

un mundo
en tus manos

entreculturas

ONG · JESUITA

-índex-

UN MÓN EN MOVIMENT	Pàg.3
ACTIVITATS PER a 4-8 ANYS	Pàg.6
(INFANTIL, 1R i 2N de PRIMÀRIA)	
ACTIVITATS PER a 8-12 ANYS	Pàg.22
(3R-6É de PRIMÀRIA)	
ACTIVITATS PER a 12-15 ANYS	Pàg.38
(1R-3R de SECUNDÀRIA)	
ACTIVITATS PER a 15-18 ANYS	Pàg.56
(4T de SECUNDÀRIA i BATXILLERAT)	
GIMCANA PER a TOTES LES EDATS	Pàg.78
UN MÓN D'ACOLLIMENT	
ANNEXOS	Pàg.88
ALTRES RECURSOS SOBRE INTERCULTURALITAT I MIGRACIONS	Pàg.120

CATEGORIES

Lectura

Vídeo

Llenguatge

Joc

Expressió corporal

Testimoni

Plàstica

Idees

UN MÓN EN MOVIMENT

RECURSOS EDUCATIUS PER A TREBALLAR SOBRE INTERCULTURALITAT I MIGRACIONS FORÇOSES

***Un món en moviment*, aquesta publicació, s'emmarca dins de “Un món a les teues mans”, la proposta pedagògica d'Entreculturas per a educar en una ciutadania global. A través d'aquesta proposta volem contribuir a la tasca de formar persones capaces de transformar el seu entorn com a part d'una ciutadania activa i compromesa amb els reptes globals del nostre temps i el compliment de l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible.**

Defensem una sèrie de valors cap als quals pensem que ha d'encaminar-se la societat i afirmem el paper que totes les persones podem tindre en el procés de transformació. Promovem una societat on aquests valors troben el seu fonament en la pertinença a la família humana, en la dignitat de la persona i en els drets humans.

Aquests constitueixen una reflexió ètica compartida que estén el principi d'humanitat universal, afirmant la igualtat en dignitat i drets de totes les persones.

Entenem que **l'educació té la missió de contribuir al fet que desenvolupem les capacitats i competències necessàries per a moure'ns en un món global i divers, per a reconèixer i saber interaccionar amb altres cultures diferents.** Amb aquest objectiu, entenem l'Educació per a la Ciutadania Global (EpCG) com una educació per a l'enfortiment d'una societat informada, crítica i compromesa, que conega la realitat global del seu temps i protagonitzi la transformació social i política de la injustícia a través de la lluita contra la desigualtat.

Mitjançant l'EpCG busquem promoure una ciutadania interconnectada amb altres persones i col·lectius de tot el món que, a través de la seua interconnexió amb l'àmbit global, siga capaç de construir des dels seus entorns locals i el treball en xarxa una societat transformadora en la qual s'establisquen relacions globals justes i equitatives.

En aquest marc, **treballar sobre la interculturalitat i conèixer la realitat de les migracions forçoses potència la diversitat com un valor i aposta per la pluralitat com a element dinàmic i creatiu de la societat.**

El coneixement de si mateix i de la pròpia identitat personal té importància com a punt de partida per a tot procés vital. Cadascun i cadascuna ha de descobrir les seues pròpies

febleses i forteses, acceptar-se com és, i a partir d'això, consolidar la seua pròpia estructura personal, la nostra personalitat.

Però no som individus aïllats, vivim en relació a uns altres i en un entorn social, per la qual cosa aquest procés de construcció de la identitat personal ha de realitzar-se també entorn del grup social i cultural en el qual estem inserits. En un entorn global cada vegada més divers, és essencial aprendre a conviure en pau, integrant les diferències com una riquesa que ens permeten aprendre i trencar fronteres personals i socials, cap a la configuració de societats més plurals.

El fenomen de la globalització comporta la integració, en tots els terrenys, de tot el planeta. El món s'ha convertit en un. Desapareixen les fronteres geogràfiques i econòmiques. Les xarxes de comunicació (ràdio, tv, Internet, telèfon) mantenen connectats a tots els països i economies del món.

L'educació INTERCULTURAL

En aquest context s'insereix el fenomen migratori. Fluxos de població que constitueixen un repte en la nostra societat, que s'enfronta al fenomen de la diversitat cultural i que qüestiona la manera de viure junts, la manera d'entendre la societat i que convida a pensar en una humanitat com a comunitat.

Vivim en una societat multicultural, en la qual existeixen diverses cultures, i en aquest context, **l'educació intercultural és una aposta per construir relacions basades en el diàleg, la trobada, el respecte, l'aprenentatge mutu entre les diferents cultures a nivell local i global.**

En aquest context, els Objectius de Desenvolupament Sostenible són l'horitzó que orienta el nostre treball.

BLOC 1: DE 4 A 8 ANYS (INFANTIL, 1R I 2N DE PRIMÀRIA)

BLOC 2: DE 8 A 12 ANYS (3R-6É DE PRIMÀRIA)

BLOC 3: DE 12-15 ANYS (1R-3R DE SECUNDÀRIA)

BLOC 4: DE 15-18 ANYS (4T DE SECUNDÀRIA I BATXILLERAT)

A més, al final del material es proposa una **gimcana** per a totes les edats per a treballar aquesta temàtica en un format més lúdic, deixant en mà de les persones que la dinamitzen les adaptacions necessàries a l'edat del grup amb el qual es realitzi.

Les activitats recollides en aquesta publicació, que inclouen tots els annexos necessaris per a la seua realització, no estan lligades a una única data o esdeveniment,

Aconseguir el desenvolupament sostenible, i en concret els ODS 1 (posar fi a la pobresa), 4 (garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat), 10 (reduir les desigualtats) i 16 (promoure societats justes, pacífiques i inclusives), i no és possible sense la construcció de societats que acullen a totes les persones que les formen.

QUÈ TROBARÀS EN AQUESTA PUBLICACIÓ?

Aquesta publicació és el segon exemplar d'una sèrie de recopilacions de recursos educatius dissenyats per Entreculturas per a treballar diferents temàtiques globals amb grups de xiquets, xiquetes i joves.

Recull propostes per a treballar la interculturalitat i les migracions forçoses, amb l'objectiu de desenvolupar coneixements, valors i competències socials i ciutadanes per a participar en la construcció d'una cultura d'acolliment i convivència pacífica.

A través de les activitats recollides en aquest material convidarem als grups a reflexionar sobre la manera que tenim de conviure en diversitat i la necessitat d'actuar per a construir una cultura d'acolliment davant la realitat de les migracions forçoses en el món. Aprendre que aconseguir-ho és a les nostres mans.

La guia ofereix propostes didàctiques dividides en quatre blocs d'edat. Cada bloc recull un itinerari adaptat amb diferents activitats de menor a major grau de complexitat per a treballar amb grups de xiquetes, xiquets i joves, tant en l'àmbit formal com en el no formal, de les següents edats:

sinó que poden utilitzar-se en qualsevol context l'objectiu educatiu del qual siga treballar amb grups la interculturalitat i la promoció de la cultura d'acolliment en el nostre entorn global i local. Alguns dies internacionals, com el de les Persones Migrants (18 de desembre), el de la Diversitat Cultural per al Diàleg i el Desenvolupament (21 de maig) o el de les Persones Refugiades (20 de juny) poden ser una bona oportunitat educativa per a utilitzar aquestes propostes.

PISTES PER A EDUCAR EN DIVERSITAT

A continuació, oferim una sèrie de pistes que recomanem tindre en compte a l'hora de posar en pràctica els recursos educatius que recull aquesta publicació per a educar en diversitat i tractar temàtiques com les migracions forçoses o la interculturalitat de la forma més completa i positiva possible:

PARTIR D'UN ENFOCAMENT DE DRETS HUMANS:

recomanem abordar els temes de la interculturalitat o de les migracions des d'un enfocament crític, veraç i contrastat, que situe aquesta realitat com a part de la defensa dels drets humans. Tractar aquesta realitat en tota la seua complexitat, analitzant les causes i conseqüències, al mateix temps que ens humanitzem a tots i totes com a persones en igualtat de drets i llibertats que podem i hem de viure en pau, ens ajudarà a abordar aquesta temàtica des d'un enfocament de dignitat, drets i cultura de pau capaç de contrarestar altres tendències més centrades en la polarització i els discursos d'odi.

REVISAR EL NOSTRE PROPÍ SISTEMA DE CREENCES, PREJUDICIS I ESTEREOTIPS:

en començar a tractar aquesta i altres realitats, és convenient analitzar primer quins prejudicis, estereotips i barreres estan arrelats en el nostre sistema de creences, ja que podem transmetre-les d'una forma més o menys conscient durant el procés educatiu. Fer-nos conscients dels mateixos pot servir-nos com a procés d'autoconeixement i creixement personal, que ens ajude a entendre millor aquesta temàtica i quines creences limitants podem anar treballant en nosaltres mateixos/es i amb els grups amb els quals l'abordem.

PARTIR DE LA DIVERSITAT COM A RIQUESA:

transmetre que l'experiència de la diversitat pot ser una experiència gojosa i molt enriquidora per a totes i tots. La diversitat forma part de la nostra essència com a éssers humans. Conviure amb persones amb diferents personalitats, creences, orígens, nacionalitats, cultures, religions, diversitats funcionals, identitats sexuals, maneres de viure, etc., sempre que es faça des del respecte i acceptació mútua, és un dels majors factors de creixement dels quals disposem com a persones.

Això no significa que la convivència estiga exempta dels desafiaments, els conflictes i les tensions que solen envoltar a les interaccions humanes, ni que siga ni molt menys

sempre senzilla. Però transmetre l'abraçada i el gaudi d'aquesta diversitat, ensenyant com afrontar els reptes que suposa en clau de cultura de pau, bon tracte i defensa dels drets humans, ha de ser una de les obligacions de tot procés educatiu.

ENTENDRE QUE ELS GRUPS JA SÓN DIVERSOS EN SI MATEIXOS:

en abordar aquestes temàtiques, convé tindre en compte que els grups amb els quals treballem són ja diversos en si mateixos. Entre les persones que formen els grups ja pot haver-hi exemples de personalitats, creences, orígens, nacionalitats, cultures, religions, diversitats funcionals, identitats sexuals, maneres de viure, etc. diferents, així com exemples de processos migratoris més o menys complexos o dolorosos. Això ha de ser tingut en compte i aprofitat amb la major sensibilitat possible com a exemple i part del procés educatiu a l'hora de tractar aquestes temàtiques.

PROMOURE EXPERIÈNCIES POSITIVES DE TROBADA EN DIVERSITAT:

la diversitat, per a ser valorada, ha de ser una experiència viscuda. Recomanem fomentar experiències de trobada i treball conjunt entre grups diversos en els quals s'establisquen lògiques de relació veritablement horitzontals, en les quals les persones participants aporten juntes i junts a un mateix fi comú a través de l'ús de metodologies creatives. Apostar per aquesta pedagogia de la trobada té un gran efecte a l'hora de transformar les creences i estereotips que sostenen encara postures refractàries a la convivència.

REFERENTS, CONTINGUTS I ELEMENTS AUDIOVISUALS:

recomanem posar consciència en els continguts, persones referents, autores i autors, tipus d'imatges, vídeos, etc. que utilitzem en els processos educatius, de manera que aquests reflectisquen la realitat del món en el qual vivim. Es fa necessari incloure continguts, referents, visions, realitats i material que reflectisca la realitat i a persones dels cinc continents de forma no estereotipada, sense que la visió occidental siga la predominant, i que a més contribuïsquen a desarticular possibles creences estereotipades o racistes que continuen obstaculitzant la convivència en diversitat.

COMENCEM!

ACTIVI- TATS

PER a
4-8
anys

INFANTIL, IR ÎN de PRIMĂRIA

EL NOSTRE GRAN ARC DE SANT MARTÍ

Objectius

- 1- Reconèixer la diversitat com una riquesa i una oportunitat de creixement i aprenentatge.
- 2- Enfortir l'autoestima i la identitat per a valorar a les altres persones com a úniques i diferents, sense prejudicis, pors o competències.

Desenvolupament de l'activitat

En aquesta activitat s'abordaran les diferències i la riquesa que suposa la diversitat, a través de la realització d'un arc de Sant Martí amb els colors amb els quals cada xiquet i xiqueta s'identifique més.

Explicuem que recorrerem als colors per a realitzar el nostre propi gran arc de Sant Martí, ja que des de sempre s'ha reconegut que cada color té un significat diferent i tots ells tenen el poder de provocar-nos sentiments. Per tant, descobrirem què ens diu cada color i què ens transmet, per a després decidir quin és el que més ens agrada¹.

blau

És el color del cel i del mar, per la qual cosa es relaciona amb la confiança, la saviesa, la intel·ligència, la fe i la veritat. És un color fortament lligat a la tranquil·litat i la calma. Se'l considera molt relaxant, per la qual cosa és molt bo per al nostre cos i la nostra ment.

Roig

És el color de la sang i del foc, per la qual cosa està relacionat amb la passió, el desig, l'amor, l'energia, i també amb el perill.

El roig clar representa l'alegria, la passió, l'amor i la sensibilitat.

El roig fosc dona energia, ànim, fúria, i força de voluntat.

El rosa es relaciona amb l'amor i l'amistat.

GRoc

S'identifica amb la llum del sol i s'associa amb l'alegria, la felicitat, i l'energia. Produeix calor, i dona energia a la ment i al cos.

¹ Adaptat de "Los colores más comunes y su significado". 20 Minutos.
<https://www.20minutos.es/noticia/4467063/0/lista-colores-comunes-significado>

Proporciona equilibri.

El marró vermellós es relaciona amb la caiguda de la fulla i amb la collita.

Es relaciona amb l'energia del roig i amb la felicitat del groc. Se l'associa al sol brillant i a l'alegria, a l'emoció, a la creativitat, a l'èxit i a l'ànim. És un color que produeix sensació de calor, però a diferència del roig no és agressiu.

S'associa amb la generositat i amb deixar-se portar per les emocions. Aporta la necessitat de tranquil·litat en un món difícil, però amb un toc de misteri i emoció. El morat o violeta té un caràcter especial en la naturalesa, però massa color morat podria portar al mal humor.

Està relacionat amb el poder, l'elegància i el misteri. També se l'associa amb la por i el desconegut. Així mateix, representa poder i energia.

És el gran color de la naturalesa, el més relaxant per als ulls i pot ajudar a millorar la vista. Aporta harmonia, creixement, frescor i esperança. En el passat se li atribuïa el poder de curació. Té una forta relació amb la seguretat.

El verd aigua està relacionat amb la protecció.

El verd oliva és el color de la pau.

Es relaciona amb la llum, la neu i la llet, per això té un significat de tendresa, dolçor i neteja.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, col·loquem el mural de l'arc de Sant Martí en un lloc visible de l'aula o del centre. D'aquesta manera podem compartir la nostra reflexió amb altres classes, les famílies i altres persones de la comunitat educativa.

També podem exposar el significat dels colors i replicar l'activitat, posant un mural en un espai comú del centre perquè totes les persones que vulguen participen en la construcció d'un gran arc de Sant Martí, en el qual es valora **la gran diversitat que som capaços de construir entre totes les persones.**

VULL CONÉIXER-ME, VULL CONÉIXER-TE

Objectius

- 1- Identificar la diversitat com un tret inherent als éssers humans.
- 2- Valorar l'aportació de la diversitat en els grups.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Aquest joc servirà perquè els xiquets i les xiquetes es reconeguen com a persones diferents i es valoren com a pertanyents a un grup.

En primer lloc, entregarem a cada participant una còpia de l'Annex 1 (pàgina 89). Els demanarem que es moguen lliurement pel grup buscant a algú que tinga la característica que s'indica en cada frase i que s'escriba, almenys, un nom per a cadascuna.

Així podem adonar-nos de la varietat de situacions, gustos i trets que té cada persona.

A continuació, els convidem a pensar en cadascun dels companys i de les companyes, ressaltant el que més ens agrada de cadascun d'ells i elles. Després es tria a una persona i, per torns, la resta del grup va dient allò que valora i li agrada més d'ella. Continuem fins que cada persona haja escoltat el que les altres persones pensen d'ella. Al final, preguntem als xiquets i xiquetes:

- Com us heu sentit?
- Heu après coses sobre com us veuen les altres persones del grup?

- Us ha ajudat a conèixer-vos més el que us han dit?
- Quins aspectes us agraden dels vostres companys i companyes?
- Què aprecieu de vosaltres mateixes/mateixos?
- Què aprecieu de les altres persones?
- Què tenim en comú i què és diferent dels gustos, manera de ser, etc. de la resta de les nostres companyes i companys?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Finalment, acabem amb **un gran aplaudiment** amb el qual ens felicitem i agraïm per tot el que som i ens aportem unes persones a unes altres.

Per a ser conscients del valor de la diversitat, ens comprometem a identificar en altres persones que ens envolten aspectes tant comuns com diferents dels que tenim nosaltres mateixos, i agrair-los per això. **Perquè la diferència ens enriqueix!**

LA MÚSICA CONNECTA EL MÓN

OBJECTIUS

- 1- Valorar la riquesa i la complementarietat que suposen les diferències.
- 2- Descobrir que la pau requereix la participació i l'aportació de tots i totes.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Amb aquesta dinàmica volem que els xiquets i xiquetes vegin que ser diferent dels altres no impedeix que puguem col·laborar tots i totes junts i gaudir d'una cosa meravellosa com, en aquest cas, la música.

Disposem de dibuixos de quatre instruments musicals de diferents cultures. Per exemple, piano, trompeta, saxofon i guitarra. Pegarem un dibuix a l'esquena de cada persona sense que s'adone de quin se li ha pegat.

En la primera part de la dinàmica, posarem música *jazz* en un reproductor. Aquestes són algunes recomanacions²:

* *New Orleans* (All Stars Jazz Band)

* *Flying Home* (Lionel Hampton)

* *Moanin* (Art Blakey and the Jazz Messengers)

Els demanem que caminen per l'espai de la classe de manera desordenada, sense mirar-se, pensatius, mirant cap al sòl.

Quan pare la música, els demanem que es paren en el lloc, immòbils, amb els ulls tancats i tornem a posar la música durant mig minut perquè senten la melodia. Els convidem que s'adonen dels sentiments que els provoca la música: alegria, força, tristesa, entusiasme, etc.

A continuació, tornem a posar la música i aquesta vegada podran mirar-se, reconèixer-se i agrupar-se amb els qui tinguen els mateixos instruments que elles i ells. Per a això, necessitaran l'ajuda de la resta de participants, ja que no poden veure's la seua esquena i no saben quin instrument els ha tocat.

Els expliquem que són els i les altres els qui ens ajudaran a descobrir l'instrument que som, i que haurem de col·laborar tots i totes per a poder trobar el nostre grup.

Una vegada que estiguen reunits per instruments, cada grup podrà deixar-se portar per la música i fer mim i imitar que estan tocant l'instrument, reconeixent el sentiment i

el que la música els provoca, mirant com es mouen la resta dels instruments...

Els convidem que gaudisquen de la música junts i juntes, siguen l'instrument que siguen.

Finalment, la persona dinamitzadora repassarà amb el grup tota l'activitat que han realitzat. Els demanarem que expressen, aquesta vegada amb paraules, què han sentit al llarg de la dinàmica, tant en estar individualment amb els ulls tancats com en ajudar-se entre tots i actuar com un grup.

Formularem les següents preguntes perquè prenguen consciència de la necessitat que tenim unes persones d'altres per a trobar el nostre lloc:

- Com ens sentíem al principi, quan cada persona estava centrada només en si mateixa?
- Com ens hem sentit en la segona part, quan podíem mirar-nos?
- Què ha ocorregut quan ens han posat el dibuix per darrere i ens han dit que ens agrupàrem?
- Com hem aconseguit agrupar-nos? Què ha sigut necessari?
- Sabeu com es diu el gènere musical de la peça que hem escoltat? Hi ha una melodia principal i cadascun, segons el seu instrument, participa i aporta el so que naix de la seua pròpia manera de ser.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Cada grup instrumental formarà una figura escultòrica que represente la interdependència del grup. Per exemple, poden **formar una cadena humana** amb els cossos o col·locar-se en cercle entrellaçant els braços. També poden usar pintures de cara i de mans per a caracteritzar-se.

Per a finalitzar, prendrem una foto de la figura formada per tot el grup, que quedarà en la classe com a record del dia.

² *New Orleans* (All Stars Jazz Band). <https://youtu.be/qXsKHoRqg0g>

Flying Home (Lionel Hampton). <https://youtu.be/Wj3asuD2ILw>

Moanin (Art Blakey and the Jazz Messengers). <https://youtu.be/8TdY6iqV2k0>

LES ARRELS

Objectius

- 1- Fomentar actituds de respecte i valoració cap a altres cultures.
- 2- Reflexionar sobre els nostres propis orígens i el fet que totes les persones som migrants.
- 3- Afavorir l'expressió oral i l'actitud d'escolta.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

En aquesta activitat tractarem que cada xiquet i cada xiqueta descobreixca les seues pròpies arrels, fent-los veure que tots i totes som una mescla de diferents costums i procedències.

Narrem el següent conte al grup de participants. Per a fer-ho més animat, els xiquets i xiquetes podran imitar alguns sons (el cotxe, els micos, els ocells, l'arbre, el vent...). A més, a mesura que contem la història podem assenyalar en el mapa-mundi els llocs que apareixen.

El gran arbre

Aquesta és la història d'un grandíssim arbre que vivia a la regió dels Grans Llacs, al Canadà. Era un arbre que tenia un tronc tan gran que en ell havien fet un túnel perquè pogueren passar els cotxes.

Un bon dia, una senyora que passava per allí es va quedar tan fascinada amb el gran arbre, que es va acostar a ell i li va dir:

—Escolta, gran arbre, et vindries a la meua casa al Brasil? Allí, en la selva de l'Amazònia, necessitem arbres tan grans com tu.

El gran arbre es va inclinar i li va dir amb veu molt ronca:

—Soc massa gran per a anar en el teu xicotet cotxe; a més, vius molt lluny i jo soc vell i estic cansat. No obstant això, conec a algú que podria anar amb tu —i va assenyalar un xicotet arbre que era a prop—. És el meu fill, sang de la meua sang. Encara és molt jove i necessita un bon lloc per a créixer—deia el gran arbre—. Aci hi ha molts arbres. Si et fixes, quasi tot és ombra i li costarà molt aconseguir la llum. Només si promets cuidar-lo com a un fill podràs portar-te'l.

D'aquesta manera, va ser com aquella senyora va trasplantar al xicotet arbre, fill del gran arbre, i el va portar a la seua casa del Brasil.

Quan van arribar, el va plantar en la selva de l'Amazònia al costat d'altres arbres, i aquell xicotet arbre va anar creixent i creixent. A poc a poc, les seues branques es van anar fent fortes i d'elles es penjaven i juguinejaven els micos i també els ocells.

Amb el temps, aquell xicotet arbre es va convertir en un gran arbre del qual ja es desprenien llavors, que més tard donarien noves vides.

Un bon dia, un ocell que passejava per allí distretament es va emportar, sense adonar-se, una llavor de l'arbre. L'ocell va volar i va volar juntament amb altres ocells, va creuar el mar i va arribar a Espanya, on la llavor va relliscar i va caure en els boscos d'Astúries.

Aquella xicoteta llavor, amb el pas del temps, es va convertir en un arbre adult, i com se sentia sol, perquè no hi havia cap arbre de la seua família a prop, es va fer amic del vent. D'aquesta manera va poder comunicar-se amb el seu pare, que estava en la selva de l'Amazònia, i amb el seu avi, que vivia prop dels Grans Llacs, al Canadà, i d'aquesta manera romandre sempre connectats malgrat la distància.

En acabar la història, direm al grup: Sabeu qui m'ha contat aquesta història? Me l'ha comptada l'arbre que viu a Astúries. Un dia jo era allí, passejant per un bosc, i em vaig fixar en un gran arbre. Li vaig preguntar com es deia i on havia nascut, i llavors ell em va contar aquesta història. A més, em va dir que cada vegada que un xiquet o una xiqueta sentira aquesta història hauria de preguntar als seus pares, avis, oncles... pel lloc on van néixer i els costums d'aqueix lloc.

Motivarem als xiquets perquè cadascun entreviste a la seua família. Entre tots i totes poden proposar possibles preguntes que poden fer als seus familiars.

En la següent sessió poden portar a classe fotos de la seua família o un dibuix. Es pot usar el mapamundi per a situar els llocs que esmenten i les històries de viatges i migracions que hi ha en les famílies de les i els integrants del grup.

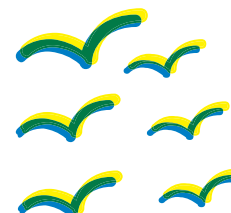
ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a posar en comú les arrels de tot el grup, podem organitzar una reunió amb les famílies en les quals conten les seues pròpies històries, o posen en comú la música, el menjar típic, les tradicions, etc., de cada lloc d'origen o trànsit.

En un mural titulat **“Les nostres arrels”** dibuixarem un mapamundi, assenyalarèm els diferents llocs i reflectirem les qüestions compartides per cada persona, adonant-se així que totes i tots som migrants.

EL VIATGE DE TERESINA

objectius

- 1- Acostar al grup al concepte de mobilitat forçosa.
- 2- Reflexionar sobre les causes i empatitzar amb les seues conseqüències, ressaltant la importància de la creació d'una cultura d'acolliment.
- 3- Promoure que les persones participants s'identifiquen com a constructores de cultura d'acolliment en els seus entorns.

DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT

Comencem la sessió explicant al grup que parlarem sobre mobilitat forçosa: sobre xiquets, xiquetes i famílies que es mouen, es desplacen de les seues llars i els seus països de naixement. Per a començar a aproximar-nos a aquest tema, preguntem al grup:

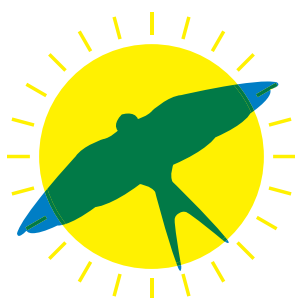
- Us agrada viatjar?
- Quin és l'últim viatge que recordeu haver fet?

Recollim les seues respostes i els contem que els éssers

humans som éssers migrants: des de l'inici de la història ens hem traslladat a diferents llocs per motius diversos. Debatem sobre les següents preguntes:

- Quines raons creieu que hi ha per a viatjar?
- Quan viatgem, com ens agrada que ens reben en els llocs als quals arribem?

Per a reflexionar sobre aquesta realitat, reunim el grup en cercle i llegim la història de *Teresina l'oroneta*.

Teresina era una xicoteta oroneta que vivia al costat de la seua família en un bonic bosc. Tenia uns pocs mesos i sempre havia viscut en l'època d'estiu: una època estupenda, en la qual el clima era agradable i totes les oronetes vivien molt felices i alegres gaudint en els arbres sota els llamps del sol. No obstant això, a poc a poc els dies van anar acurtant-se i va començar a arribar el fred. El clima va canviar i van començar a arribar rumors que aquell bosc ja no era tan segur. Les oronetes anaven i venien d'arbre en arbre i Teresina va sentir que anaven a marxar-se.

—No podem seguir ací. Hem de buscar un lloc més segur —van dir les oronetes majors. Teresina estava espantada. No volia deixar el seu bosc ni la seua escola en l'arbre. Ni tan sols sabia cap a on anirien ni què hi hauria en arribar. Trista, va emprendre el vol amb la seua família. Van volar i van volar durant mesos, solcant ràfegues de vent, passant fred i carregant amb el pes dels seus equipatges.

Encara que sempre va ser aventurera, la por era més poderosa que la curiositat. “Com serà el nou bosc?”, pensava. Tancava els ulls molt fort, desitjant que en arribar trobaren altres oronetes tan simpàtiques com les que hi havia en el seu. Un dia, van arribar a un bonic clar, en el qual un grup d'oronetes menjava entre els arbres. Van descendir i, per a la seua sorpresa, van ser rebudes amb alegria.

Les oronetes que allí vivien van curar les seues ales adolorides, van compartir amb elles el seu menjar i els van ensenyar el seu bonic arbre-escola. Allí, en ser tocada pel primer raig de sol en mesos, Teresina es va sentir feliç i va saber que havia arribat l'estiu i que ella i la seua família estaven de nou a casa.

Preguntem:

- Què us ha semblat el conte? Com se sentia Teresina davant el viatge?

Explicuem al grup que **en 2019 en el món hi ha 272 milions de persones migrants**. Els éssers humans migren per moltes raons, algunes de les quals no són voluntàries.

Els conflictes bèl·lics, els desastres climàtics o la violència forcen a milions de xiquets, xiquetes i famílies a desplaçar-se, emprenent viatges com el de la protagonista del conte.

A continuació, preguntem:

- Com ens agradaria que ens acolliren en aquesta situació?
- Quin paper van jugar les oronetes i l'escola del nou bosc en la història de Teresina?
- Ens agradaria ser com aqueixes oronetes per a altres persones?
- Què podem fer perquè això succeísca?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Veiem en grup el vídeo *L'educació va obrir el món de Mireille*³. Després, entre tots i totes decorarem un gran panell en el qual escriurem **“Creem cultura d'acolliment”**. Proposem a cada participant que dibuixe la silueta d'una petjada, que col·locarem en el sòl, guiant el camí cap al panell que hem dibuixat.

Per a finalitzar l'activitat, els i les participants recorreran les seues pròpies petjades i en arribar al panell cridaran “Creem cultura d'acolliment!”, simbolitzant el seu compromís amb aquesta realitat.

EL VIATGE DE LES TORTUGUES

Objectius

- 1- Acostar-se a la realitat de les migracions forçoses i conèixer les seues diferents causes.
- 2- Prendre consciència sobre la importància de crear entorns que acullen i inclouen a totes les persones.
- 3- Identificar-nos com a constructores i constructors d'una cultura d'acolliment.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem l'activitat plantejant les següents preguntes al grup:

- Us agrada viatjar?
- Quines coses fiqueu sempre en la maleta quan us aneu de viatge?
- Quan feu un viatge, amb qui aneu?
- Què significa migrar?
- Qui migren?

³ *L'educació va obrir el món de Mireille*. Campaña *La llum de les xiquetes*. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/YQAOazGYeBs>

Projectem el vídeo *4 paraules per a obrir el món*⁴ per a posar en context al grup sobre la temàtica que treballarem.

Després de veure-lo, preguntem:

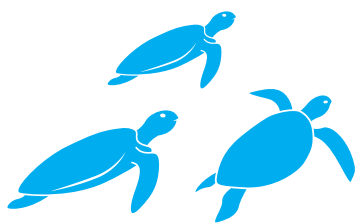
– Quines són les paraules per a obrir el món?

– Com podem acollir nosaltres a xiquetes i xiquets que venen d'altres parts del món?

A continuació, realitzem una xicoteta explicació sobre les migracions forçoses.

Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius: crear la nostra llar, buscar un nou treball, reunir-nos amb familiars, etc. Som éssers migrants, algunes vegades per raons voluntàries i altres de manera forçada. A data de 2021, hi ha 79,5 milions⁵ de persones en el món que s'han vist obligades a anar-se'n dels seus llocs d'origen, de les seues llars. Algunes d'aquestes raons són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen a milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges. Aquesta situació afecta de manera específica a dones i a xiquetes, que moltes vegades són les principals víctimes d'aquests conflictes, i les qui pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de major desprotecció en migrar o desplaçar-se.

A continuació, llegim el conte *El viatge de les tortugues*.

Una vegada era una tortuga que vivia feliç amb la seua família a l'Atlàntic. Maya vivia en la que per a ella era la cova més bonica i acollidora de tot l'oceà. Era una tortuga feliç, sempre envoltada per la seua família, amigues i amics, que vivia en un lloc on podia jugar i nadar sense límits.

No obstant això, de sobte, la vida de Maya va canviar per complet. A poc a poc l'oceà es va anar omplint de fem, fins a formar muntanyes immenses de plàstic i materials que els éssers humans usaven en la terra. Un dia, un vaixell que navegava per la superfície, va llançar al fons de la mar unes xarxes grans que van començar a destruir tot el que formava part de l'ecosistema de l'oceà, emportant-se per davant a tots els éssers vius que vivien allí. Maya estava molt espantada, igual que les altres tortugues. Ningú entenia què estava ocorrent.

Els dies van passar, i llavors tots els animals de la comunitat van haver de prendre la decisió d'anar-se d'aquell lloc i emprendre un llarg viatge a la recerca d'un lloc segur on viure. Cap volia abandonar aqueix lloc tan especial, però ara no els quedava res, els éssers humans els havien forçat a anar-se d'allí.

En aqueix moment, la família de Maya va començar a preparar el seu gran viatge. Anava a ser un viatge molt llarg, però només podrien carregar amb el menjar d'un parell de dies, ja que no podien portar molt de pes damunt. A més, Mateo, el germà xicotet de Maya, acabava de nàixer feia a penes un parell de dies i encara no sabia nadar bé. Però la situació el va obligar a aprendre ràpid i posar-se fort per a poder emprendre un viatge de diverses setmanes.

Van nadar durant dies fins que, per fi, van arribar al lloc que buscaven.

4 *4 paraules per a obrir el món* Fundació Entreculturas i SJR. <https://youtu.be/p2-fWkFn9c4>

5 2010-2019: *Una década de desplazamientos forzados*. Fundació Entreculturas, 2020.

<https://drive.google.com/file/d/1iqeXTD2N8xR7GxlerhV2LR12wQBosJit/view>

Maya es va quedar impressionada quan va veure aqueixa varietat de llocs per a dormir i jugar, i es va imaginar com seria la seua nova casa. No obstant això, per a la seua sorpresa, en arribar, moltes d'aqueixes coves estaven ja ocupades per tortugues molt diferents a les de la seua família. Malgrat tot, la família de Maya va ser rebuda amb molt d'afecte, i tots els animals d'aquest nou lloc els van ajudar a construir la seua nova casa.

Ara Maya és feliç en la seua nova llar. Tots els dies somia amb un món en el qual cap família haja d'anar-se de les seues cases perquè deixen de ser habitables, i en el qual tots els animals i persones del món puguin conviure en diversitat i respecte.

Una vegada llegit el conte, proposem les següents preguntes:

- Com se sent Maya quan ha d'abandonar la seua casa? Per què va haver de fer-ho?
- Com creieu que es va sentir?
- Quin paper van jugar la resta dels animals que vivien en el lloc al qual van arribar Maya i la seua família?
- Quin somni té Maya per al món en el qual viu?

Reflexionem amb el grup si la situació que viu Maya només succeeix en aquest conte, o si ocorre també a xiquetes, xiquets, joves i persones adultes de tot el món.

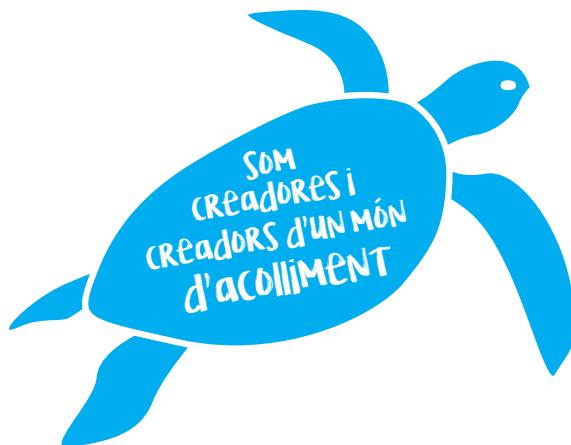
- Com ens agradaria ser acollides i acollits en cas que haguérem de migrar?
- Com acolliríem a Maya i a la seua comunitat de tortugues marines?
- Com podem acollir nosaltres a persones que migren i arriben als nostres entorns?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar l'activitat, proposem realitzar una o dues propostes per a aterrar l'apréu i realitzar una creació de manera conjunta.

- * Fer un dibuix amb el somni que té Maya per al món una vegada que arriba a la seua nova llar. Una vegada acabats els dibuixos, crear un mural amb tots ells. Una proposta de títol per al mural pot ser: "Som creadores i creadors d'un món d'acolliment".
- * Escriure dins de la silueta d'una tortuga quin desig tenen elles i ells perquè totes les persones i éssers vius del món, per igual i sense importar d'on vinguen, se senten acollides i acollits allà on vaguen. Una vegada acabats, es pot crear un mural amb totes les tortugues i els seus respectius desitjos. Una proposta de títol per al mural pot ser: **"Som creadores i creadors d'un món d'acolliment"**.

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

- 1- Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.
- 2- Conèixer l'impacte en l'educació en els contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària com l'ocasionada per la COVID-19.
- 3- Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns amb la seua defensa.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat animant als i les participants al fet que elaboren una llista amb els drets que creuen que tenen totes les xiquetes i xiquets del món. Els demanem que enumeren els diferents drets que els vinguen a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets del Xiquet*⁶ per a contrastar la seua llista; comprovar si hi ha algun que sobra o que falta i debatre'l amb elles i ells.

A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per a tindre una infància i un desenvolupament ple i feliç i han de tindre la seguretat de poder exercir-los.

Entre tots ells hi ha un molt especial, recollit en l'article 28 de la Convenció. **Un dret clau per a l'exercici de tots els altres, que ens permet relacionar-nos amb altres persones, conèixer nous amics i amigues, aprendre moltes coses noves, desenvolupar-nos en un lloc segur i participar cada dia.** Sabrien dir quin és? Promovem que puguem endevinar-ho, donant-los noves pistes si és necessari, fins que arriben a la resposta: el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.

Pensem ara en la nostra escola.

— Quins elements la caracteritzen? Quins elements creuen que han de ser presents en totes les escoles del món?

Les escoles han de ser espais de pau, de trobada, de creativitat, d'aprenentatge i de seguretat. Anirem veient un a un els elements.

Per a això, utilitzarem l'Annex 2 (pàgina 90), en el qual trobem una sèrie de dibuixos. Cadascun representa un element que ha de caracteritzar a les escoles.

Anirem mostrant-li'ls un a un, i hauran d'endevinar què representa el dibuix. Quan ho endevinen, hauran de comptar un record positiu que hagen viscut a la seua escola i que estiga associat a aqueix concepte.

Repetim la dinàmica fins que hagen endevinat el que representa cada dibuix.

⁶ Convenció dels Drets del Xiquet adaptada per a 6-8 anys. Plataforma d'infància. <https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-con-vencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-6-a-8-anos/>

A continuació, donem algunes pistes per a cada dibuix:

1. Llibres = Aprenentatge

A l'escola aprenem nous coneixements, adquirim altres punts de vista i coneixem infinitat de coses noves.

2. Dues persones parlant amb un entrepà al mig = Amistat

A l'escola coneixem a companys i companyes i fem amistats amb les quals aprenem a créixer en companyia.

3. Silueta d'un xiquet i una xiqueta amb un colom de la pau al mig = Pau, convivència

A l'escola aprenem a conviure amb uns altres, posem en pràctica estratègies per a relacionar-nos i gestionar els conflictes que puguem sorgir de manera pacífica. Construïm pau activament.

4. Símbol d'igualtat = Igualtat entre tots i totes

A l'escola aprenem que tots i totes tenim els mateixos drets i oportunitats i, per tant, hem de ser tractats amb el mateix respecte i consideració, sense ser discriminats per motius de cap mena.

5. Xiqueta amb la mà alçada = Participació

A l'escola aprenem a participar, a donar el nostre punt de vista, a dissenyar noves idees, a treballar i a defensar allò en què creiem.

6. Silueta de l'escola amb un cor = Protecció, seguretat, acolliment

L'escola és un espai segur, que ens ofereix protecció i ens acull.

7. Pinzell pintant = Creativitat

L'escola és un espai on aprenem a crear, a deixar volar la nostra imaginació i a fer possible allò que imaginem.

8. Siluetes de xiquet creixent = Creixement, desenvolupament

En els anys que passem a l'escola creixem, ens fem majors, evolucionem i aprenem a ser millors persones.

9. Cercle en blanc

Poden representar qualsevol altra cosa que també associen a l'escola i que no s'haja vist en els dibuixos, o que vulguen emfatitzar o representar per si mateixos.

Veiem els dibuixos un a un, endevinant amb elles i ells què representen, i revivint aqueixos records que cadascun té associats amb moments que han viscut a les seues escoles. A través d'aquest recorregut hem vist la importància de l'escola i del dret a l'educació: **tot el que representa i tot el que ens permet créixer i evolucionar.** És un element importantíssim en les nostres vides, que ens protegeix, però al qual nosaltres també hem de protegir. En situacions com l'epidèmia provocada per la Covid-19 veiem que l'exercici del dret a l'educació es veu trastocat.

Plantegem les següents preguntes i les debatем amb els i les participants:

- Què ha passat amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària ocasionada per la COVID-19?
- Com ha sigut aqueix període per a tu?
- Com creus que ha sigut per a altres xiquets i xiquetes del teu barri o de la teua mateixa escola? I per a altres xiquets i xiquetes de tot el món?

Recollim les seues respostes i reflexionem sobre elles. Les situacions d'emergència o de crisi dificulten l'accés al dret a l'educació, la qual cosa provoca que molts xiquets i xiquetes durant un temps no puguem assistir a l'escola de

manera presencial. Si ens fem una volta pel món podem veure com milions de xiquets i xiquetes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferent tipus (sanitàries, conflictes armats, viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a realitzar, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació en tot el planeta. No obstant això, en aqueixos moments l'escola és més important que mai per a totes les persones, ja que l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són, en contextos d'emergència i crisi, més necessaris que mai.

Plantegem les següents qüestions i reflexionem sobre les seues respostes:

- Podríeu nomenar quines coses positives us ha donat, malgrat les dificultats, poder continuar amb la seua educació en moments de dificultats com l'epidèmia?
- Se us ocorren altres moments en els quals l'escola us haja ajudat? (Per exemple, durant una malaltia llarga, o en mudar-se a un barri nou).

Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per a garantir aqueix dret, encara que siga a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continue sent present en les nostres vides.

Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja siga ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i enllaçant-nos amb altres xiquets, xiquetes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible totes les oportunitats educatives que se'ns brinden per a continuar amb la nostra educació.

- Ens sumem a aquest moviment mundial?

Veiem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*⁷ per poder connectar amb les vivències d'altres xiquets i xiquetes en aquesta situació a tot el món.

- Amb quins missatges es queden després de veure-ho?
- Què els crida més l'atenció?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants fer un gest per a segellar, difondre i contagiar el seu compromís amb el dret a l'educació. Per a això, utilitzarem la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92), que representa a les milions d'escoles que existeixen a tot el món. Podem imprimir-la i acolorir-la, o calcar-la en paper, tela o una altra superfície que ens agrade. A continuació, escriurem en la meitat esquerra de la silueta la paraula "Escola" i en la meitat dreta, la paraula "Refugi".

El resultat serà **un símbol que representa l'escola i la seua capacitat de protegir a totes les persones**, especialment en els moments difícils.

Penjarem en un lloc visible totes les escoles que hem fet com a recordatori de la importància d'actuar per a protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

⁷ Campanya *Escola Refugi*. Fundació Entreculturas. <https://www.escuelarefugio.org>

ACTIVI- TATS

PER a
8-12
anys

3R-LÉ de PRIMÀRIA

A-Z

VULL CONÉIXER-ME, VULL CONÉIXER-TE

Objectius

- 1- Identificar la diversitat com un tret inherent als éssers humans.
- 2- Valorar l'aportació de la diversitat en els grups.

Desenvolupament de l'activitat

Aquest joc servirà perquè els xiquets i les xiquetes es reconeguen com a persones diferents i es valoren com a pertanyents a un grup.

En primer lloc, entregarem a cada participant una còpia de l'Annex 1 (pàgina 89). Els demanarem que es moguen lliurement pel grup buscant a algú que tinga la característica que s'indica en cada frase i que s'escriba, almenys, un nom per a cadascuna.

CERCA a algú

Així podem adonar-nos de la varietat de situacions, gustos i trets que té cada persona.

A continuació, els convidem a pensar en cadascun dels companys i de les companyes, ressaltant el que més ens agrada de cadascun d'ells i elles. Després es tria a una persona i, per torns, la resta del grup va dient allò que valora i li agrada més d'ella. Continuem fins que cada persona haja escoltat el que les altres persones pensen d'ella.

Al final, preguntem als xiquets i xiquetes:

- Com us heu sentit?
- Heu après coses sobre com us veuen les altres persones del grup?

- Us ha ajudat a conèixer-vos més el que us han dit?
- Quins aspectes us agraden dels vostres companys i companyes?
- Què aprecieu de vosaltres mateixes/mateixos?
- Què aprecieu de les altres persones?
- Què tenim en comú i què és diferent dels gustos, manera de ser, etc. de la resta de les nostres companyes i companys?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Finalment, acabem amb **un aplaudiment** amb el qual ens felicitem i agraïm per tot el que som i ens aportem unes persones a unes altres.

Per a ser conscients del valor de la diversitat, ens comprometem a identificar en altres persones que ens envolten aspectes tant comuns com diferents dels que tenim nosaltres mateixos, i agrair-los per això. **Perquè la diferència ens enriqueix!**

TU+JO=NOSOTR@S

OBJECTIUS

- 1- Aprendre que hi ha diverses cultures en el món i adoptar una actitud de respecte cap a elles.
- 2- Experimentar la importància de ser tractats amb igualtat independentment de la nostra cultura i tradicions.
- 3- Reflexionar sobre com ens relacionem amb les persones que són diferents a nosaltres.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Comencem dividint al grup per la meitat: una meitat es posarà enfront de l'altra, de manera que vegen perspectives diferents de la sala on estan. Els diem que hauran de construir "la veritat" sobre la sala, descrivint exhaustivament el que veuen.

Ho faran per torns. Primer una persona completa "la seua veritat sobre la sala" (per exemple: veig la pissarra, la porta d'entrada, etc.) i a continuació l'altra persona descriurà el que veu (per exemple, veig la part de darrere de la classe, veig tantes motxilles, tants llibres, etc.).

Quan acabe la segona persona, comentem les respostes en assemblea:

- Què ha passat amb la "primera veritat sobre la sala"? Estava completa?
- I quin ha succeït amb la "segona veritat"?
- Ens fariem una idea completa de la sala només amb una part? Tenien raó totes dues parts? Eren veritat totes dues visions?

Se'ls explica que succeeix alguna cosa semblant amb les cultures i els països on vivim, perquè ens fan mirar el món des d'una certa perspectiva.

Com ha succeït en la dinàmica, a través del diàleg podem créixer i tindre una veritat més completa, una visió més àmplia del món.

A continuació, els demanem que s'ajunten en parelles i els entreguem a cadascuna l'Annex 4 (pàgina 93). En cada cercle escriuran les qualitats d'un dels membres de la parella. Després, escriuran en l'espai "nosotr@s" la suma de totes les qualitats.

A continuació, comentem en assemblea:

— Què us sembla el resultat?

— Enumereu accions en les quals la suma de diferents qualitats ens haja fet aconseguir millors resultats (entenen també com a resultats l'alegria, la felicitat, etc.)

Proposem veure el vídeo *La diversitat ens fa créixer*⁸. A continuació els proposarem que realitzen unes banderetes de la diversitat com les de l'Annex 5 (pàgina 94). Li donem a cada persona un triangle perquè el retalle, dissenye i acolorisca. Cada bandereta representarà a una persona de la classe, i en ella cada persona es representarà a si mateixa, triant la seua qualitat més important (per exemple: alegria, sinceritat, etc.).

Una vegada que cada persona haja dissenyat la seua bandera, s'uniran totes amb fil de pescar o se subjectaran amb pinces a un cordó, i es penjaran en la classe per a tindre present la riquesa de la diversitat.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, els proposarem que realitzen un llistat de cinc coses que puguin fer relacionades amb la diversitat cultural i amb el lema **“Dialogar per a créixer”**. A més, els demanarem que es comprometen com a grup a dur a terme aqueixes cinc accions al llarg del curs.

Alguns exemples d'accions poden ser: veure alguna pel·lícula d'una altra cultura, llegir contes d'altres països, identificar a un membre de la família o veí o veïna que haja nascut en un altre lloc i que ens conte la seua història, fer un mural en el centre...

⁸ *La diversitat ens fa créixer*. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/YhEsoleTn0g>

EN MOVIMENT

Objectius

- 1- Promoure la reflexió sobre els conceptes “migració” i “mobilitat humana”.
- 2- Identificar la migració i la diversitat com a aspectes naturals de l'ésser humà i com a fonts de riquesa.
- 3- Estimular als i les participants perquè inicien accions que promoguen una cultura d'acolliment en els seus entorns.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Comencem l'activitat animant al grup a realitzar una pluja d'idees sobre els termes “migrant” i “mobilitat humana”.

- Quines paraules o idees sorgeixen en la vostra ment quan escolteu aquests termes?
- Quantes persones migrants creieu que existeixen en el món?

Apuntem les idees que vagen sorgint en un lloc visible de la classe.

Partint de les opinions expressades, expliquem que el terme “mobilitat humana” defineix l'acció de traslladar-se geogràficament, de manera individual o col·lectiva, deguda a diferents causes.

De totes les persones que habiten el món, 272 milions són migrants.

- Quines raons creieu que poden portar-nos a desplaçar-nos i migrar?

Per a aprofundir sobre això, llancem una sèrie de preguntes al grup, animant als i les participants a reflexionar sobre elles:

- Quants viatges heu fet al llarg de la vostra vida?
- Per quins motius vau viatjar?
- En la vostra pròpia família, hi ha persones que han migrat o que tenen intenció de migrar?
- Vosaltres, els vostres avis/es, pares, mares, oncles/ties, germans/es van néixer en altres països, o han viscut en altres llocs al llarg de la seua vida? Sabeu les raons per les quals es van traslladar?

- Vosaltres, quins somnis teniu per a quan sigueu majors? Impliquen traslladar-se a un altre lloc? Us agradaria visitar i conèixer altres llocs?

Cada participant reflexiona sobre aquestes preguntes i, per parelles, comparteix les seues respostes amb un company o companya.

Posteriorment analitzem en gran grup les conclusions a les quals han arribat. Explicuem que les persones, igual que succeeix amb altres éssers vius, som migrants.

El desplaçament a altres llocs per diferents causes ha sigut una constant al llarg de la història. Alguns desplaçaments són voluntaris (desig de viatjar, visitar, treballar o buscar oportunitats en altres llocs, etc.) i altres són forçosos (persecucions, discriminació, conflictes, degradació ambiental, escassetat econòmica, etc.).

Tenint en compte aquests fets i la nostra naturalesa com a éssers migrants, plantegem les següents qüestions:

– Com ens agradaria ser rebuts en els nostres viatges?

– Com volem acollir a les persones que arriben?

Una opció és fomentar una cultura d'acolliment en la qual siguem capaços de rebre la diversitat i la riquesa que po-

den aportar les persones que viuen i es desplacen cap als nostres entorns. El moviment, a més de ser una cosa natural, construeix ciutadania i aporta riquesa i diversitat.

– Com podríem començar?

– Què podem fer?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Proposem al grup llançar al món un missatge per a **promoure l'acolliment i la convivència**. Cada participant es convertirà en un agent de promoció de cultura d'acolliment en el seu entorn.

Per a això, cada persona dibuixarà la silueta d'un ocell en un foli, dins de la qual escriurà un missatge positiu sobre convivència i acolliment. Els missatges poden col·locar-se en un espai visible del centre educatiu, promovent així que el centre es convertisca en un espai d'acolliment.

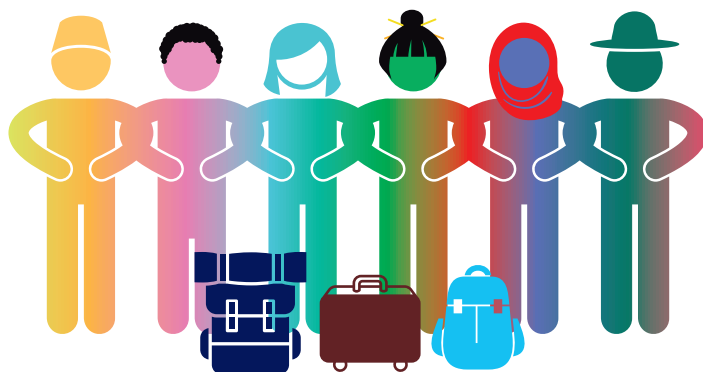
Una altra opció és demanar-los que els distribuïsquen entre persones del seu entorn, iniciant així una cadena entre la resta dels seus companys/es, familiars, veïns/es, etc., en la qual ells i elles també hauran de passar, al seu torn, el missatge rebut a altres persones. Fins a on podríem arribar?

M'ACULLS?

Objectius

- 1– Acostar al grup al concepte de mobilitat forçosa.
- 2– Reflexionar sobre les seues causes i empatitzar amb les seues conseqüències, ressaltant la importància de la creació d'una cultura d'acolliment.
- 3– Promoure que els i les participants s'identifiquen com a constructors i constructores de cultura d'acolliment en els seus entorns.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Comencem l'activitat explicant al grup que parlarem sobre mobilitat forçosa: sobre xiquets, xiquetes i famílies que es mouen, es desplacen de les seues llars i els seus països de naixement.

Explicuem que al llarg de la història ens hem desplaçat dels nostres llocs de naixement per diferents motius.

No obstant això, els viatges que fem poden ser per motius voluntaris i agradables o per motius forçosos. Hui dia, situacions com els desastres naturals o els conflictes armats estan obligant milions de persones a desplaçar-se de les seues llars per a sobreviure. Aquesta situació afecta especialment a dones i xiquetes, exposades a situacions de violència i desigualtat.

– Us imagineu haver d'abandonar les nostres llars? Com creeu que us sentiríeu?

– Com us agradaria ser rebuts i rebudes en el lloc al qual us desplaçàreu?

Reflexionem en grup sobre aquesta última pregunta i realitzarem una dinàmica d'empatia. Triarem a l'atzar a tres membres del grup, que eixiran de la classe uns minuts. Dividim a la resta de la classe en tres grups, cadascun dels quals haurà de fer una activitat, a la qual s'incorporarà una de les persones voluntàries que estaven fora de la classe.

El grup 1 tindrà la directriu d'excloure activament a la persona que arribi a l'activitat, sense explicar-li-la ni deixant-la que participe. El grup 2 haurà d'ignorar-la. I el grup 3 haurà de fer que se senti acollida, parant per a explicar-li l'activitat i convidant-la a participar activament en ella. Les persones voluntàries giraran entre els tres grups, passant dos minuts en cadascun.

En finalitzar, s'obrirà un debat grupal.

– Com s'han sentit les persones voluntàries? I els diferents grups?

– Quina diferència hi ha entre acollir i no acollir?
– Davant la situació de mobilitat forçosa de la qual estem

parlant hui, quin dels tres models ens agradaria fomentar com a grup?

Per a contextualitzar aquesta situació, veiem el vídeo *L'educació va obrir el món de Mireille*⁹, en el qual Mireille Twayigira narra el seu propi viatge migratori.

– Com hem vist que afecta aquesta situació a xiquetes i joves a tot el món?

– Quina importància va tindre per a Mireille i el seu futur l'educació i l'acolliment al país al qual es va desplaçar?

– Com ens agradaria acollir i ser acollits/des?

– Podem nosaltres ser agents de promoció de cultura d'acolliment en els nostres entorns?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Farem una pluja d'idees amb el grup sobre accions que podem fer per a promoure la cultura d'acolliment en els nostres entorns. Entre tots i totes decorarem un gran panell en el qual escriurem **“Creem cultura d'acolliment”**.

Proposem a cada participant que dibuixi la silueta d'una petjada utilitzant la seua pròpia plantilla. Dins d'ella escriurà o dibuixarà una de les accions identificades, comproment-se a realitzar-les. Les petjades de tots i totes es col·locaran en el sòl, guiant el camí cap al panell que hem dibuixat, que estarà situat en un lloc representatiu del centre.

Per a finalitzar l'activitat, els i les participants recorreran les seues pròpies petjades i en arribar al panell cridaran “Creem cultura d'acolliment!”, simbolitzant així el seu compromís amb aquesta realitat i convidant a altres companys i companyes a recórrer aqueix mateix camí amb ells i elles.

⁹ *L'educació va obrir el món de Mireille*. Campanya *La llum de les xiquetes*. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/YQAOazGYeBs>

SOM MIGRANTS

Objectius

- 1- Descobrir que hi ha persones que han de deixar la seua casa a la recerca d'un altre futur.
- 2- Prendre consciència que totes les persones som o podem arribar a ser migrants.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem l'activitat explicant que en el món hi ha moltíssimes persones que cada dia deixen la seua casa i tot el que coneixen per a poder viure millor en altres llocs.

Les persones, des que existim, ens hem mogut pel món a la recerca de la nostra felicitat i la dels nostres éssers estimats. L'ésser humà és migrant des que els nostres primers avantpassats es van dispersar per tot el planeta.

En 2019 existeixen 272 milions de persones migrants a tot el món i moltes d'elles travessen per situacions molt difícils. Els animem a adonar-se'n del que podem aprendre en compartir amb persones de diferents llocs.

Els proposem jugar a un joc. Per a ells, els demanem que es dividisquen en grups d'unes cinc persones. Tindran una fitxa per persona i un dau i un tauler de joc en cada grup (veure Annex 6, pàgina 95).

Cada casella del tauler planteja una situació o una prova que hauran de resoldre com a màxim en un minut. Cada grup controlarà el temps. Si la persona ho resol abans que finalitze el temps, tira el dau de nou; si no, el torn passa al següent jugador.

Una vegada acabat el joc, reflexionem en assemblea:

- Què us ha cridat més l'atenció del joc? Què heu descobert?
- Hi ha alguna cosa en els nostres comportaments i actituds que puguem canviar per a millorar la convivència?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, farem un llistat d'actituds i accions que podem emprendre per a **millorar la convivència amb persones de diferents països.**

Els demanem que escriguen en un cartell una acció a la qual es comprometen per a gaudir de la riquesa que suposa tindre al nostre al voltant persones de diferents cultures i per a fer que totes les persones puguin sentir-se com a casa.

Penjar aquests compromisos en alguna part de l'aula perquè puguin quedar com a recordatori del compromís.

MIGRACIONES I MEDI AMBIENT

Objectius

- 1- Aproximar-nos a la vinculació entre els efectes de la deterioració mediambiental i les migracions.
- 2- Empatitzar amb la situació que viuen les persones que es veuen obligades a deixar la seua terra.
- 3- Fomentar una cultura d'hospitalitat i de compromís amb la Terra.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Per a començar l'activitat, projectarem el vídeo *Camins*¹⁰. En finalitzar fem una ronda en la qual cada persona tractarà de resumir en una sola paraula les emocions principals que li han provocat les imatges.

A continuació, obrim un diàleg a partir de la següent pregunta:

– Quines penseu que són les causes per les quals les persones decideixen abandonar el seu país?

Una vegada que, breument, hagen aportat les seues idees, projectem el vídeo *Jo soc Terra d'acolliment*¹¹.

De nou, farem una ronda ràpida perquè expressen les emocions que els deixa aquest altre visionat.

A continuació, es distribuïran en grups de tres o quatre persones i entregarem a cadascun la informació de l'Annex 7 (pàgina 96), que hauran d'analitzar. En les fitxes de l'Annex 8 (pàgina 97) escriuran missatges senzills que transmeten la connexió existent entre les nostres accions i la deterioració del medi ambient, la situació de les persones refugiades i l'hospitalitat.

Una vegada elaborades, penjaran totes les fitxes en un lloc visible i cada grup exposarà davant el grup gran els missatges i accions que han dissenyat.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, **seleccionaran almenys tres accions de les propostes** en les fitxes. Com a grup, es comprometran a posar-les en marxa al llarg del curs.

Per a això, elaboraran una fitxa que especifique clarament quina és l'acció que realitzaran, la data i les persones responsables (quines, quan, qui), i la penjaran en un lloc visible de la sala de manera que quede com a recordatori.

¹⁰ *Camins*. http://www.hospitalidad.es/wp-content/uploads/material/sensibilizar/Video_reducido.mp4

¹¹ *Jo soc Terra d'acolliment*. Hospitalidad.es. <https://youtu.be/S817hZQB8QI>

EL CAMÍ DE LES PERSONES REFUGIADES

Objectius

- 1- Prendre consciència que en el món existeixen persones refugiades.
- 2- Descobrir la importància de tindre una llar.

© Javier Bauluz

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem explicant que en el món hi ha més de 79,5 milions de persones refugiades i desplaçades i que cada any aquesta xifra augmenta.

En assemblea, preguntem si saben qui són les persones

refugiades. Si no ho tenen clar, els preguntem si alguna vegada han escoltat alguna notícia relativa a persones refugiades o a què els sona i qui imaginem que poden ser. La persona dinamitzadora podrà comptar amb el següent text de suport:¹²

El terme persona refugiada s'aplicarà a tota persona que, a causa de fonamentats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o a defensar determinades opinions polítiques, es trobe fora del país de la seua nacionalitat i no puga o, per causa de l'esmentat temor, no vulga acollir-se a la protecció de tal país; o que, no tenint nacionalitat o trobant-se fora del país on anteriorment tinguera la seua residència, no puga o no vulga tornar a ell.

A continuació, demanarem a les persones participants que es dividisquen en quatre grups, cadascun dels quals representarà una família.

En cadascun, una persona farà de pare, una altra de mare, dues de fills i dues de filles (si el número del grup el requereix, es poden afegir més familiars, persones veïnes, etc.).

A l'aula s'haurà preparat prèviament un itinerari per a cada grup, marcat amb un color diferent, amb els cartells de l'Annex 9 (pàgina 98). Cada grup (família) farà el recorregut d'un color i representarà la situació que s'indica en cadascun. Per a això, llegiran el cartell, respondran a les preguntes que es plantegen i faran una escenificació.

Per a facilitar el treball de cada grup per separat es posaran quatre itineraris; és a dir, s'imprimiran quatre còpies de l'Annex 9, es retallaran els diferents cartells i es distribuïran per l'aula formant quatre recorreguts.

Cada grup tindrà aproximadament cinc minuts per a cada cartell i marcarem el canvi de l'un a l'altre per a controlar el temps i que tots els grups vagen al mateix ritme. Una vegada finalitzat el recorregut, s'obrirà una breu reflexió en assemblea per a compartir les següents qüestions:

- Com us heu sentit posant-vos en lloc de les persones refugiades? Quina història heu construït en l'últim cartell? Va ser important l'hospitalitat?

¹² Convenció sobre l'estatut dels refugiats.

<https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2001/0005.pdf?file=fileadmin/Documentos/BDL/2001/0005>

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, demanem a cada grup que dibuixi **la silueta d'una casa** i que l'emplenen amb paraules o frases molt curtes que expressen actituds i accions de compromís amb la realitat de les persones refugiades.

Per exemple: "hospitalitat", "solidaritat", "acollir", "fem del món la nostra casa", etc.

UNA ABRAÇADA QUE REFUGIA

Objectius

- 1- Reflexionar amb el grup sobre la situació de les persones refugiades en el món.
- 2- Adquirir consciència sobre la importància del foment d'una cultura d'acolliment en les nostres societats.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem la sessió recordant què sabem sobre la realitat de les persones refugiades.

A continuació, i fent referència a les seues aportacions, recordem que les persones refugiades s'han vist obligades a abandonar les seues llars i desplaçar-se a altres països per diverses raons, relacionades amb la por de ser perseguides o rebutjades per la seua raça, religió, nacionalitat, grup social o per les causes polítiques que secunden.

Les rutes per les quals es traslladen són sovint perilloses, i els tràmits per a accedir a protecció internacional per part dels països cap als quals es desplacen són difícils i, sovint, es dilaten en el temps.

Més de 79,5 milions de persones¹³ en el món es troben en aquesta situació.

- Podem imaginar-ho?
- Com ha de ser per a les persones que emprenen aquests viatges abandonar les seues llars?

- I per als i les habitants dels països als quals es desplacen?

Per a aprofundir sobre això, dividirem al grup en dos equips, col·locant-los en extrems oposats de l'espai.

Un grup representarà a les persones refugiades, i un altre a la societat d'acolliment cap a la qual aquestes es desplacen.

A cada grup se li entregarà una de les targetes, disponibles en l'Annex 10 (pàgina 100).

- * Grup representant de les persones refugiades
- * Grup representant de la societat d'acolliment

¹³ "Desplazamientos forzados 2019". *Papeles Entreculturas* n.º 13

Cada grup treballarà la situació que li ha sigut assignada i consensuarà la resposta a les preguntes. Quan hagen acabat, exposaran el treballat a l'altre grup. La persona dinamitzadora moderarà el debat, deixant clar que aquesta situació que es planteja en la dinàmica és una realitat que es produeix cada dia a tot el món.

Nosaltres som part d'una societat d'acolliment, en la qual busquen protecció moltes d'aquestes persones.

Plantegem:

— Com ens agradaria respondre davant aquesta situació?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

L'objectiu del final de l'activitat és que tots dos grups, actualment separats en extrems oposats de l'espai, acaben trobant-se. Per a això, **hauran de tendir un pont d'acolliment entre tots dos.**

Per a construir-ho, es col·locaran en el sòl una sèrie de folis de paper en línia recta, que uniran a tots dos grups. En els folis apareixeran escrites paraules negatives, com a “rebuig”, “indiferència”, “insolidaritat”, “por”, etc.

Cada grup, per torns, li donarà la volta a un foli, escrivint una paraula positiva en el seu lloc, com a “convivència”, “respecte”, “acolliment”, etc., i anirà avançant per cada foli que gire. En trobar-se, tots dos grups es fondran en “una abraçada que aculla”.

S'animarà al grup a compartir l'activitat i l'après amb la resta dels seus companys, companyes, familiars, etc., estenent així aquest missatge de convivència i acolliment en el seu entorn.

PARAULES NEGATIVES

Rebuig
Apartar
Indiferència
Allunyar
Insolidaritat
Disputa
Por
Distanciamment
Desconfiança
Oposar-se
Sospita
Aïllar
Expulsió
Competir
Negació
Discriminació

PARAULES POSITIVES

Convivència
Humanitat
Respecte
Confiança
Acollida
Enteniment
Obertura
Ciutadania
Solidaritat
Col·laboració
Empatia
Cooperació
Drets
Igualtat
Compartir
Suport

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

- 1- Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.
- 2- Conèixer l'impacte en l'educació en els contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària com l'ocasionada per la COVID-19.
- 3- Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns amb la seua defensa.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat animant als i les participants al fet que elaboren una llista amb els drets que creuen que tenen totes les xiquetes i xiquets del món. Els demanem que enumeren els diferents drets que els vinguen a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets del Xiquet*¹⁴ per a contrastar la seua llista, comprovar si hi ha algun que sobra o que falta i debatre'l amb elles i ells.

A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per a tindre una infància i un desenvolupament ple i feliç i han de tindre la seguretat de poder exercir-los.

Entre tots ells hi ha un molt especial, recollit en l'article 28 de la Convenció. Un dret clau per a l'exercici de tots els altres, que ens permet relacionar-nos amb altres persones, conèixer nous amics i amigues, aprendre moltes coses noves, desenvolupar-nos en un lloc segur i participar cada dia. Sabrien dir quin és? Promovem que puguem endevinar-ho, donant-los noves pistes si és necessari, fins que arriben a la resposta: **el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.**

Pensem ara en la nostra escola.

— Quins elements la caracteritzen? Quins elements creuen que han de ser presents en totes les escoles del món?

Les escoles han de ser espais de pau, de trobada, de creativitat, d'aprenentatge i de seguretat. Anirem veient un a un els elements.

Per a això, utilitzarem l'Annex 2 (pàgina 90), en el qual trobem una sèrie de dibuixos. Cadascun representa un element que ha de caracteritzar a les escoles. Anirem mostrant-li'ls un a un, i hauran d'endevinar què representa el dibuix.

Quan ho endevinen, hauran de comptar un record positiu que hagen viscut a la seua escola i que estiga associat a aqueix concepte.

Repetim la dinàmica fins que hagen endevinat el que representa cada dibuix.

¹⁴ Convenció dels Drets del Xiquet adaptada per a 6-8 anys. Plataforma d'infància. <https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-convencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-6-a-8-anos/>

A continuació, donem algunes pistes per a cada dibuix:

1. Llibres = Aprenentatge

A l'escola aprenem nous coneixements, adquirim altres punts de vista i coneixem infinitat de coses noves.

2. Dues persones parlant amb un entrepà al mig = Amistat

A l'escola coneixem a companys i companyes i fem amistats amb les quals aprenem a créixer en companyia.

3. Silueta d'un xiquet i una xiqueta amb un colom de la pau al mig = Pau, convivència

A l'escola aprenem a conviure amb uns altres, posem en pràctica estratègies per a relacionar-nos i gestionar els conflictes que puguem sorgir de manera pacífica. Construïm pau activament.

4. Símbol d'igualtat = Igualtat entre tots i totes

A l'escola aprenem que tots i totes tenim els mateixos drets i oportunitats i, per tant, hem de ser tractats amb el mateix respecte i consideració, sense ser discriminats per motius de cap mena.

5. Xiqueta amb la mà alçada = Participació

A l'escola aprenem a participar, a donar el nostre punt de vista, a dissenyar noves idees, a treballar i a defensar allò en què creiem.

6. Silueta de l'escola amb un cor = Protecció, seguretat, acolliment

L'escola és un espai segur, que ens ofereix protecció i ens acull.

7. Pinzell pintant = Creativitat

L'escola és un espai on aprenem a crear, a deixar volar la nostra imaginació i a fer possible allò que imaginem.

8. Siluetes de xiquet creixent = Creixement, desenvolupament

En els anys que passem a l'escola creixem, ens fem majors, evolucionem i aprenem a ser millors persones.

9. Cercle en blanc

Poden representar qualsevol altra cosa que també associen a l'escola i que no s'haja vist en els dibuixos, o que vulguen emfatitzar o representar per si mateixos.

Veiem els dibuixos un a un, endevinant amb elles i ells què representen, i revivint aqueixos records que cadascun té associats amb moments que han viscut a les seues escoles.

A través d'aquest recorregut hem vist la importància de l'escola i del dret a l'educació: tot el que representa i tot el que ens permet créixer i evolucionar. És un element importantíssim en les nostres vides, que ens protegeix, però al qual nosaltres també hem de protegir. En situacions com l'epidèmia provocada per la Covid-19 veiem que l'exercici del dret a l'educació es veu trastocat.

Plantegem les següents preguntes i les debatем amb els i les participants:

- Què ha passat amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària?
- Com creus que ha sigut per a altres xiquets i xiquetes del teu barri o de la teua mateixa escola? I per a altres xiquets i xiquetes de tot el món?

Recollim les seues respostes i reflexionem sobre elles. Les situacions d'emergència o de crisi dificulten l'accés al dret

a l'educació, la qual cosa provoca que molts xiquets i xiquetes durant un temps no puguin assistir a l'escola de manera presencial. Si fem una volta pel món podrem veure com milions de xiquets i xiquetes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferent tipus (sanitàries, els conflictes armats, els viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a realitzar, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació en tot el planeta.

No obstant això, en aqueixos moments l'escola és més important que mai per a totes les persones, ja que **l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge** i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són, en contextos d'emergència i crisi, més necessaris que mai.

Plantegem les següents qüestions i reflexionem sobre les seues respostes:

– Podríeu nomenar quines coses positives us ha donat, malgrat les dificultats, poder continuar amb la seua educació en moments de dificultats com l'epidèmia?

– Se us ocorren altres moments en els quals l'escola us haja ajudat? (Per exemple, durant una malaltia llarga, o en mudar-se a un barri nou).

Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per a garantir aqueix dret, ja siga a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continue sent present en les nostres vides. Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja siga ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i enllaçant-nos amb altres xiquets, xiquetes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible totes les oportunitats educatives que se'ns brinden per a continuar amb la nostra educació.

Ens sumem a aquest moviment mundial? Veiem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*¹⁵ per poder **connectar amb les vivències d'altres xiquets i xiquetes** en aquesta situació a tot el món. Amb quins missatges es queden després de veure-ho?

– Què els crida més l'atenció?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants fer un gest per a segellar, difondre i contagiar el seu compromís amb el dret a l'educació. Per a això, utilitzarem la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92), que representa a les milions d'escoles que existeixen a tot el món. Podem imprimir-la i acolorir-la, o calcar-la en paper, tela o una altra superfície que ens agrade. A continuació, escriurem en la meitat esquerra de la silueta la paraula "Escola" i en la meitat dreta, la paraula "Refugi".

El resultat serà **un símbol que representa l'escola i la seua capacitat de protegir a totes les persones**, especialment en els moments difícils.

Penjarem en un lloc visible totes les escoles que hem fet com a recordatori de la importància d'actuar per a protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

¹⁵ Campanya *Escola Refugi*. Fundació Entreculturas. <https://www.escuelarefugio.org>

ACTIVI- TATS

PER a
12-15
anys

IR – 3R de Secundària

IGUALS O DIVERSOS?

Objectius

- 1- Reflexionar amb el grup sobre el concepte de diversitat cultural com a aspecte positiu i font de riquesa.
- 2- Sensibilitzar sobre les conseqüències de la imposició de models de desenvolupament i actituds mancades de respecte amb aquesta diversitat.
- 3- Fomentar actituds de respecte a la diversitat i promoció de convivència pacífica.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Obrim la sessió assenyalant que treballarem sobre la diversitat cultural, el diàleg i el desenvolupament.

Plantegem la següent pregunta per a obrir el debat:

- Els éssers humans, som iguals o diversos?

Després del debat, proposem la següent activitat al grup. Els demanem que es mesclen i es col·loquen per parelles. Cada membre de la parella ha d'agafar un paper i dividir-lo en dues columnes. Tindran dos minuts per a anotar en la columna de l'esquerra les qualitats físiques, gustos, dades biogràfiques, aficions, etc., en les quals tots dos membres de la parella coincidiscuen. A continuació, disposaran d'altres dos minuts per a escriure en la columna de la dreta aquells aspectes en els quals es diferencien. Per a recollir aquestes dades, podran observar-se i fer-se les preguntes que consideren. En acabar els quatre minuts, posaran en comú el que cada parella ha anotat en els seus fulls, reflexionant en gran grup sobre les següents preguntes:

- En general, heu trobat més diferències o més similituds?

- Quina de les dues columnes us ha costat més completar?
- Alguna parella ha emplenat només una de les columnes, o heu pogut trobar aspectes per a escriure en ambdues?
- Heu descobert alguna cosa del vostre company o companya que no sabíeu i sobre el que creieu que podeu aprendre i us agradaria conèixer més?

Tenint en compte les aportacions sorgides del debat, llegim al grup el següent text:

Els éssers humans som diversos. Tenim molts aspectes en comú, però també existeixen diferències entre nosaltres. És impossible trobar algú que siga completament igual que jo, per la qual cosa als éssers humans ens toca relacionar-nos amb aquells diferents a nosaltres. I és tot un aprenentatge.

Igual que convivim amb persones que no tenen la nostra mateixa religió, que tenen gustos musicals diferents o no són del nostre mateix equip esportiu, la humanitat, si vol sobreviure, ha d'acceptar i valorar el diferent sense témer-lo.

Necessitem dialogar des de l'estima mútua. Només així estarem disposades a aprendre unes persones d'unes altres, així com a cuidar el que no és nostre perquè és de tots. Viure en una societat diversa ens enriqueix, oferint-nos infinites oportunitats per a aprendre.

Després de llegir el text, debatem amb el grup sobre les següents qüestions:

- Esteu d'acord amb el que exposa el text?
- Quines conseqüències pot tindre no valorar i conviure amb la diferència?
- Podríeu nomenar algun conflicte que s'està generant actualment per aquesta raó?

Al fil d'aquesta última pregunta, podem posar-los l'exemple de les comunitats indígenes amazòniques, utilitzant el text proposat en l'Annex 12 (pàgina 101).

Després de la seua lectura, tornem a iniciar un debat amb el grup:

- Què us sembla el text?
- Creieu que podem aprendre sobre la relació d'aquestes comunitats amb el seu entorn natural i el seu concepte de "bon viure"?
- Quines conseqüències té en el cas de l'Amazònia el nostre model de desenvolupament i l'absència de respecte a la diversitat cultural de les comunitats indígenes?
- Què creieu que podeu fer vosaltres sobre aquest tema?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar la sessió, en assemblea, compartim amb els i les participants una tradició ancestral mesoamericana com a símbol de les coses que podem aprendre d'altres cultures, tradicions i entorns.

Els contarem la història dels nahuals. D'acord amb algunes tradicions mesoamericanes, es diu que cada persona, en el moment de nàixer, té ja l'esperit d'un animal, que s'encarrega de protegir-nos. Conten que aquesta presència pot guiar-los en somni, i fins i tot que la persona pot adquirir trets semblants a l'animal que el protegeix (el bon olfacte del llop, la visió del falcó, etc.).

Per a finalitzar la sessió, animem a cada participant a pensar quin animal creu que podria ser el seu nahual.

Una vegada que ho haja pensat, haurà de dibuixar la silueta del seu nahual, i dins escriure una frase que plasme el seu compromís amb **el respecte a la diversitat cultural i la convivència pacífica**. Quan acaben podran compartir-ho amb la resta dels seus companys i companyes, amistats, familiars, etc., difonent així el seu missatge de suport a la diversitat. També poden guardar-ho en un lloc que vegem amb freqüència, com a símbol de protecció i recordatori del seu compromís amb la convivència pacífica.

TU+JO=NOSOTR@S

Objectius

- 1- Aprendre que hi ha diverses cultures en el món i adoptar una actitud de respecte cap a elles.
- 2- Experimentar la importància de ser tractats amb igualtat independentment de la nostra cultura i tradicions.
- 3- Reflexionar sobre com ens relacionem amb les persones que són diferents a nosaltres.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Comencem dividint al grup per la meitat: una meitat es posarà enfront de l'altra, de manera que vegen perspectives diferents de la sala on estan. Els diem que hauran de construir "la veritat" sobre la sala, descrivint exhaustivament el que veuen.

Ho faran per torns. Primer una persona compta "la seua veritat sobre la sala" (per exemple: veig la pissarra, la porta d'entrada, etc.) i a continuació l'altra persona descriu el que veu (per exemple, veig la part de darrere de la classe, veig tantes motxilles, tants llibres, etc.). Quan acabe la segona persona, comentem les respostes en assemblea:

- Què ha passat amb la "primera veritat sobre la sala"? Estava completa?

- I quin ha succeït amb la "segona veritat"?

- Ens fariem una idea completa de la sala només amb una part? Tenien raó totes dues parts? Eren veritat totes dues visions?

Se'ls explica que succeeix alguna cosa semblant amb les cultures i els països on vivim, perquè ens fan mirar el món des d'una certa perspectiva. Com ha succeït en la dinàmica, a través del diàleg podem créixer i tindre una veritat més completa, una visió més àmplia del món.

A continuació, els demanem que s'ajunten en parelles i els entreguem a cadascuna l'Annex 4 (pàgina 93).

En cada cercle escriuran les qualitats d'un dels membres de la parella, després ho farà l'altra. En l'espai de "nosotr@s" escriuran la suma de totes les qualitats.

A continuació, comentem en assemblea:

- Què us sembla el resultat?

- Enumereu accions en les quals la suma de diferents qualitats ens haja fet aconseguir millors resultats (entenent també com a resultats l'alegria, la felicitat, etc.)

En un tercer moment, els proposarem que realitzen unes banderetes de la diversitat (veure Annex 5, pàgina 94). Li donem a cada persona un triangle perquè el retallen, dissenyen i acolorisquen. Cada bandereta representarà a una persona de la classe, i en ella cada persona es representarà a si mateixa, triant la seua qualitat més important (per exemple: alegria, sinceritat, etc.).

Una vegada que cada persona haja dissenyat la seua bandera, s'uniran totes amb fil de pescar o se subjectaran amb pinces a un cordó, i es penjaran en la classe per a tindre present la riquesa de la diversitat.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, els proposarem que realitzen un llistat de cinc coses que puguin fer relacionades amb la diversitat cultural i amb el lema **"Dialogar per a créixer"**. A més, els demanarem que es comprometen com a grup a dur a terme aqueixes cinc accions al llarg del curs. Alguns exemples d'accions poden ser: llegir contes d'altres països, preparar una gimcana en el centre per a grups de cursos inferiors, realitzar una anàlisi de la convivència en el centre, crear un grup de mediació, etc.

ESCULTURES TROBADES

Objectius

- 1- Descobrir la pau des de l'experiència de la trobada en igualtat.
- 2- Acostar-se a la interculturalitat des d'aspectes emocionals de la persona.

Desenvolupament de l'activitat

Amb aquesta dinàmica pretenem reflexionar sobre la interculturalitat de manera creativa i que els i les adolescents es deixen portar per les seues emocions per a després, de manera col·laborativa, arribar a una idea comuna sobre això.

Per a començar, tindrem preparada la següent llista de paraules clau: igualtat, diversitat, participació, pau i interdependència.

Començarem dient la primera paraula en veu alta i deixarem un minut perquè les persones que participen escriuen en un paper, quasi sense pensar, tot el que els evoque; poden ser idees soltes o un relat curt, n'hi ha prou amb deixar fluir les idees que sorgisquen. Repetirem la dinàmica amb la resta de les paraules proposades.

Després, afegirem una altra paraula: "trobada". En aquest cas els demanarem que realitzen un dibuix. Disposaran de tres minuts per a fer-ho. Una vegada finalitzat, cada persona penjarà o pegarà el seu dibuix en la samarreta que porte, perquè així puga veure'l la resta de la classe.

A continuació, per a acabar aquesta part de l'activitat, projectarem el vídeo *La diversitat ens fa créixer*¹⁶. Per a la segona part de l'activitat ens dividirem en sis grups i deixarem un espai ample (podem retirar les cadires i situar-nos en un rotlle ampli, de manera que el grup que escenifique es pose en el centre).

A continuació, a cada grup li donarem un paper en el qual figurarà una de les paraules anteriorment treballades. En un parell de minuts cada grup conversarà sobre la idea que tenen d'aqueixa paraula i arribaran a un acord.

L'objectiu és que, d'un en un, cada grup represente movent-se lliurement la idea que han acordat mentre sona una música. Quan s'acabe la música, hauran de quedar-se formant una escultura i romandre quietes en aquella posició. Les persones dels altres grups podran acostar-se per a observar l'escultura des de diferents angles, analitzar el significat de les seues expressions i comentar el que els suggereix. El grup que està representant romandrà paral·lit mentre escolta les interpretacions que donen els altres. Quan hagen acabat, donem pas a la resta de grups, que procediran de la mateixa manera.

Per a la realització de les escenes proposem usar música jazz. Aquestes són algunes recomanacions¹⁷:

- * *New Orleans* (All Stars Jazz Band)
- * *Flying Home* (Lionel Hampton)
- * *Moanin* (Art Blakey and the Jazz Messengers)

¹⁶ *La diversitat ens fa créixer*. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/YhEsoleTn0g>

¹⁷ *New Orleans* (All Stars Jazz Band). <https://youtu.be/qXsKHoRqg0g>

Flying Home (Lionel Hampton). <https://youtu.be/Wj3asuD2ILw>

Moanin (Art Blakey and the Jazz Messengers). <https://youtu.be/8TdY6iqV2k0>

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Proposem a totes les persones participants que realitzen de manera conjunta una gran **figura escultòrica que evoque la trobada**.

Prendrem una foto de l'escultura, que quedarà penjada en classe o en el corredor com a record de la reflexió realitzada. També pot distribuir-se entre el professorat perquè la compartisquen en les xarxes socials del centre educatiu.

ÉSSERS MIGRANTS?

Objectius

- 1- Promoure la reflexió sobre les migracions i la mobilitat humana.
- 2- Identificar la migració i la diversitat com a aspectes naturals de l'ésser humà i com a fonts de riquesa.
- 3- Estimular als i les participants al fet que realitzen accions per a convertir-se en agents de promoció d'una cultura d'acolliment en els seus entorns.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem l'activitat escrivint les paraules “mobilitat humana” i “persona migrant” en un lloc visible de l'espai, i iniciem una pluja d'idees amb el grup, anotant els conceptes amb les quals relacionen aquests termes.

- Quines paraules apareixen al seu cap?
- Quantes persones migrants creuen que existeixen en el món?
- És un fenomen natural o un fet aïllat?

Després d'explorar els seus conceptes de partida, expliquem que la mobilitat humana defineix l'acció de traslladar-se geogràficament, de manera individual o col·lectiva, a causa de diferents causes.

Arribats a aquest punt preguntem al grup si creuen que els éssers humans som o no migrants.

Per a respondre, utilitzarem l'espai en el qual es fa l'activitat. Un costat representarà el sí i un altre, el no. Cada participant es col·locarà, segons la seua opinió, en un extrem o en el mitjà. Preguntarem a l'atzar a alguns participants per a saber les raons que els han portat a col·locar-se en cada lloc.

**TOTS I TOTES
SOM MIGRANTS**

**I ESTEM EN MOVIMENT
al llarg de la nostra vida**

A continuació, recollint els debats sorgits, exposem les dades oficials: de les persones que habiten el món, 272 milions són migrants. **La mobilitat, encara que motivada per causes molt diverses, ha sigut una constant al llarg de la història.**

Tots i totes som migrants: estem en moviment al llarg de la nostra vida.

És quasi impossible que en la nostra història familiar no tinguem una persona que no haja nascut en una altra ciutat

o en un altre país. Ho comprovem? Animem a cada participant a completar un quadre amb tres columnes amb la següent informació:

- Les nostres besàvies, besavis i àvies i avis: van nèixer en altres països o han viscut en altres llocs al llarg de la seua vida? Podeu esmentar les raons per les quals es van traslladar?
- Els nostres pares, mares, oncles i ties, germanes o germans: on van nèixer? On viuen actualment o pensen viure? Si s'han desplaçat, quins van ser els motius?
- Quants viatges heu fet o planegeu fer pròximament?
- Quins somnis i projectes teniu per a quan sigueu majors?
- Us agradaria visitar i conèixer altres llocs?

Cada participant emplena el seu quadre i, en parelles, el comparteix amb una altra persona. Posteriorment, en gran grup, analitzem les conclusions a les quals han arribat. Reflexionem sobre com el desplaçament a altres llocs ha sigut una constant al llarg de la història per diferents cau-

ses. Alguns desplaçaments són voluntaris (desig de viatjar, visitar, treballar o buscar oportunitats en altres llocs, etc.) i altres són forçosos (persecucions, discriminació, conflictes, degradació ambiental, escassetat econòmica, etc.).

Aquests últims han augmentat en els últims anys a causa de la situació de desigualtat i violència que vivim a nivell mundial.

- Davant aquesta realitat, què creiem que podríem fer?
- Com ens agradaria ser rebudes i rebuts en altres llocs? Com podríem acollir nosaltres a altres persones?

Enfront de la construcció de murs físics i mentals, existeixen altres possibilitats relacionades amb el foment d'una cultura d'acolliment, en la qual siguem capaços de rebre la diversitat i la riquesa que aporten totes les persones.

El moviment construeix ciutadania i aporta riquesa i diversitat.

- Com podríem començar?
- Què podem fer per a promoure aquesta cultura d'acolliment?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Fomentem que el grup identifique accions que poden fer en el seu entorn educatiu i comunitari per a difondre aquest missatge. Podem proposar-los que comencen omplint el seu centre educatiu amb **missatges d'acolliment** (alguns com "Som migrants" o "El moviment construeix ciutadania" poden servir d'inspiració).

Poden escriure els lemes en dibuixos que representen mitjans de transport, o animals i éssers vius migrants, i col·locar-los en llocs estratègics del centre educatiu, les seues organitzacions, les seues cases, barriades, etc. També poden regalar-los a familiars i amistats, per a iniciar una cadena en la qual ells i elles els passen, al seu torn, a altres persones.

- Quins altres gestos se'ls ocorren?
- Fins a on podrien fer arribar els seus missatges com a agents de construcció d'una cultura d'acolliment en els seus entorns?

M'ACULLS?

Objectius

- 1- Acostar al grup al concepte de mobilitat forçosa.
- 2- Reflexionar sobre les seues causes i empatitzar amb les seues conseqüències, ressaltant la importància de la creació d'una cultura d'acolliment.
- 3- Promoure que els i les participants s'identifiquen com a constructors i constructores de cultura d'acolliment en els seus entorns.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem l'activitat preguntant al grup si els agrada viatjar. Els convidem a pensar en l'últim viatge que han realitzat: per quin motiu ho van fer, en quin mitjà de transport, etc. Obrim una pluja d'idees a partir d'aquesta pregunta:

- Quins motius creieu que existeixen per a viatjar?

Després d'anotar les seues aportacions, recordem que els éssers humans som éssers migrants, que al llarg de la història ens hem anat desplaçant dels nostres llocs de naixement per diferents motius. Hi ha dos motius principals: voluntaris, com el turisme; o forçosos, com els desastres naturals o els conflictes armats, que estan obligant milions de persones en el món a desplaçar-se de les seues llars per a poder sobreviure.

En grup, organitzem les idees aportades en aquestes dues categories i afegim altres motius de desplaçament que van sorgir a l'inici.

- Us imagineu viure alguna d'aquestes situacions? Com creeu que us sentiríeu? Aquestes situacions, afecten homes i dones per igual?

Reflexionem amb el grup sobre aquestes qüestions i els plantejem el fet que la meitat de les persones refugiades del món són dones i xiquetes, que es veuen especialment afectades per les situacions de violència i desigualtat.

Per a contextualitzar aquesta situació, veiem el vídeo *L'educació va obrir el món de Mireille*¹⁸, en el qual Mireille Twayigira narra el seu propi viatge migratori.

- Com hem vist que afecta aquesta situació a xiquetes i joves a tot el món?
- Quina importància va tindre per a Mireille i el seu futur l'educació i l'acolliment al país al qual es va desplaçar?
- Què hauria ocorregut per a ella i per a tantes altres xiquetes i joves si no hagueren tingut aquest acolliment?

Després de reflexionar amb el grup sobre aquesta pregunta, dibuixem dues maletes en un lloc visible de l'espai. En una escriurem actituds i pràctiques negatives d'acolliment (rebuig, por, aïllament, etc.), i en l'altra actituds i pràctiques positives (integració, obertura, respecte, etc.).

Davant els desplaçaments forçosos i situacions com la de Mireille, plantejem:

- Quin de les dues maletes volem utilitzar?
- Podem nosaltres ser agents de promoció de cultura d'acolliment en els nostres entorns?
- Amb quines accions podríem començar?

¹⁸ *L'educació va obrir el món de Mireille*. Campaña *La llum de les xiquetes*. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/YQAOazGYeBs>

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Farem una pluja d'idees amb el grup sobre accions que podem fer per a promoure la cultura d'acolliment en els nostres entorns. Entre tots i totes decorarem un gran panell en el qual escriurem **“Creem cultura d'acolliment”**.

Proposem a cada participant que dibuixi la silueta d'una petjada utilitzant el seu propi peu. Dins d'ella escriuran o dibuixaran una de les accions identificades, comproment-se a realitzar-les. Les petjades de tots i totes es col·locaran en el sòl, guiant el camí cap al panell que hem dibuixat, que estarà situat en un lloc representatiu del centre. Per a finalitzar l'activitat, els i les participants recorreran les seues pròpies petjades i en arribar al panell cridaran “Creem cultura d'acolliment!”, simbolitzant així el seu compromís amb aquesta realitat i convidant a altres companys i companyes a recórrer aqueix mateix camí amb ells i elles.

POSA'T EN EL SEU LLOC

Objectius

- 1- Reflexionar sobre les oportunitats de participació de les persones migrants en la societat en la qual viuen.
- 2- Promoure actituds d'intercanvi i trobada amb persones de diferents nacionalitats.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Abans de començar l'explicació, iniciem projectant el vídeo de l'exposició *Som Migrants*.¹⁹

En finalitzar els demanem que expressen en una sola paraula el que els ha transmés. Fem una ronda de paraules, sense jutjar-les, ni explicar-les, simplement per a prendre contacte i compartir les diferents emocions.

Continuem explicant que totes les persones tenim dret a moure'ns lliurement pel món a la recerca de la nostra felicitat i la de les nostres persones estimades, encara que alguns governs posen fortes traves perquè les persones entren als seus països i, una vegada que entren, també les posen a la seua participació en la societat.

En 2019, existien 272 milions de persones migrants a tot el món i moltes d'elles es troben en situacions d'enorme vulnerabilitat. També és important que pensem en les nostres pròpies actituds i vegem l'oportunitat i l'enriquiment que suposa compartir amb persones de diferents llocs.

© Olivia Vivanco

© José Hernández

¹⁹ Exposició *Som Migrants*. <http://somsmigrantesexposicion.org/video/>

A continuació, posarem música relaxant i els demanarem que tanquen els ulls per a fer un exercici d'imaginació. Ho guiarem amb el següent text:

Cerca una postura en la qual et sentes còmodament. Relaxa't ací i ara. En aquest moment no hi ha cap altra cosa que fer i no has d'estar en cap altre lloc.

Pren consciència de la teua respiració i sent com flueix l'aire dins del teu cos. Respira profundament permetent que l'aire que exhales expulse tota la tensió que tingues, allunyant-la de tu com si fora una boirina.

A mesura que respires, les tensions del teu cos es dissolen. Adona't de com se senten els teus peus, les teues cames... i afluixa-les. Repara en la teua columna i en el teu abdomen. Recorre lentament amb atenció els teus braços i les teues mans.

Pren consciència ara del teu cap, relaxa la teua entrecella, sent com s'afluixa la teua mandíbula i com els músculs dels teus llavis s'ablaneixen. Respira profundament, permetent que la tensió que queda s'allunya de tu i observa com et vas sentint més relaxat, més relaxada...

Imagina que estàs de camí, viatjant a un altre país. La situació del teu país era complicada i has pres la decisió d'eixir, de buscar un lloc on poder continuar creixent i desenvolupar-te acadèmica i professionalment.

Imagina què portes en la motxilla.

Com et sents en haver deixat la teua cultura, el teu país, el teu entorn...?

Repara ara en els detalls del camí, la gent que trobes, els llocs que veus.

Ara, canvia de rol. Vius al teu país d'origen, on has viscut sempre, coneixes la teua cultura, vius en un entorn conegut en el qual saps manejar-te. Vas a escola i tens perspectives d'anar després a la universitat. Tens amics i una família que et dona suport, que són ací sempre. Coneixes bé el teu barri i et mous amb alegria i desimboltura. Repara en les emocions que et venen ara en aquesta situació.

Imagina ara que un nou grup de xics i xiques arriba al col·legi. Acaben d'arribar d'un altre país. Les seues famílies van haver de migrar perquè la situació del seu país era de gran inestabilitat. Han arribat amb l'esperança de millorar la seua vida, ja que allí ja no hi havia eixida.

Imagina una conversa amb ells. Escolta què et diuen els nouvinguts, què els dius tu. Tria una persona en concret del grup i parla amb ella. Què et diu? Dialoga amb ella per uns moments. Tracta de mostrar una actitud d'acolliment, d'hospitalitat...

A poc a poc veu acomiadant-te i tornant a la sala. Ara pots obrir els ulls.

Una vegada finalitzat l'exercici, els demanem que treballen en xicotets grups i comenten les següents preguntes:

- Quines sensacions t'ha deixat l'exercici?
- Com t'has sentit en un rol i en l'altre?

- Què portaves en la motxilla?

- Quines actituds creus que afavoreixen la trobada?

A continuació, se'ls demana que elaboren un decàleg per a promoure una convivència positiva i enriquidora.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

En grup, els proposem que, partint de la vivència de l'exercici, dissenyen un cartell amb un símbol i un missatge curt inspirat en la **trobada entre persones de diferents nacionalitats** on l'hospitalitat siga la clau.

LA HISTÒRIA DE GHADA

OBJECTIUS

- 1- Prendre consciència sobre la realitat de les migracions forçoses en el món.
- 2- Aprendre sobre la vulneració de drets humans que viuen les persones en context de mobilitat forçosa, especialment les xiquetes i les dones.
- 3- Identificar-nos com a ciutadanes i ciutadans constructors d'una cultura d'acolliment en els nostres entorns educatius i comunitaris.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Comencem l'activitat comentant al grup que reflexionaran sobre les migracions forçoses i la mobilitat humana, i plantegem les següents preguntes:

- Què entenem per migrar? Qui migren?
- Totes les persones migren per les mateixes raons? Quins coneixeu?

- Quines situacions específiques viuen les dones i xiquetes que migren?

Recollim les idees de les i els participants i les escrivim en una pissarra.

Després, llegim al grup una xicoteta contextualització sobre les migracions forçoses.

Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius, per a crear la nostra llar, buscar un nou treball, reunir-nos amb familiars, etc. Som éssers migrants, algunes vegades per raons voluntàries, i altres de manera forçada.

En 2021, 79,5 milions de persones en el món que s'han vist obligades a anar-se dels seus llocs d'origen, de les seues llars. Algunes de les raons són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen a milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges.

Aquesta situació afecta de manera específica a dones i a xiquetes, que moltes vegades són les principals víctimes d'aquests conflictes, i les qui pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de major desprotecció en migrar o desplaçar-se.

Després d'aquesta introducció, projectem el vídeo del testimoni de Ghada²⁰, una jove refugiada al Líban, i plantejem les següents preguntes:

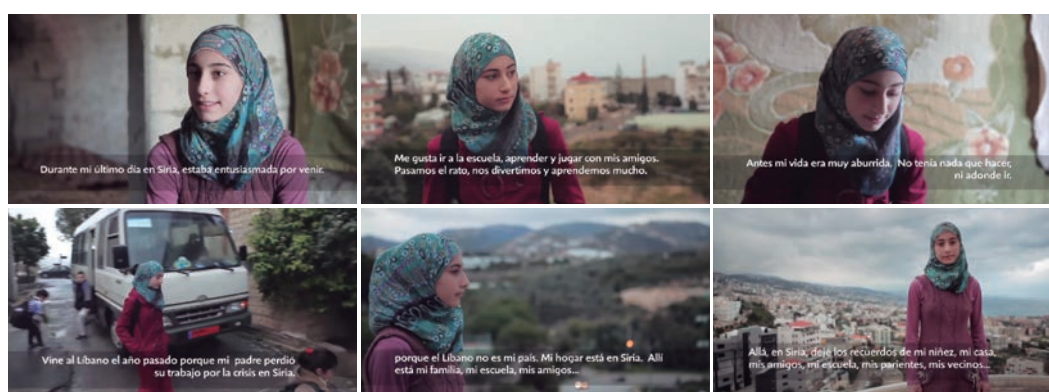
- Quina és la història de Ghada?
- Quin tipus de viatge va haver de fer?
- Quins van ser els motius?
- Creieu que hi ha moltes persones en el món que viuen aquesta situació?
- Quin camí viuen les persones que migren per a fer la seua vida en el lloc d'acolliment?

- Quin paper pot tindre l'escola i les societats d'acolliment en la vida de les persones que es veuen forçades a migrar?

A continuació, fem referència a la situació de les xiquetes i dones en context de mobilitat forçosa, proposant les següents preguntes:

- Quines són les causes per les quals es vulneren els drets de les xiquetes i les dones en el món? En concret, com penseu que és la situació per a les xiquetes i les dones que migren?

- A més dels desafiaments que viuen en les situacions de refugi i migracions forçoses, quins obstacles afegits viuen les xiquetes i dones migrants i refugiades?

Per a complementar les respostes de les i els participants, llegim un extracte de l'Informe *Xiquetes lliures de violència*:²¹

“Totes les formes i manifestacions de la violència cap a les xiquetes tenen el seu origen en les desigualtats de gènere i en la discriminació cap a les dones... Una violència que s’afronta a nivell individual però que, a més, està arrelada en les estructures i sistemes socials: en la família, en la comunitat, en el lloc de treball i, també, a l’escola.

Però, encara que l’escola és un espai de reproducció de la violència, l’educació posseeix, també, el potencial per a transformar les pràctiques, les actituds i els valors discriminatoris i violents i per a inculcar a les i els escolars la igualtat entre dones i homes, el comportament no violent i el respecte cap a la diversitat. Les escoles poden ser un espai d’acolliment i protecció on les xiquetes siguin capaces de processar les dificultats que afronten en el seu entorn social i familiar i transformar-les en capacitat d’agència i poder.”

²⁰ Ghada, refugiada siriana al Líban. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/nsa6grcOa2l>

²¹ *Xiquetes lliures de violència. Dret a l’educació, garantia d’igualtat*. Fundació Entreculturas (2018).

<https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/informe-rojo-ninas-libres-de-violencia-derecho-la-educacion-garantia-de-igualdad>

Per a continuar, demanem que dues persones voluntàries es tomben sobre un paper continu. Entre diverses persones dibuixaran el contorn dels seus cossos. Una de les siluetes farà referència a un home i l'altra, a una dona.

Una vegada estiguen dibuixades les siluetes, totes les persones aniran escrivint:

* **Dins de la figura:** els motius i les causes que consideren que porten a una persona a migrar de manera forçosa.

* **Fora de la figura:** els obstacles que poden viure un home i una dona en un context de migració forçosa, posant

especial atenció en els obstacles afegits que viuen les xiquetes i les dones.

Després de completar-les, analitzaran la diferència entre l'escrit en la silueta que fa referència a la dona i en la que fa referència a l'home. Plantegem les següents preguntes:

– De quina manera podria canviar aquesta realitat de desigualtat?

– Què podem fer nosaltres com a ciutadania per a reduir aqueixos obstacles i facilitar l'acolliment de les persones migrants?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, realitzarem **un gest de mobilització** que puguem dur a terme en les pròximes setmanes **per a construir cultura d'acolliment** en els nostres entorns.

Creem xicotets grups formats per quatre o cinc persones. Cada grup haurà de reunir-se durant cinc minuts i generar cinc idees d'accions diferents que puguin fer per a construir cultura d'acolliment en els seus entorns educatius o comunitaris.

Algunes propostes podrien ser una trobada de música o un concert intercultural, una campanya de sensibilització sobre les migracions forçoses, un vídeo per a informar sobre la importància d'acollir a totes les persones, un decàleg o manifest sobre com construir cultura d'acolliment per a presentar a les autoritats locals, etc. Apuntaran cadascuna d'elles per separat en un paper o adhesiu.

Una vegada que cada xicotet grup tinga les seues idees decidides, les exposaran a la resta del grup.

Quan ho hagen fet tots els grups, en grup gran triaran una o dues de les idees que preferisquen dur a terme, que consideren més realitzables i amb la qual vulguen comprometre's. Els proposarem que dissenyen un pla d'execució, a través del qual acordaran:

* Objectius de l'acció.

* Dates de l'acció.

* Participants.

* Destinataries i destinataris.

* Materials necessaris.

* Passos per a desenvolupar l'acció i responsables de cadascun d'elles.

Els acompanyarem en el disseny i execució de l'acció, i els animarem que es convertisquen cada dia en promotores i promotors d'una societat d'acolliment en els seus entorns locals.

NOTÍCIES DE...

Objectius

- 1- Conèixer la realitat de les persones refugiades en el món.
- 2- Reflexionar sobre la vinculació entre l'exercici del poder (per part de governs, grups armats, etc.) i la realitat de les persones refugiades.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem explicant que en 2021, en el món hi ha més de 79,5 milions de persones refugiades i desplaçades, una xifra que augmenta cada any. Comencem preguntant-los què saben sobre les persones refugiades.

A continuació, els entreguem el text de l'Annex 14 (pàgina 102) i, en parelles, els demanem que elaboren una definició pròpia partint de les del text. Una vegada acabada, s'organitzaran en quatre grups i a cadascun els donarem un dels textos de notícies o testimoniatges de l'Annex 15 (pàgina 104). Llegiran detingudament el que els haja tocat i hauran d'identificar:

- A quina població es refereix.
- Quina és la causa del conflicte.
- Quina és la situació en la qual es troben.
- Què és el que més els ha cridat l'atenció del text.
- Una proposta per a recordar aqueixa realitat i que no quede en l'oblit.

Una vegada acabada la lectura i el treball en grups el compartiran en el grup gran.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, demanem a cada grup que dibuixen la silueta d'una casa que represente **una llar per a les milions de persones refugiades** que actualment es troben fora de les seues llars, perquè l'emplenen amb paraules o frases molt curtes que expressen actituds i accions de compromís amb la realitat de les persones refugiades.

Per exemple, solidaritat, hospitalitat o "fem del món la nostra casa".

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

- 1- Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.
- 2- Conèixer l'impacte en l'educació en els contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària com l'ocasionada per la COVID-19.
- 3- Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns amb la seua defensa.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat animant als i les participants al fet que elaboren una llista amb els drets que creuen que tenen totes les xiquetes i xiquets del món. Els demanem que enumeren els diferents drets que els vinguen a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets del Xiquet*²² per a contrastar la seua llista, comprovar si hi ha algun que sobra o que falta i debatre'l amb elles i ells.

A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per a tindre una infància i un desenvolupament ple i feliç i han de tindre la garantia d'exercir-los.

Entre tots ells hi ha un molt especial, recollit en l'article 28 de la Convenció. Sabrien dir quin és? Promovem que puguem endevinar-ho, donant-los noves pistes si és necessari, fins que arriben a la resposta: **el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.**

Preguntem:

- Quines coses creieu que han pogut viure i gaudir gràcies a tindre accés a l'escola i al dret a l'educació?

Debatem sobre les seues respostes i les apuntem en un lloc visible.

© Fe y Alegria Haití

A continuació, els preguntarem sobre la seua situació, a través de les següents preguntes:

- Què ha passat amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària?
- De quina manera heu continuat amb els vostres estudis durant aqueix període?
- Creieu que és important continuar tenint accés al dret a l'educació en moments de crisi com aqueixa? Per què?

Per a conèixer la dimensió de les conseqüències d'aquella pandèmia, podem explicar que, a conseqüència d'ella, les escoles van tancar en 188 països, deixant fora d'elles

²² Convenció dels Drets del Xiquet adaptada per a 13- 17 anys. Plataforma d'infància. <https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-convencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-13-17-anos>

a 1.540 milions d'estudiants, més del 91% de la població escolar mundial²³.

Comentem les seues respostes i, a continuació, els preguntem què saben sobre com s'està vivint l'accés al dret a l'educació en altres llocs del món. Per a abordar aquesta realitat, veiem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*²⁴ per a connectar amb les vivències d'altres xiquets i xiquetes en aquesta situació a tot el món. A continuació, preguntem:

- Amb quins missatges us quedeu després de veure-ho?
- Què us crida més l'atenció?

Com mostra el vídeo i podem aprendre de la realitat en la qual ens trobem, les situacions d'emergència o de crisi

difículten l'accés al dret a l'educació, la qual cosa provoca que molts xiquets i xiquetes durant un temps no puguin assistir a l'escola de manera presencial.

Si fem una volta pel món podrem veure com milions de xiquets i xiquetes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferent tipus (sanitàries, els conflictes armats, els viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a realitzar, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació en tot el planeta.

Explicuem que **els estats tenen l'obligació de garantir el dret a l'educació**.

Proposem fer una pluja d'idees sobre com creuen que pot haver afectat la pandèmia de la COVID-19 a aquestes obligacions per a assegurar aquest dret.

Algunes conseqüències han sigut:

- * S'ha detingut la construcció de noves escoles i les reparacions i ampliacions.
- * Les universitats, instituts i escoles de formació docent han tancat temporalment.
- * Els diners destinats a educació s'han dirigit a altres despeses públiques.
- * En alguns casos el personal docent ha vist reduït el seu salari.
- * Els centres i altres instal·lacions educatives han estat tancats temporalment.
- * Molts estudiants amb discapacitat i habitants de zones rurals o remotes no han tingut accés a l'educació en línia.
- * Les mesures de suport a col·lectius vulnerables o a persones amb necessitats especials d'atenció s'han vist afectades.
- * El currículum s'ha reduït a "continguts essencials", la qual cosa disminueix la qualitat educativa.
- * No tot l'alumnat té eines per a seguir les classes virtuals.

No obstant això, **en els moments de crisi l'escola és més important que mai per a totes les persones**, ja que l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són més necessaris que mai en contextos d'emergència i crisi. A continuació, utilitzem l'Annex 16 (pàgina 108) amb ells i

elles per a conèixer els testimoniatges de persones que es troben en alguns d'aquests contextos, i que parlen de com viuen el dret a l'educació en aquests moments. Els llegim amb ells i amb elles, i els comentem.

- Esteu d'acord amb el que diuen aquestes persones?

²³ La tornada al col·le. Un repte global a l'ombra de la pandèmia. Fundació Entreculturas (2020). https://www.entreculturas.org/sites/default/files/documents/informe_vuelta_al_cole_2020.pdf

²⁴ Campanya *Escola Refugi*. Fundació Entreculturas. <https://www.escolarefugio.org/>

— Si haguéreu de llançar vosaltres un testimoniatge o missatge sobre per què l'escola és un refugi, i la necessitat de defensar-la en contextos de crisi i emergències, quin seria?

Els animem que escriguen o representen el seu missatge sobre el dret a l'educació en contextos de crisi i emergència. Deixem perquè tinguin un temps de creativitat, amb música o creant un ambient propici.

L'escola ens protegeix, però ara també és moment que nosaltres la protegim a ella.

Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per a garantir aqueix dret, ja siga a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continue sent present en les nostres vides.

Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja siga ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i enllaçant-nos amb altres xiquets, xiquetes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible totes les oportunitats educatives que se'ns brinden per a continuar amb la nostra educació.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants reproduir la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92) en gran, en un paperògraf, per a **representar a les milions d'escoles que existeixen a tot el món.**

A continuació, escriurem situacions relacionades amb la pandèmia de la COVID-19 que han afectat l'educació en el nostre entorn i, al costat, propostes d'acció que es poden fer per a revertir-les i qui hauria de fer-les, per a fer-li-les arribar.

Penjarem en un lloc visible l'escola que hem fet perquè servisca com a recordatori de la importància d'actuar per a protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

ACTIVI- TATS

PER a
15-18
anys

4T de SECUNDÀRIA i BATXILLERAT

DIFICULTATS EN LA CONVIVÈNCIA

Objectius

- 1- Aprendre a identificar les dificultats que sorgeixen en conviure amb les altres persones i a superar-les apreciament la identitat cultural pròpia i aliena.
- 2- Identificar accions que poden dur a terme per a millorar la convivència en el seu entorn.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Per a començar la sessió, demanem a les persones participants que escriguen en un paper l'inici de la frase "Quan hi ha confiança..." i la completen amb el que en aqueix moment els suggereix; poden ser aspectes positius i negatius. D'aquesta manera, expressaran el que els suggereix el concepte de confiança.

A continuació, abordarem les dificultats que poden sorgir abans que hi haja confiança. Plantegem la següent pregunta: Davant una persona, un company o una companya molt diferent a mi, què em passa?

Demanem que cada persona complete la següent taula:

	SENT...	PENSE...	ACTUE...
EN NEGATIU	Molèstia, indiferència, por, rebuig, pena...	Dificultats, problemes...	Li aïlle, em protegisc
EN POSITIU	Curiositat, estima, alegria...	Riqueses, avantatges...	Li protegisc, jugue amb ell o ella...

Una vegada completada, els demanem que revisen les seues respostes i es pregunten:

- Què em resulta més difícil?
- Quines actituds personals seria bo que jo canvie per a facilitar la convivència?

- Hi ha algun compromís concret que puc fer per a millorar la convivència amb les persones que són diferents a mi i amb les quals tinc bona sintonia?

- Quin seria aquest compromís?

A continuació, preguntem:

– I en el nostre grup, com és la convivència? Quines dificultats existeixen?

Per a detectar-ho, els proposem aplicar el **“Test de la Convivència”**. Ho elaboraran tenint en compte actituds, tant positives com negatives, d’unes persones cap a unes altres i d’altres persones cap a un o una mateixa. El millor és formular preguntes clares, amb una quantitat limitada de respostes expressades amb opcions numèriques.

Per exemple, amb aquesta escala de valoració:

- 0 = Mai - No rotund
- 1 = Poc
- 2 = Un poc
- 3 = Bastant
- 4 = Molt
- 5 = Totalment - Sí rotund

Algunes preguntes que poden servir d'exemple són:

Preguntes

Puntuació

1. T'importaria que en el teu grup d'amics hi haguera persones d'altres procedències, ètnies o cultures?
2. Creus que una persona és inferior pel fet de no disposar de diners?
3. T'has sentit alguna vegada marginat o marginada per la teua manera de vestir o de parlar?
4. Quan veus a una persona d'una altra cultura, tendeixes a prendre una certa distància?
5. En el grup, hi ha persones que tendeixen a insultar a altres companys o companyes?
6. Et sembla que hi ha joves que no estan integrats i se senten sols o soles?
7. Et sents respectat o respectada en aquest grup?
8. Et sents bé en el barri / escola / grup, etc.?

Els suggerim afegir o variar les preguntes per a construir el qüestionari del grup. Després **poden aplicar-ho a diferents persones de l'entorn per a conèixer com valoren la convivència**, quines dificultats han trobat si són d'un altre país, si tenen diferents trets físics i/o capacitats, etc.

Una vegada que tinguen les respostes, proposem comparar-les i traure conclusions conjuntament per a arribar a una conclusió en relació amb com la gent valora la convivència en el seu entorn. Proposem donar a conèixer el resultat final a la direcció del centre, famílies, en la comunitat, etc. d'una manera creativa i participativa.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Tenint en compte les conclusions que han eixit del Test de la Convivència, els demanem que dissenyen i acorden cinc accions que poden dur a terme per a **millorar la convivència en el seu entorn**, i les recullen de la forma que vulguen (en un mural, cançó, representació) per a tindre-les presents i portar-les a la pràctica en el seu dia a dia.

IDENTITATS MÚLTIPLES

Objectius

- 1- Identificar la cultura com a element caracteritzador de les persones.
- 2- Conèixer i valorar elements culturals de les persones amb les quals conviu.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem la sessió preguntant a les persones del grup què entenen pel concepte de "cultura".

Una vegada escoltades les seues idees, expliquem que, en el seu sentit més general, la cultura és el

conjunt de trets adquirits per aprenentatge, en contrast amb els biològicament heretats. Per exemple, totes les persones necessitem ingerir aliments, però quins es prenen habitualment o com es cuinen depèn en part de la cultura.

A continuació, llegim el següent text:

En un sentit més específic, també es diu cultura al conjunt de trets adquirits per aprenentatge i compartits per un determinat grup social. El fonamental no s'aprèn de manera aïllada i individual, sinó a través d'una determinada comunitat o grup social. En conseqüència, aqueix grup o grups culturals que comparteixen determinats trets solen identificar-se i ser reconeguts per aquests trets; i aquests, al seu torn, els diferencien d'altres grups culturals.

Tots pertanyem a algun grup cultural i, en alguna mesura, a més d'un. Podem considerar-nos tots i totes part de la cultura del continent en el qual vivim, però també de la del nostre país, regió, família, etc. Dins de cada país pot també haver-hi variants regionals significatives: algunes persones som del nord o del sud, o tenim influència rural o urbana.

Dins d'aquesta última, pot haver-hi també notables diferències segons el tipus de barri on es visca (cèntric o perifèric, o en context socioeconòmic diferent), vivint i celebrant de maneres diferents els nostres costums, tradicions, llengües, religions, sistemes de valors, i formes d'entendre el món.

En grup dialoguem per a comprendre el que ens diu el text i arribar a conclusions respecte a què és la cultura i el que signifiquen les nostres pròpies cultures per a nosaltres. A més, cal tindre en compte aquestes característiques de cada cultura:

- * És una manera d'interpretar la realitat, de veure i enten-

dre el món, doncs a una mateixa situació en una cultura se li donarà una interpretació diferent a la que se li dona en una altra.

- * La cultura no és innata, més aviat s'aprèn a través de la família, l'escola, les amistats, els mitjans de comunicació, la literatura, la música, etc.

• La cultura és oberta i dinàmica. La interpretació que cada persona dona del seu món es recrea a través de les relacions amb l'entorn i amb les altres cultures.

Explicuem que, sovint, estem tan acostumats i acostumades a la nostra manera d'entendre i fer les coses que no ens adonem que ve d'una cultura determinada i que existeixen altres maneres d'entendre i fer les coses que són igualment valuoses i útils.

És important reconèixer la cultura a la qual pertanyem, apreciar els seus aspectes positius, però també veure les seues limitacions i **valorar per igual altres cultures que ens envolten i inspiren.**

Per a això, dividim a les persones participants en dos grups. A cadascuna li assignem una cultura diferent.

Podem triar entre les cultures regionals del país, la pròpia cultura nacional i la d'un país confrontant, dues cultures presents en el barri o en la comunitat educativa...

L'important és que cada grup tinga un cert coneixement d'aqueixa cultura per a evitar caure en generalitats, estereotips o prejudicis, que sovint porten a banalitzar altres cultures.

Demanem a cada grup que elabore un mural, un dibuix o un altre tipus de representació de la cultura que ha triat per a després mostrar-la a les altres persones.

Per a això, els proposem tindre en compte que en qualsevol cultura es poden reconèixer tres grans dimensions:

CULTURA MATERIAL: el menjar típic, la vestimenta, la dansa, la música, les construccions, etc.

CULTURA SOCIAL: les normes socials, explícites o implícites, que sustenten un grup social (les lleis, la distribució del treball entre homes i dones, l'organització política, etc.).

CULTURA SIMBÒLICA: el que dona sentit a un grup cultural (la llengua, les religions, els ritus, la manera d'entendre la pròpia història, etc.).

Els animem també a investigar en fonts diverses d'informació (llibres, Internet, articles, xarxes socials, *podcasts*, etc.), buscant acostar-se a la manera de descriure la cultura per la seua pròpia gent, amplificant veus que no solen escoltar-se.

En acabar, compartim el que més els ha cridat l'atenció o el que no sabien de la cultura que han analitzat.

A continuació, plantejem que la nostra cultura i les tradicions culturals del lloc en el qual vivim formen part de la nostra identitat i de les persones que som i ens ajuden a entendre el món d'una manera determinada.

SOM CIUTADANIA GLOBAL

Però la nostra cultura no és estàtica: la que van tindre els nostres avis i àvies és diferent de la nostra, i les cultures que potser abans eren molt allunyades o percebudes com a "rars" ara ens resulten més pròximes gràcies a les pel·lícules, la música, Internet, les xarxes socials o les trobades amb persones de diferents llocs i cultures.

Per a anar finalitzant, proposem dialogar al voltant de les següents preguntes:

- En la teua família, hi ha alguna persona que està més vinculada que unes altres a les tradicions, i te les explica?
- En la teua família, quines tradicions es respecten més i quins han canviat més? (Per exemple: maneres de vestir-se, menjar, llenguatge...).
- Si s'han produït canvis, a què pot ser degut? (Per exemple: al pas del temps, a les noves tecnologies, a l'arribada de noves cultures...).
- Una persona pot estar identificada amb diferents cultures? Per què?
- Existeixen dificultats per a tindre diferents cultures al mateix temps? Quines? Per què?
- Pertànyer a diferents cultures ofereix oportunitats? Quines? Per què?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Demanem a les persones participants que **identifiquen un tret d'una altra cultura** que hagen conegut en la dinàmica de la qual els agradaria aprendre més. Els animem a pensar què poden fer per a això: llegir algun article, veure una pel·lícula o documental, visitar un museu o una exposició, entrevistar alguna persona, etc. Podem fixar un termini i, una vegada transcorregut, posar en comú el que cada persona haja descobert.

També podem proposar organitzar una trobada d'intercanvi i celebració de la diversitat cultural del seu entorn, amistats, familiars i barris. Hauran de definir elles i ells mateixos de quina manera els agradaria que fora aquesta trobada, i dissenyar l'activitat de manera participativa i inclusiva amb les persones de la comunitat. Poden trobar un Dia significatiu com el **21 de maig, Dia de la Diversitat Cultural per al Diàleg i el Desenvolupament**.

MODELS DE CONVIVÈNCIA

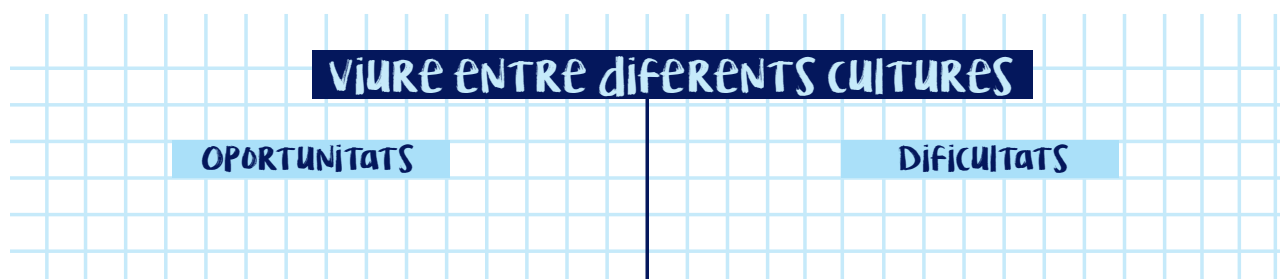
Objectius

- 1- Conèixer els diferents models de convivència cultural.
- 2- Analitzar les característiques de la convivència en l'entorn.
- 3- Proposar accions per a millorar la convivència en els grups de convivència.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Per a reflexionar sobre la diversitat cultural, proposem pensar, entre tots i totes, en els avantatges i oportunitats que ofereix la convivència entre diferents cultures, i també en els desavantatges o dificultats. Les esmentem de manera lliure, a manera de pluja d'idees, i una persona del grup les apunta en un lloc visible (pissarra, paperògraf, Padlet en línia, etc.).

Al fil de les respostes, comentem com en la convivència existeixen oportunitats i dificultats. És normal que en el contacte diari sorgisquen diferències, o fins a frecs, amb les

persones que estan al nostre voltant. Això passa també dins de la nostra família. No obstant això, en el nivell més ampli de les societats de hui dia, on coexisteixen persones

de diferents orígens, tradicions culturals i religioses, opinions polítiques, identitats de gènere i orientacions sexuals, les diferències es noten molt més i el risc és convertir-les en un problema, quan l'ideal seria gestionar-les i aprofitar-les en benefici de tots i totes. Així com hi ha una varietat

d'actituds personals que podem adoptar (intencionada o no intencionadament) quan ens relacionem amb les i els altres, també en la societat es poden generar diferents maneres de coexistir, que han sigut classificades en models. Entre ells estan els següents:

Actitud i model social

En què consisteix

Negació Inhibició

**Ignorar a les persones diferents o, inclusivament, negar la seua presència.
Pot implicar no reconèixer els seus drets humans.**

Exclusió Marginació

**Rebutjar a les persones diferents, perquè s'entén la diversitat com una amenaça.
Pot suposar lleis que exclouen a determinades persones d'alguns drets o les aïllen geogràficament en alguns llocs. En aqueix cas es parla de segregació, com la succeïda a Sud-àfrica durant l'època de l'Apartheid.**

Assimilació Alienació

**Acceptar a la persona diferent, però només en la mesura en què es nega la seua diferència i s'accepta tot el meu/propri com a l'única cosa vàlida.
Es tradueix en lleis que no reconeixen les diferències culturals com una cosa positiva, sinó que adopten els valors i criteris d'una sola cultura (generalment la majoritària) com a única referència per a totes i tots.
Quan una persona s'assimila tant a la cultura dominant que oblida la pròpia, o fins la menysprea per ser minoritària, es parla d'alienació cultural (és a dir: s'ha fet *alié* a la seua cultura).**

Multiculturalisme

**Reconèixer que hi ha una varietat de cultures i acceptar-les, valorar les coses positives de les diferències culturals i apostar per conviure en pau, però sense arribar a promoure una gran interacció, intercanvi igualitari o transformació mútua.
Implica la idea que per a respectar les cultures cal preservar-les en si mateixes, sense fomentar massa contactes. Això es tradueix, per exemple, a promocionar escoles només per a persones d'un país, procedència o d'una religió concreta.**

Interculturalitat

**Reconèixer les diversitats com una cosa positiva i fomentar l'harmonia entre cultures (com ja fa el multiculturalisme), a més d'assumir que totes les cultures estan en constant contacte i transformació mútua. Es tracta de promoure aqueixa interacció en termes d'equitat, paritat i justícia.
Suposa apostar per la convivència en la diversitat; reconèixer-la, però buscant els punts de trobada, la qual cosa es té en comú, per a construir una convivència positiva a través del coneixement, l'aprenentatge i la transformació mútua. És un procés continu i des de la igualtat de totes les cultures.**

Proposem reflexionar de manera individual a partir de les següents preguntes i, després, compartim en assemblea:

– Mirant el teu entorn (escola, barri, església, grup d'amistats, equip esportiu...), has vist alguna actitud o norma que pogueres relacionar amb algun d'aquests models?

Quina actitud o model predomina a la nostra escola, barri, poble, ciutat, país, etc.?

– Quin model creus que pot ajudar al fet que totes les persones ens sentim a gust, incloses i respectades en igualtat? Per què?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

En grups, plantegem que identifiquen quines accions o comportaments concrets podríem incorporar en el nostre grup d'amistats, classe, escola, organització social, barri, etc., per acostar-nos a **un model que aculla i incloga a totes les persones i cultures** aprenent les unes de les altres: contribuint així a una convivència intercultural!

Finalment, en plenari, cada grup presenta les seues propostes i es dissenyen una o dues accions que puguem promoure la millora de la convivència en el nostre entorn més pròxim, plantejant com i quan posar-les en pràctica al costat d'altres persones, grups de joves i la nostra comunitat.

PERSONES EN MOVIMENT

Objectius

- 1– Promoure una cultura de l'hospitalitat i l'acolliment amb les persones migrants.
- 2– Visibilitzar la importància d'atallar la causa dels conflictes i construir polítiques migratòries justes.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Demanam a les persones del grup que investiguen i compartisquen amb les altres la història d'algun familiar, amic, amiga, veïns, veïnes... que haja viscut en un país diferent al seu d'origen. Per a això, hauran de completar la fitxa de l'Annex 17 (pàgina 110).

Una vegada totes les i els participants tinguen la fitxa completa, posem a l'aula un mapa de Peters i preguntem al grup: Què és la mobilitat humana?

Deixem que conversen sobre el tema i, una vegada que hagen consensuat una definició, la comparem amb la següent:

La mobilitat humana és l'acció de traslladar-se geogràficament de manera individual o col·lectiva, bé siga per voluntat pròpia o per pressió d'agents externs, a causa de diferents causes.

Entre elles està la pobresa; la persecució política o la discriminació per motius ètnics, religiosos, de gènere o d'orientació sexual; les guerres o els conflictes interns per control territorial i de recursos naturals; els abusos o la violació als drets humans i la desigualtat en la repartició de les riqueses.

També es deu al desig de coneixement, a la curiositat d'explorar allò desconegut o al gust d'experimentar la varietat de llocs i cultures del món.

A continuació, posarem en comú les fitxes que han completat, anotant en el mapa les rutes que van fer les diferents persones. Podem utilitzar diferents colors per a diferenciar les que han sigut per una causa forçosa i les que han sigut voluntàries.

Després, planegem les següents preguntes:

- Com ens sentim escoltant aquestes històries i veient aquest gran mapa de moviments humans, de rutes, viatges i somnis truncats i realitzats?
- Quins motius van portar a les persones a eixir dels seus països? Ho van fer voluntàriament?
- En el món hi ha milions de persones que es veuen obligades a deixar la seua casa. A què pensem que es deu?
- Creieu que són sempre ben rebudes en la seua destinació?
- Quins valors descobrim en aquestes històries de moviment?
- Com ens agradaria que ens tractaren si estiguérem en la mateixa situació que aquestes persones?
- Som hospitalàries amb les persones que venen d'altres països? Què podem aprendre d'elles?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a **no oblidar el compromís amb l'hospitalitat**, i per a ser conscients de la realitat de les migracions en el món, deixarem el mapa en un lloc visible de la classe.

Proposem a les persones del grup que quan coneguen a una persona que ha migrat, s'interessen per la seua història i dibuixen la seua ruta en el mapa. També pot preguntar-se de quina manera poden elles i ells facilitar l'acolliment d'aquella persona en el seu entorn.

POSA'T EN EL MEU LLOC

Objectius

- 1- Conèixer el concepte de mobilitat forçosa.
- 2- Reflexionar sobre les seues causes i empatitzar amb les seues conseqüències, ressaltant la importància de la creació d'una cultura d'acolliment.
- 3- Promoure que els i les participants s'identifiquen com a promotors i promotores de cultura d'acolliment en els seus entorns.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat explicant al grup que aqueix dia parlarem sobre mobilitat forçosa.

Iniciem una pluja d'idees sobre aqueix terme:

- Amb quines idees relacionen el terme "mobilitat forçosa"?
- Quin va ser l'últim viatge que han fet?
- Per quin motiu ho van fer?

Recollim les seues respostes i expliquem al grup que els éssers humans som éssers migrants, i que al llarg de la his-

tòria ens hem anat desplaçant dels nostres llocs de naixement per diferents motius.

Hi ha dos motius principals: voluntaris, com el turisme; i forçosos, com els desastres naturals o els conflictes armats, que estan obligant milions de persones en el món a desplaçar-se de les seues llars per poder sobreviure.

Enumerem amb el grup les necessitats bàsiques i els objectius vitals que creuen que té una persona.

Després de recollir-les en un lloc visible, farem tres grups, que hauran de posar-se en el lloc d'una persona que passa per una situació determinada:

Grup 1: persona que viu en una ciutat derruïda per un terratrèmol que afecta a tot el país en el qual viu.

Grup 2: persona que es veu afectada per un conflicte armat.

Grup 3: persona que pertany a una ètnia perseguida al seu país.

Deixem uns minuts perquè cada grup reflexione sobre la seua situació, responent a les següents preguntes:

- Què creieu que ocorre amb les vostres necessitats bàsiques davant aquesta situació?
- Us desplaçaríeu? Com creieu que seria el viatge?

- Com us agradaria ser acollides i acollits en el lloc al qual us desplaçeu?

Posem en comú les respostes dels diferents grups, reflexionant sobre les conseqüències dels desplaçaments forçosos. Com creuen que afecta de manera diferent aquestes situacions a homes i dones, a xiquets i xiquetes?

Reflexionem amb el grup sobre aquesta qüestió i els plan-
tegem el fet que la meitat de les persones refugiades del
món són dones i xiquetes, que es veuen especialment afec-
tades per les situacions de violència i desigualtat. Per a
contextualitzar aquesta situació, veiem el vídeo *L'educació
va obrir el món de Mireille*²⁵, en el qual Mireille Twayigira
narra el seu propi viatge migratori.

– Com hem vist que afecta aquesta situació a xiquetes i
xiques joves a tot el món?

– Quina importància va tindre per a Mireille i el seu futur
l'educació i l'acolliment al país al qual es va desplaçar?

– Què hauria ocorregut per a ella i per a tantes altres xi-
quetes i joves si no haguera tingut aquest acolliment?

– Podem nosaltres ser agents de promoció de cultura d'a-
colliment en els nostres entorns?

– Amb quines accions podríem començar?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Fem una pluja d'idees amb el grup sobre accions que podem fer per a **promoure la cultura d'acolliment en els nostres entorns**. Entre tots i totes decorarem un gran panell en el qual escriurem “Creem cultura d'acolliment”, escrivint totes aquestes accions al voltant del títol.

Proposem a cada participant que dibuixi la silueta d'una petjada utilitzant la seua pròpia plantilla. Dins d'ella escriurà o dibuixarà en una paraula el valor, qualitat o fortalesa que creen necessària per a construir aqueixa cultura d'acolliment, comproment-se a realitzar-les. Les petjades de tots i totes es col·locaran en el sòl, guiant el camí cap al panell que hem dibuixat, que estarà situat en un lloc representatiu del centre.

Per a finalitzar l'activitat, els i les participants recorreran les seues pròpies petjades i en arribar al panell cridaran “Creem cultura d'acolliment!”, simbolitzant així el seu compromís amb aquesta realitat i convidant a altres companys i companyes a recórrer aqueix mateix camí amb ells i elles.

Els animem que reproduïsquen, a manera de campanya, les petjades i els panells en el seu centre educatiu, cases, barri, etc., traçant així el camí a la creació de cultura d'acolliment en els seus entorns. Fins a on podrien arribar?

²⁵ *L'educació va obrir el món de Mireille*. Campanya *La llum de les xiquetes*. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/YQAOazGYeBs>

TROBADES FRONTERERES

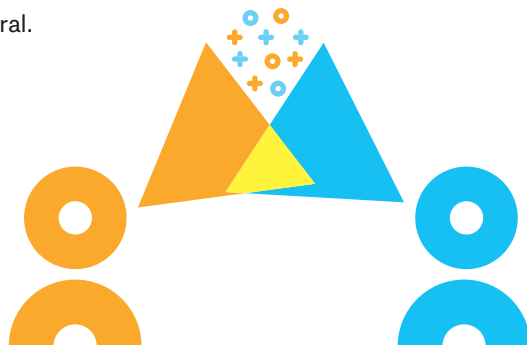
Objectius

- 1- Identificar els elements que intervenen en la trobada intercultural.
- 2- Promoure l'empatia amb les persones migrants.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

La trobada intercultural sempre té, com a mínim, tres elements bàsics que hem de treballar: “jo”, “algú diferent”, i “una cosa nova” que es generarà entre totes dues parts. Aquests elements ens serveixen per a treballar tant les trobades entre persones com entre grups de diferents cultures.

Anem a la trobada de l'altre o de l'altra amb el que som, i per això sempre que parlem d'interculturalitat i de trobada és necessari partir de la pròpia identitat. Aquest esquema

dels tres elements és el que conduirà la sessió. Començem en un ambient relaxat i distès (idealment amb música de fons). En aquest primer moment, de presa de consciència i treball individual, proposem que cada persona dibuixi una tenda de campanya que represente simbòlicament la seua identitat personal.

Com a guia, es pot emprar el següent text:

Dibuixaré cada detall de la meua tenda, imaginant que és el meu propi ésser:

- De què estan fets els suports? En què em recolze?
- Com és el sòl que trepitge?
- Com és l'espai interior? Ampli i lluminós? Xicotet i acollidor? Expressaré així els recursos amb els quals compte interiorment.
- Com són les lones que la cobreixen? Quines són les meues proteccions i els meus límits?
- Quins són els ancoratges? Què és el que em dona ferma, la qual cosa m'arrela?
- Quines obertures té? Com isc fora?

Una vegada, dibuixada la tenda, els demanem que busquen una postura còmoda, en la qual puguin romandre uns quinze minuts, i que tanquen els ulls. Llavors, dirigim l'exercici d'imaginació llegint el següent text de manera molt

pausada, parant uns segons després de cada frase.

Recomanem posar música instrumental suau i relaxant que facilite la concentració en el viatge imaginari.

Viatge imaginari. Trobada a la frontera

Cerca una postura en la qual et sentes còmodament. Relaxa't ací i ara. En aquest moment no hi ha cap altra cosa que fer i no has d'estar en cap altre lloc. Pren consciència de la teua respiració i sent com flueix l'aire dins del teu cos. Respira profundament permetent que l'aire que exhales expulse tota la tensió que tingues, allunyant-la de tu com si fora una boirina.

A mesura que respires, les tensions del teu cos es dissolen. Adona't de com se senten els teus peus, les teues cames... i afluixa-les. Repara en la teua columna i en el teu abdomen. Recorre lentament amb atenció els teus braços i les teues mans.

Pren consciència ara del teu cap, relaxa la teua entrecella, sent com s'afluixa la teua mandíbula i com els músculs dels teus llavis s'ablaneixen. Respira profundament, permetent que la tensió que queda s'allunya de tu i observa com et vas sentint més relaxat, més relaxada...

Imagina ara la teua tenda en el desert. Visualitza-la i fixa ara la teua atenció durant uns instants en els seus detalls i en el seu espai. Fixa't en el seu color, en la seua llum, en el seu espai. Mira com estan col·locades les estakes que la subjecten, si estan sobre un terreny ferm o inestable. Dirigeix la teua atenció a l'espai que ocupen les seues lones, a la folgança de les seues cordes.

Repara ara en l'espai exterior de la teua tenda. Situada en el món, té prop de si altres tendes del mateix campament. Fora d'ell, hi ha també altres tendes. El teu campament és la teua pròpia cultura...

Al lluny, divides una frontera. Potser són els límits del conegut, els teus propis límits o els de la teua pròpia cultura. Què hi ha en aqueixa frontera? De què està feta? M'adone de si hi ha prejudicis, pors, curiositat, cautela, confiança, obertura... És una frontera emmurallada, és oberta? Què hi ha en aqueixa frontera? Pose tota la meua atenció ara en aqueixa frontera, en cada detall que la compon. Al lluny s'acosta algú que no pertany al teu campament, ve de l'altre costat de la frontera. Ve des de lluny, d'una altra cultura. Viu a la intempèrie i en la distància perquè ha sigut deixada a un costat.

Posa-li rostre (pot ser una persona que conegues en la teua vida real i que t'interpel·la). Mira-la prenent consciència dels teus sentiments en veure-la caminar cap a tu. Adona't de com et sentes quan la veus acostant-se tan decididament cap a tu. Sembla com si volguera dir-te alguna cosa. S'acosta a la teua tenda, i et diu alguna cosa: "Vine amb mi a la frontera".

Adona't de com et sentes davant aquesta invitació. La persona estranya ha entrat a la teua tenda i et demana eixir d'ella per a acompanyar-li a aqueix fràgil i desconegut lloc de la frontera. Et convida a construir una cosa nova allí. Queda't amb ell, amb ella, mira-li, escolta el que et diu. Adona't de què suposa per a tu aquesta trobada, algun canvi?, alguna novetat? Queda't amb la sensació que et ve ara i roman en ella...

A poc a poc veu tornant amb la teua ment a la sala. Ara pots obrir els ulls.

Passats uns moments, reprenem l'activitat amb suavitat, tractant de mantindre el clima creat. Els plantegem les següents preguntes:

– Quines sensacions t'ha deixat l'exercici?

– Com t'has sentit en eixir de la botiga?

– Què t'ha transmés la persona?

– Quines actituds creus que afavoreixen la trobada?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Com a tancament de l'activitat, **els demanem que se situen al voltant d'un foc simbòlic**, que estarà dibuixat en cartolina, com el que calfa i il·lumina a tantes persones que esperen a la frontera. Expressaran, en una paraula o una frase, l'experimentat durant l'exercici.

- De quina manera senten que poden elles i ells promoure trobades d'acolliment, hospitalitat, i trobada des de la igualtat?
- Com seria un món amb més trobades des d'aquesta cura i defensa dels drets humans?

CAUSES I CONSEQÜÈNCIES DE LA MOBILITAT HUMANA

OBJECTIUS

- 1- Conèixer i valorar les implicacions de la mobilitat humana, les seues causes i les seues conseqüències.
- 2- Reconèixer, valorar i comprometre's amb els drets humans de les persones migrants, refugiades o desplaçades.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

En plenari o en grups xicotets proposem analitzar cadascun dels casos exposats en l'Annex 16 (pàgina 111).

Després de conèixer aquestes històries, les posem en comú en plenari i compartim la reflexió a partir de les següents qüestions:

- Què és el que més m'ha impactat d'aquestes històries? Com em sent?
- Es tracta d'una realitat que ja coneixia o és una cosa nova per a mi?
- Què ha provocat les situacions d'aquestes persones? (causes)
- Quins efectes ha tingut per a elles el fet de deixar el propi país? (conseqüències)
- Considere que el que li està passant a aquestes persones és just?
- Qui tenen responsabilitats sobre aquestes situacions?

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Com a conclusió, els demanem **que escriguen** en un full gran o paperògraf **alguna cosa que li volgueren dir a una de les persones el cas de les quals hem conegut**: una frase, un missatge, una curta poesia,... Deixem el full amb els nostres missatges en un lloc visible. Proposem també la possibilitat d'escriure en conjunt una carta d'incidència dirigida a alguna institució o entitat (Regidoria, Ajuntament, centre educatiu, etc.), a la qual li vulguem fer arribar els nostres compromisos amb la cultura d'acolliment i la convivència intercultural, en un món divers, al costat de diverses peticions perquè puguin involucrar-se concretament amb la defensa dels drets de les persones migrants i la construcció d'una ciutadania acollidora.

LA HISTÒRIA DE GHADA

OBJECTIUS

- 1- Prendre consciència sobre la realitat de les migracions forçoses en el món.
- 2- Aprendre sobre la vulneració de drets humans que viuen les persones en context de mobilitat forçosa, especialment les xiquetes i les dones.
- 3- Identificar-nos com a ciutadanes i ciutadans constructors d'una cultura d'acolliment en els nostres entorns educatius i comunitaris.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Comencem l'activitat comentant al grup que reflexionaran sobre les migracions forçoses i la mobilitat humana, i plantegem les següents preguntes:

- Què entenem per migrar?
- Qui migren? Totes les persones migren per les mateixes raons? Quins coneixeu?

- Quines situacions específiques viuen les dones i xiquetes que migren?

Recollim les idees de les i els participants i les escrivim en una pissarra.

Després, llegim al grup una xicoteta contextualització sobre les migracions forçoses.

Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius, per a crear la nostra llar, buscar un nou treball, reunir-nos amb familiars, etc. Som éssers migrants, algunes vegades per raons voluntàries, i altres de manera forçada. A data de 2021, hi ha 79,5 milions de persones en el món que s'han vist obligades a anar-se'n dels seus llocs d'origen, de les seues llars. Algunes de les raons són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen a milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges.

Aquesta situació afecta de manera específica a dones i a xiquetes, que moltes vegades són les principals víctimes d'aquests conflictes, i les qui pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de major desprotecció en migrar o desplaçar-se.

Després d'aquesta introducció, projectem el vídeo del testimoni de Ghada²⁶, una jove refugiada al Líban, i plantegem les següents preguntes:

- Quina és la història de Ghada?
- Quin tipus de viatge va haver de fer?
- Quins van ser els motius?
- Creieu que hi ha moltes persones en el món que viuen aquesta situació?
- Quin camí viuen les persones que migren per a fer la seua vida en el lloc d'acolliment?

- Quin paper pot tindre l'escola i les societats d'acolliment en la vida de les persones que es veuen forçades a migrar?

A continuació, fem referència a la situació de les xiquetes i dones en context de mobilitat forçosa, proposant les següents preguntes:

- Quines són les causes per les quals es vulneren els drets de les xiquetes i les dones en el món?
- En concret, com penseu que és la situació per a les xiquetes i les dones que migren?
- A més dels desafiaments que viuen en les situacions de refugi i migracions forçoses, quins obstacles afegits viuen les xiquetes i dones migrants i refugiades?

Per a complementar les respostes de les i els participants, llegim un extracte de *Xiquetes lliures de violència*²⁷:

“Totes les formes i manifestacions de la violència cap a les xiquetes tenen el seu origen en les desigualtats de gènere i en la discriminació cap a les dones... Una violència que s’afronta a nivell individual però que, a més, està arrelada en les estructures i sistemes socials: en la família, en la comunitat, en el lloc de treball i, també, a l’escola.

Però, encara que l’escola és un espai de reproducció de la violència, l’educació posseeix, també, el potencial per a transformar les pràctiques, les actituds i els valors discriminatoris i violents i per a inculcar a les i els escolars la igualtat entre dones i homes, el comportament no violent i el respecte cap a la diversitat. Les escoles poden ser un espai d’acolliment i protecció on les xiquetes siguin capaces de processar les dificultats que afronten en el seu entorn social i familiar i transformar-les en capacitat d’agència i poder.”

Per a continuar, demanem que dues persones voluntàries es tomben sobre un paper continu. Entre diverses persones dibuixaran el contorn dels seus cossos. Una de les siluetes farà referència a un home i l'altra, a una dona.

Una vegada estiguen dibuixades les siluetes, totes les persones aniran escrivint:

*** Dins de la figura:** els motius i les causes que consideren que porten a una persona a migrar de manera forçosa.

*** Fora de la figura:** els obstacles que poden viure un home i una dona en un context de migració forçosa, posant

especial atenció en els obstacles afegits que viuen les xiquetes i les dones.

Després de completar-les, analitzaran la diferència entre l'escrit en la silueta que fa referència a la dona i en la que fa referència a l'home. Plantegem les següents preguntes:

- De quina manera podria canviar aquesta realitat de desigualtat?
- Què podem fer nosaltres com a ciutadania per a reduir aqueixos obstacles i facilitar l'acolliment de les persones migrants?

²⁶ Ghada, refugiada siriana al Líban. Fundació Entreculturas. <https://youtu.be/nsa6grcOa2l>

²⁷ *Xiquetes lliures de violència. Dret a l'educació, garantia d'igualtat*. Fundació Entreculturas (2018).

<https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/informe-rojo-ninas-libres-de-violencia-derecho-la-educacion-garantia-de-igualdad>

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Per a finalitzar, realitzarem **gest de mobilització** que puguem dur a terme en les pròximes setmanes **per a construir cultura d'acolliment** en els nostres entorns.

Creem xicotets grups formats per quatre o cinc persones. Cada grup haurà de reunir-se durant cinc minuts i generar cinc idees d'accions diferents que puguem fer per a construir cultura d'acolliment en els seus entorns educatius o comunitaris.

Algunes propostes podrien ser una trobada de música o un concert intercultural, una campanya de sensibilització sobre les migracions forçoses, un vídeo per a informar sobre la importància d'acollir a totes les persones, un decàleg o manifest sobre com construir cultura d'acolliment per a presentar a les autoritats locals, etc. Apuntaran cadascuna d'elles per separat en un paper o adhesiu.

Una vegada que cada xicotet grup tinga les seues idees decidides, les exposaran a la resta del grup.

Quan ho hagen fet tots els grups, en grup gran triaran una o dues de les idees que preferisquen dur a terme, que consideren més realitzables i amb la qual vulguen comprometre's. Els proposarem que dissenyen un pla d'execució, a través del qual acordaran:

- * Objectius de l'acció.
- * Dates de l'acció.
- * Participants (destinatàries i destinataris).
- * Materials necessaris.
- * Passos per a desenvolupar l'acció i responsables de cadascun d'ells.

Els acompanyarem en el disseny i execució de l'acció, i els animarem que es convertisquen cada dia en promotores i promotors d'una societat d'acolliment en els seus entorns locals i en el món.

TENIM DRETS

Objectius

- 1- Conèixer de quina forma es respecten els drets humans de les persones migrants i refugiades.
- 2- Identificar accions per a convertir-se en defensors i defensores dels drets humans en el seu entorn.

DESENVOLUPAMENT de l'ACTIVITAT

Per a començar la sessió, plantejem al grup les següents preguntes:

- Què significa tindre drets?
- Què significa tindre deures?

- Quins drets humans coneixem?

Després de dialogar, animant que expressen lliurement la seua opinió, comparem les respostes que han sorgit amb aquesta definició:

Els drets humans són atributs propis (inherents) dels éssers humans que manifesten la seua dignitat pel fet de ser un home o una dona, independentment de l'origen ètnic, del sexe, de l'edat, de les discapacitats, de la religió, de la identitat de gènere, de les preferències sexuals i de l'opinió.

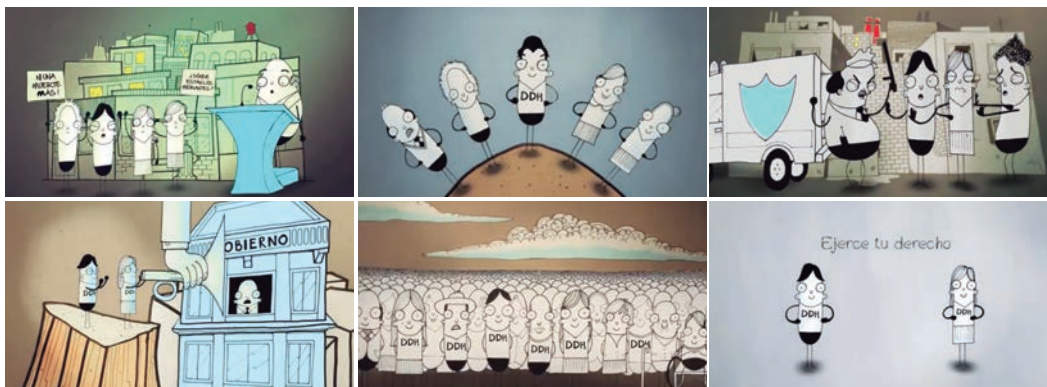
Quins són els drets humans fonamentals?

Llegim aquesta llista i dialoguem sobre ells entre totes i tots per a veure si entenem el que signifiquen.

1. Totes les persones han nascut iguals en dignitat i llibertat.
2. No discriminació: totes les persones tenen dret a tindre drets, independentment del seu sexe, raça, ètnia, creença política o religiosa.
3. Dret a la vida.
4. Dret a no ser sotmés o sotmesa a esclavitud o servitud o tortura.
5. Dret a la nacionalitat.
6. Dret a la llibertat de pensament, creença i religió.
7. Dret a la llibertat d'expressió.

8. Dret a l'educació.
9. Dret a la salut.
10. Dret al treball en condicions dignes.
11. Dret a l'asil (protecció internacional).
12. Dret a la llibertat de moviment.
13. Dret a ser iguals davant la Llei.
14. Dret a un procés just i a la innocència fins a provar-se el contrari.
15. Dret a no ser detingut o detinguda indegudament.
16. Dret a reunir-se en públic.
17. Dret a participar en la vida cultural d'una societat.

Per a explicar alguns drets, es poden mostrar vídeos explicatius de cadascun d'ells²⁸.

A continuació, reflexionar:

- Deixar el propi país significa perdre drets?
- Quins drets creieu que tenen les persones que estan en una situació de mobilitat forçada?

Proposem buscar notícies sobre persones migrants i refugiades o informes o declaracions d'associacions, orga-

nitzacions i moviments activistes que treballen amb aquestes persones.

També es poden usar els casos de l'Annex 13 (pàgina 104). Usant la llista de drets humans que acabem de llegir, indiquem quins drets d'aqueixes persones no estan sent respectats.

Després de realitzar aquesta anàlisi, preguntem:

²⁸ Joves pels Drets Humans. <http://jovenesporlosderechoshumanos.com/videos/>

— Ens sembla que els drets de les persones migrants, refugiades o desplaçades estan sent respectats?

Totes les persones en situació de mobilitat humana tenen

els mateixos drets que les altres persones, no obstant això, sovint, per no ser al seu país d'origen o en el seu lloc de naixement, no se'ls respecta de la mateixa manera o es troben amb més obstacles per a exercir tots els seus drets.

ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Hem de treballar perquè els drets humans siguin complits allà on les persones es troben, no ha d'importar el lloc de naixement, la cultura o l'origen de les persones.

Per a ser defensor o defensora de drets humans no cal ser herois o heroïnes. Hi ha molts xicotets gestos que poden marcar la diferència allí on estiguem, l'important és no quedar indiferents.

Mostrem el vídeo²⁹ de l'Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans de Mèxic i fem un llistat de deu accions i compromisos que podem fer en el nostre entorn per a convertir-nos en defensors i defensores dels drets humans.

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

- 1— Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.
- 2— Conèixer l'impacte en l'educació en els contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària per la COVID-19.
- 3— Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns amb la seua defensa.

DESENVOLUPAMENT de l'activitat

Comencem l'activitat animant als i les participants al fet que elaboren una llista amb els drets que creuen que tenen totes les xiquetes i xiquets del món. Els demanem que enumeren els diferents drets que els vinguen a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets del Xiquet*³⁰ per a contrastar la seua llista, comprovar si hi ha algun que sobra o que falta i debatre'l amb elles i ells.

A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per a tindre una infància i un desenvolupament ple i feliç i han de tindre la garantia d'exercir-los.

Entre tots ells hi ha un molt especial, recollit en l'article 28 de la Convenció. Sabrien dir quin és? Promovem que puguem endevinar-ho, donant-los noves pistes si és necessari, fins que arriben a la resposta: **el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet**

²⁹ Defensors de drets humans. <https://youtu.be/6IXtFbByl50>

³⁰ *Convenció dels Drets del Xiquet adaptada per a 13- 17 anys.* Plataforma d'infància. <https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-convencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-13-17-anos>

gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.

Preguntem:

– Quines coses creieu que han pogut viure i gaudir elles i ells gràcies a tindre accés a l'escola i al dret a l'educació?

Debatem sobre les seues respostes i les apuntem en un lloc visible.

A continuació, els preguntarem sobre la seua situació, a través de les següents preguntes:

- Què ha passat amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària de la Covid-19?
- De quina manera heu continuat amb els vostres estudis durant aqueix període?
- Creieu que és important continuar tenint accés al dret a l'educació en moments de crisi? Per què?

Per a conèixer la dimensió de les conseqüències de la pandèmia, podem explicar que, a conseqüència d'ella, les escoles van tancar en 188 països, deixant fora d'elles a 1.540 milions d'estudiants, més del 91% de la població escolar mundial³¹.

Comentem les seues respostes i, a continuació, els preguntem què saben sobre com s'està vivint l'accés al dret a l'educació en altres llocs del món. Per a abordar aquesta realitat, veiem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*³² per a connectar amb les vivències d'altres xiquets i xiquetes en la situació de la Covid-19 a tot el món. A continuació, preguntem:

- Amb quins missatges us quedeu després de veure-ho?
- Què us crida més l'atenció?

Com mostra el vídeo i podem aprendre de la realitat en la qual ens trobem, les situacions d'emergència o de crisi dificulten l'accés al dret a l'educació, la qual cosa provoca que molts xiquets i xiquetes durant un temps no puguin assistir a l'escola de manera presencial.

Si fem una volta pel món podrem veure com milions de xiquets i xiquetes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferent tipus (sanitàries, els conflictes armats, els viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a realitzar, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació en tot el planeta.

Explicuem que els estats tenen l'obligació de garantir el dret a l'educació.

Proposem fer una pluja d'idees sobre com creuen que pot haver afectat la pandèmia de la COVID-19 a aquestes obligacions per a assegurar aquest dret.

Algunes conseqüències han sigut:

- * **S'ha detingut la construcció de noves escoles i les reparacions i ampliacions.**
- * **Les universitats, instituts i escoles de formació docent han tancat temporalment.**
- * **Els diners destinats a educació s'han dirigit a altres despeses públiques.**
- * **En alguns casos el personal docent ha vist reduït el seu salari.**
- * **Els centres i altres instal·lacions educatives han estat tancats temporalment.**

31 *La tornada al col·le. Un repte global a l'ombra de la pandèmia*. Fundació Entreculturas (2020). https://www.entreculturas.org/sites/default/files/documents/informe_vuelta_al_cole_2020.pdf

32 Campanya *Escola Refugi*. Fundació Entreculturas. <https://www.escuelarefugio.org/>

* **Molts estudiants amb discapacitat i habitants de zones rurals o remotes no han tingut accés a l'educació en línia.**

* **Les mesures de suport a col·lectius vulnerables o a persones amb necessitats especials d'atenció s'han vist afectades.**

* **El currículum s'ha reduït a "continguts essencials", la qual cosa disminueix la qualitat educativa.**

* **No tot l'alumnat té eines per a seguir les classes virtuals.**

No obstant això, **en els moments de crisi l'escola és més important que mai per a totes les persones**, ja que l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són més necessaris que mai en contextos d'emergència i crisi.

A continuació, utilitzem l'Annex 14 (pàgina 108) amb ells i elles per a conèixer els testimoniatges de persones que es troben en alguns d'aquests contextos, i que parlen de com viuen el dret a l'educació en aquests moments.

Els llegim amb ells i elles, i els comentem.

- Esteu d'acord amb el que diuen aquestes persones?
- Si haguéreu de llançar vosaltres un testimoniatge o missatge sobre per què l'escola és un refugi, i la necessitat de defensar-la en contextos de crisi i emergències, quin seria?

Els animem que escriguen o representen el seu missatge sobre el dret a l'educació en contextos de crisi i emergència. Deixem perquè tinguin un temps de creativitat, amb música o creant un ambient propici.

L'escola ens protegeix, però ara també és moment que nosaltres la protegim a ella. Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per a garantir aqueix dret, ja siga a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continue sent present en les nostres vides.

Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja siga ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i enllaçant-nos amb altres xiquets, xiquetes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible **totes les oportunitats educatives que se'ns brinden per a continuar amb la nostra educació.**

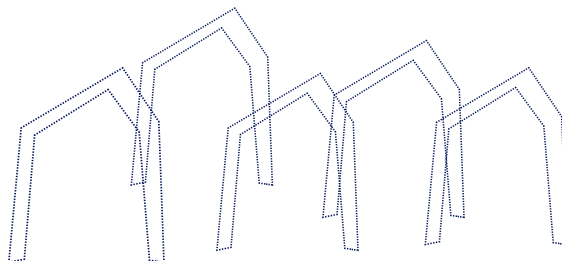
ENS COMPROMETEM amb la INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants reproduir la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92) en gran, en un paperògraf, per a **representar a les milions d'escoles que existeixen a tot el món.**

A continuació, escriurem situacions relacionades amb la pandèmia de la COVID-19 que han afectat l'educació en el nostre entorn i, al costat, propostes d'acció que es poden fer per a revertir-les i qui hauria de fer-les, per a fer-li-les arribar.

Penjarem en un lloc visible l'escola que hem fet perquè servisca com a recordatori de la importància d'actuar per a protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

GIMCANA PER A TOTES LES EDATS

UN MÓN d'acolliment

9 CONSTRUÏM CULTURA D'ACOLLIMENT

7 CIUTADANIA GLOBAL

8 DERROQUEM MURS

6 TROBADA INTERCULTURAL

5 RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇOSES

4 DONES, XIQUETES I REFUGI

3 REFUGI / FRONTERA / ACOLLIMENT

2 DESMUNTANT ESTEREOTIPS

1 MIGRACIONS FORÇOSES, UNA QÜESTIÓ DE DRETS?

A continuació, presentem una gimcana amb diferents proves, per a treballar amb grups el tema de la interculturalitat i les migracions forçoses. La gimcana consta d'un total de nou proves, que recomanem que es realitzin en un espai ampli, que permeti moure's lliurement, i comptar almenys amb una persona encarregada de facilitar cadascuna de les proves. Dividim als i les participants en set grups, que giren fins a passar per totes les proves. Les set primeres les realitzen en els grups, i les dues últimes les realitzen de manera conjunta.

El nombre de proves i el desenvolupament de les mateixes poden adaptar-se a les necessitats i característiques dels diferents grups, per la qual cosa és possible combinar o modificar-les de la forma que es considere necessària. En els grups que no hagen passat per la prova 1, serà necessari fer una breu explicació sobre les migracions forçoses.

En la prova que cada grup realitzi en setè lloc, els entregarem una part de la següent frase, que haurem dividit en tantes parts com grups participen:

La cultura d'acolliment comença per tu

En la prova 8, *Derroquem murs*, que es realitza en gran grup, els i les participants hauran d'unir les paraules per a formar la frase. A continuació, desenvolupem cadascuna de les proves de la gimcana.

PROVA 1: MIGRACIONS FORÇOSES UNA QÜESTIÓ DE DRETS?

Materials: Annex 17 (pàgina 113).

Comencem plantejant la següent qüestió:

– Quan parlem de migracions forçoses, de què estem parlant?

Realitzem una breu explicació sobre les migracions forçoses. Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius: crear la nostra llar, buscar un nou treball, reunir-nos amb familiars, etc.

Som éssers migrants, algunes vegades per raons voluntàries i altres de manera forçada.

En 2021 hi ha 79,5 milions de persones en el món que s'han vist obligades a anar-se dels seus llocs d'origen, de les seues llars. Algunes d'aquestes raons són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen a milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges.

Aquesta situació afecta de manera específica a dones i a xiquetes, que moltes vegades són les principals víctimes d'aquests conflictes, i les qui pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de major desprotecció en migrar o desplaçar-se.

Reflexionem sobre l'acolliment i la protecció internacional a les persones que migren:

- És una qüestió de drets humans? Qui creu que sí? Qui creu que no? Demanem que alcen la mà.

Per a reflexionar sobre aquestes preguntes, dividim al grup en tres subgrups, i entreguem a cadascun els textos amb migrants i els drets als quals fan referència (Annex 17).

Les i els participants hauran de dir quin dret està relacionat amb cada dada.

Després de posar-ho en comú, convidem als i les partici-

pants a reflexionar sobre l'enfocament de drets humans, que necessitem tindre present quan parlem de migracions forçoses.

- La protecció internacional a les persones que migren, és una qüestió de drets humans o de solidaritat?

- Creieu que els drets humans són importants? Per què?

- Penseu que es respecten els drets humans de les persones migrants? Per què?

PROVA 2: DESMUNTANT ESTEREOTIPS

Materials: Annex 18 (pàgina 114), cola o cinta adhesiva, huit cartolines (en cadascuna hi haurà una afirmació en l'anvers i la seua explicació en el revers).

En aquesta prova ens centrarem en desmuntar estereotips i prejudicis sobre les persones migrants.

Per a això, presentarem una sèrie d'afirmacions (Annex 18), que estaran escrites cadascuna en una cartolina, i les i els participants hauran d'esbrinar si són vertaderes o falses.

Per a respondre, establirem un racó de l'espai que represente la paraula "Vertader" i un altre oposat que represente la paraula "Fals". Cada participant es col·locarà, segons la seua opinió, en un dels racons, o en el mitjà en cas de no estar segur. Una vegada que se situen, els preguntarem sobre les raons que els han portat a col·locar-se en aqueix lloc.

Cada vegada que s'hagen posicionat i exposat les seues raons, les complementarem amb l'explicació (Annex 18), que estarà escrita en la part posterior de la cartolina.

- * **Les migracions de països africans es dirigeixen especialment a Europa.**
- * **La migració contribueix positivament a les nostres economies.**
- * **Els immigrants venen a robar.**
- * **Los *immigrants* saturen els serveis sanitaris.**
- * **Les persones migrants tenen més ajudes que els espanyols.**
- * **Hi ha massa *immigrants*.**
- * **Les migracions són inherents a la condició humana.**
- * **Existeix l'*efecte Trucada*.**

Per a acabar, plantegem les següents preguntes:

- En el vostre dia a dia, quins de totes aquestes afirmacions escolteu, llegiu o veieu més?

- On escolteu aquest tipus de missatges? (Periòdics, ràdio, televisió o altres mitjans com Youtube, WhatsApp o xarxes socials).

- Creieu que aquesta informació està contrastada i representa la realitat?

- Amb quins objectius creieu que podria manipular-se aquesta informació?

- Quines conseqüències creieu o experimenteu que té aquest tipus d'informació?

- Quins aspectes positius de les migracions i la convivència en diversitat heu experimentat en les vostres vides?

- Aquest tipus d'aspectes solen explicar-se en els mitjans de comunicació? Per què?

– Com podem desmuntar aquests prejudicis i afirmacions falses? Què podem fer nosaltres per a fomentar el pensament crític? Escrivim les seues propostes en un paper continu.

A través d'aquestes preguntes, reflexionem amb el grup sobre el fet que aquestes afirmacions, malgrat ser populars i virals, són la majoria falses, i alimenten estereotips i prejudicis que dificulten la comprensió del fenomen de les mi-

gracions i la convivència pacífica en diversitat. Analitzem amb elles i ells aquesta realitat, explorant quines accions poden realitzar per a fomentar una comunicació positiva, que desarticule prejudicis i estereotips en els seus entorns.

Cada vegada que un grup nou passe per la taula i deixi les seues propostes, es llegiran la de grups anteriors, per a inspirar o recopilar accions que puguin realitzar en els seus entorns.

PROVA 3: REFUGI / FRONTERA / ACOLLIMENT

Materials: cartells (Annex 19, pàgina 116), zel o xinxetes.

Dividim al grup en tres equips. Cadascun tindrà una situació diferent i rebrà les indicacions de com abordar-la. Després, hauran de dirigir-se a un altre espai, en el qual estarà penjat un dels cartells (Annex 19) que se'ls indica.

Grup 1: Viureu un terratrèmol que derruirà la vostra ciutat i afectarà a tot el país.

Indicació: Eixiu corrent en grup fins al pati. Un xic i una xica haureu de ser portats a col·libè per la resta del grup sense trepitjar el sòl. Reuniu-vos al costat del cartell **"REFUGI"**.

Grup 2: Us veieu afectats per un conflicte armat en el qual les vostres vides corren perill.

Indicació: Eixiu corrent només els xics. Les xiques comptareu dos minuts abans d'eixir darrere d'ells. Reuniu-vos al costat del cartell de **"FRONTERA"**.

Grup 3: Sou un col·lectiu forçat a desplaçar-se per l'extracció de minerals en el vostre territori.

Indicació: Heu d'eixir caminant de la mà, formant una cadena. No podreu soltar-vos; les persones que ho facen es quedaran parades en el camí fins que se'ls indique. Heu de cuidar-vos i veure les necessitats de tots i totes. Reuniu-vos al costat del cartell **"ACOLLIMENT"**.

A continuació, els donem les següents indicacions per a tornar a l'espai i continuar amb la següent prova de la gimcana.

Grup 1/Refugi: Heu de tornar caminant i, en el camí, escriure sobre cinc petjades de colors els obstacles que penseu que podríeu trobar en el camí mentre migreu a un territori o país més segur, on desenvolupar les vostres vides de manera digna. Pegueu les petjades en el trajecte fins a l'espai de partida.

Grup 2/Frontera: Sou a la frontera, i us comuniquen que només un grup de quatre persones pot creuar. A la resta no se us reconeix el document mundial d'identitat, perquè no esteu registrats. Heu de decidir què quatre persones poden eixir per a tornar a l'espai de partida. La resta del grup s'estableix en un campament de persones refugiates fins que pugueu creuar.

No sabeu quan serà, ja que el govern del país està enduint les condicions d'accés.

(Sense dir-los res, la resta del grup haurà d'esperar, fins que la persona que dinamitza els vaja deixant eixir de dos en dos).

Grup 3/Acolliment: Abans de continuar el camí, podreu soltar-vos per a escriure en cinc fulls verds quines conseqüències o danys penseu que ha patit el medi ambient que us envolta a causa de l'extracció de minerals.

Després, sense soltar-vos de les mans, heu de caminar fins al lloc de partida, i durant el camí la primera persona anirà pegant els fulls en el sòl.

Quan hagen tornat tots, plantegem les següents preguntes:

- Com us heu sentit?
- Quines dificultats o obstacles heu viscut?
- Què havíeu de fer com a grup?
- Us heu ajudat?
- Aquestes situacions, afecten homes i dones per igual?

PROVA 4: DONES, XIQUETES I REFUGI

Materials: petjades de cartolina, pedres, notes adhesives.

Comencem plantejant una pregunta:

- Com afecten de manera diferent les situacions de mobilitat forçosa als homes i a les dones?

Posem l'accent que la meitat de les persones refugiades del món són dones i xiquetes, que es veuen especialment afectades per situacions de violència.

Explicuem que totes les persones desplaçades o migrants estan exposades a obstacles i violacions de drets. No obstant això, les xiquetes i dones pateixen tipus i intensitats de violències diferents, depenent de l'ètnia, situació socioeconòmica, context mediambiental i polític, a més d'altres factors, que se sumen a les dificultats de la mobilitat forçosa. Preguntarem llavors al grup:

- Quins obstacles o riscos poden viure les xiquetes i dones en situació de mobilitat?

Cada vegada que esmenten un, la persona que ho haja dit col·locarà una petjada retallada en el sòl i, davant, una pedra, damunt de la que pegarà una nota adhesiva amb l'obstacle o risc assenyalat.

Anirem introduint obstacles o riscos, que ja estaran escrits en notes adhesives per a recórrer a ells: tràfic de persones, violència sexual, problemes derivats per l'embaràs, higiene femenina, discriminació o exclusió per ser dona, etc.

Reflexionem sobre com aquests riscos també poden ser motius que porten al fet que xiquetes i dones hagen de desplaçar-se, per la qual cosa podem moure les pedres darrere de les petjades per a simbolitzar que les causes dels desplaçaments també poden ser els obstacles en el camí.

Concloem que, donada aquesta situació d'especial vulneració dels drets de xiquetes i dones en situació de mobilitat forçosa, ha d'haver-hi mesures que sempre tinguem en compte aquesta perspectiva de gènere per a visibilitzar la seua situació.

PROVA 5: RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇOSES

Materials: mòbil, fulls de paper, samarreta, botella de plàstic, càmera de fotos, tauler i peces del puzzle (Annexos 20-22, pàgines 117-119), tisoires.

Per a començar, explicuem que en aquesta prova parlarem sobre la relació que hi ha entre l'explotació

dels recursos naturals i les migracions forçoses en el món.

Formem un cercle entorn d'alguns objectes: un mòbil, uns fulls de paper, una samarreta, una botella de plàstic i una càmera de fotos.

Demanem al grup que es fixe en aqueixos objectes i responga a la següent pregunta, que debatrem en grup:

– Quina relació tenen aquests objectes amb les migracions forçoses en el món?

Per a aprofundir en la relació entre les migracions forçoses i l'explotació de materials, utilitzarem un puzzle.

Plantejarem unes preguntes per a col·locar, pas a pas, les peces del puzzle. (Annex 21). La solució està en l'Annex 22.

– De quin recurs natural principal està fet cadascun d'aquests objectes?

– En quins països es troben algunes de les majors reserves d'aquests recursos?

– Què es fabrica amb aquests recursos?

Paper → fusta → Amazònia

Mòbil i càmera → coltan → R. D. del Congo

Samarreta i botella → petroli → Sudan del Sud

Quan estiga complet, reflexionem:

– Quin paper juguen aquests objectes en la nostra vida quotidiana?

– Quant els consumim i per a què?

– Perquè els utilitzem quotidianament, quina quantitat dels recursos naturals dels quals estan fabricats creieu que fa falta?

– Tenint en compte que són recursos limitats, què creieu que ocorre amb la seua extracció als països que hem esmentat?

A continuació, preguntem si saben què és la “maledicció dels recursos naturals”. Escoltem les seues respostes i comentem que es tracta d'un fenomen pel qual la sobre-explotació dels recursos naturals de països que tenen abundància de recursos valuosos, units a l'efecte del canvi climàtic, provoquen en aqueixos països conflictes pel control d'aquests recursos. Aqueixos desemboquen en conflictes armats, degradació del medi ambient i violacions de drets humans, que forcen a les persones a desplaçar-se i migrar forçosament. Per això, paradoxalment, països rics en recursos naturals valuosos solen tindre alts índexs de pobresa, salut, violacions de drets humans, degradació del medi ambient i migracions forçoses molt perjudicials per al benestar dels seus habitants.

Recollint aquests exemples, col·loquem les fitxes corresponents del puzzle (Annex 21) en la casella “Conseqüències” del tauler (Annex 20). Demanem al grup que pense de quina manera pot contribuir com a ciutadania davant la relació entre explotació de recursos naturals i migracions forçoses i que indiquen les accions que proposen en la casella “Què podem fer” del tauler.

PROVA 6: TROBADA INTERCULTURAL

Materials: papers amb rols.

Expliquem que per a poder realitzar una verdadera trobada s'ha d'estar disposat a escoltar les altres persones.

La comunicació implica entendre que cada persona tenim codis diferents i que no sempre el que diem s'entén de la forma en la qual ho expressem; per això és molt important tindre present de quina forma està rebent l'altra persona el que comptem i com escoltem les necessitats dels altres.

En grup, han d'inventar una cançó i un ball en el qual tots i totes han de participar.

A algunes persones els repartirem un paper amb un rol i, sense dir-ho en veu alta, han d'actuar d'acord amb el que posa.

Els rols són els següents³³:

- * No pots parlar.
- * Parles molt molt baixet.
- * Parles cridant.
- * Abans de començar a planificar, tothom s'ha de saludar.
- * Quan acabe el ball has d'intentar que tothom es faça una abraçada.
- * No pots tocar el sòl en cap moment.

³³ Adaptar en funció de les mesures de prevenció sanitàries vigents en el moment de realitzar la gimcana.

En primer lloc hauran d'assajar. Passat el temps establert, cantaran i representaran el ball. En acabar, donem un temps per a reflexionar sobre com s'han sentit, quines dificultats han tingut i com han reaccionat a la manera d'actuar de la resta dels seus companys i companyes.

Després de reflexionar sobre això, cada persona compartirà al grup el que posava en el seu rol, i reflexionem amb el grup sobre les següents preguntes:

– Us va semblar estranya la manera de relacionar-se d'alguna de les persones?

– Com reaccione quan algú es comporta amb mi de manera que no aconsegueix entendre?

– Intente entendre les seues reaccions?

– M'agrada com comuniquem i escolte altres persones?

Reflexionem amb el grup sobre aquests temes. Cada persona és diferent, i el seu comportament pot estar motivat per circumstàncies que no coneixem, més encara quan no compartim uns certs codis, o fa poc temps que ens estem relacionant.

Ser amable i aprendre a conèixer i escoltar des del respecte és fonamental per a aprendre a conviure en pau. A continuació tornen a repetir el ball i, en acabar, comentem quines diferències troben entre un ball i un altre i com creuen que es relaciona això amb la interculturalitat.

PROVA 7: CIUTADANIA GLOBAL

Materials: retoladors, un paperògraf per a cada grup.

Dividim als i les participants en quatre grups. Cadascun tindrà un paperògraf en el qual dibuixaran la silueta d'una persona. Dins de la silueta escriuran qualitats i habilitats que descriuen a un ciutadà o una ciutadana global. Fora de la figura escriuran les coses que compartim com a humanitat i que ens uneixen amb les altres persones del món, sense importar d'on siguin.

Després, cada grup pot compartir tres qualitats que han identificat dins d'ells i elles mateixes que posseeixen com a ciutadà o ciutadana global.

Com a conclusió plantegem que són moltes les coses que ens uneixen i que compartim amb la resta de persones, i que totes i tots tenim la responsabilitat de cuidar el món i aconseguir que siga un lloc on tots i totes tinguem una vida digna, respectuosa amb el medi ambient i on es complisquen els nostres drets.

Junts i juntes construïm una ciutadania global capaç de respondre a reptes globals com el de les migracions forçoses. S'animen a començar? En cas que la resposta siga positiva, el grup haurà de dissenyar un crit d'ànim, que emetrà ajuntant les palmes de les seues mans en el centre. A partir d'ara són ciutadans i ciutadanes globals! Mans a l'obra!

PROVA 8: DERROQUEM MURS

Materials: caixes de cartó, papers amb paraules, cola o cinta adhesiva.

En aquesta prova es trobaran tots els equips en el mateix espai, la meitat a cada costat d'un mur format per caixes de cartó.

Cada caixa tindrà pegada una de les següents paraules:

- * rebuig
- * apartar
- * indiferència
- * desinformació
- * allunyar
- * insolidaritat

- * disputa
- * por
- * distanciament
- * desconfiança
- * oposició
- * sospita

- * aïllar
- * expulsió
- * competir
- * negociació
- * discriminació

Els donem la indicació que, com a joventut crítica i compromesa en la construcció d'una cultura d'acolliment, hauran de derrocar aquest mur per a formar una societat de

convivència en la qual es troben tots i totes. Per a llevar les "rajoles" que formen el mur, cada grup dirà una paraula que contraresti una de les quals el formen.

La persona que dinamitza pot donar suggeriments en cas que es bloquegen.

* obertura	* drets	* confiança
* ciutadania	* igualtat	* informació
* solidaritat	* suport	* crítica
* col·laboració	* convivència	* acollida
* empatia	* humanitat	* enteniment
* cooperació	* respecte	

En acabar amb l'última rajola, i abans de trobar-se tots els grups, els demanem que pensen en un gest que simbolitze una cultura d'acolliment entre totes i tots. Com ho representarien o expressarien?

Quan la persona que dinamitza done el senyal, podran retrobar-se travessant l'espai previ on es trobava el mur i faran el gest que han pensat.

PROVA 9: CONSTRUÏM CULTURA D'ACOLLIMENT

Materials: tres cartolines, retoladors.

L'última prova tindrà com a objectiu que el grup es comprometa amb la realització d'accions que puguin dur a terme per a fomentar l'acolliment en els àmbits en els quals participem.

Reflexionem amb el grup sobre la importància, en el moment històric en què vivim, que siguem ambaixadors i am-

baixadores de la convivència i acolliment, contrarestant altres discursos que estan prenent protagonisme en els nostres entorns.

- Què és per a vosaltres la cultura d'acolliment? Per què creieu que és important?

Per a això, habilitem tres cartolines grans, en cadascuna de les quals apareixerà escrit el següent:

EN EL
MEU
CENTRE

EN EL
MEU
BARRI

EN EL
MEU
MÓN

Donarem uns minuts perquè cada persona pense en paraules clau (acollir, empatia, trobada, convivència, pau...) i en quines accions podria dur a terme per a fomentar una mirada i cultura d'acolliment en cadascun d'aqueixos tres àmbits. Després del temps establert, obrirem un debat, en el qual podran exposar les seues idees. Les activitats que tinguen acceptació i consens entre el grup seran escrites en cadascun dels panells corresponents. Deixem un temps al final perquè puguen escriure lliurement el que vulguen.

Col·loquem els cartells en un lloc freqüentat pel grup, i establim terminis per a avaluar quines accions han fet, com han anat, i quines noves idees tenen per a posar en pràctica.

D'aquesta manera, estaran constantment exercint com a agents promotores de l'acolliment en els seus entorns; des dels més pròxims, als aparentment més llunyans, fomentant una joventut global compromesa amb la interculturalitat.

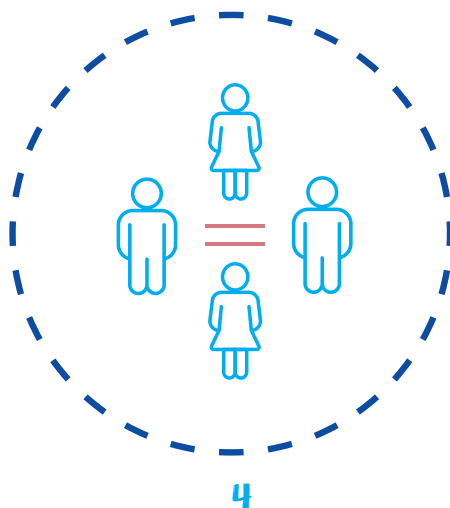
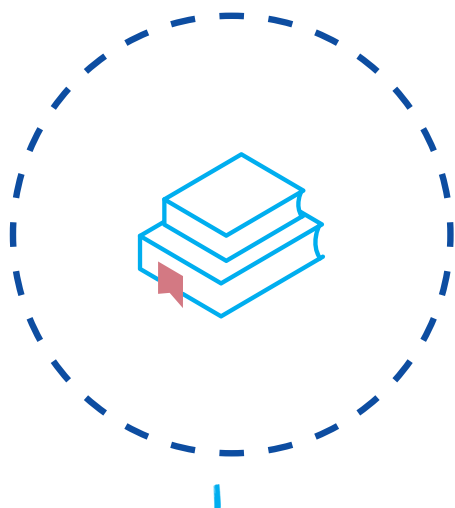
ANNEX

ANNEX I: VULL CONÉIXER-ME, VULL CONÉIXER-TE...

CERCA A ALGÚ

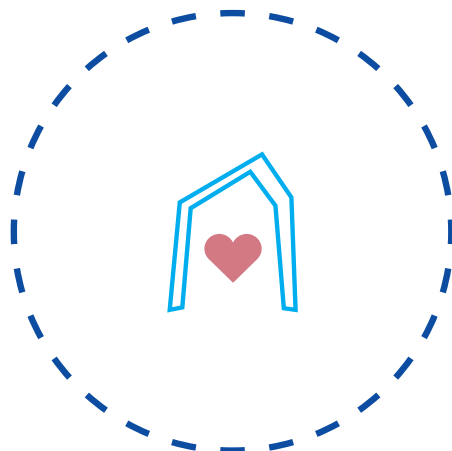

ANNEX 2: L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI. EL QUE L'ESCOLA ENS APORTA

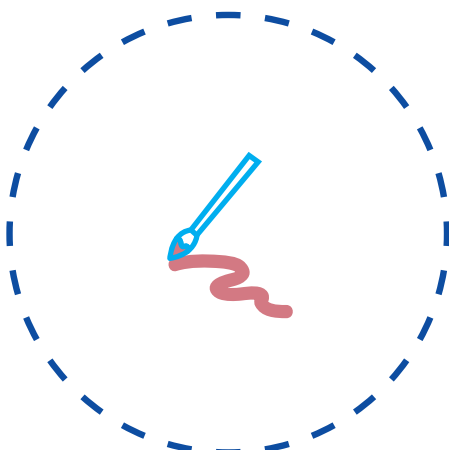

5

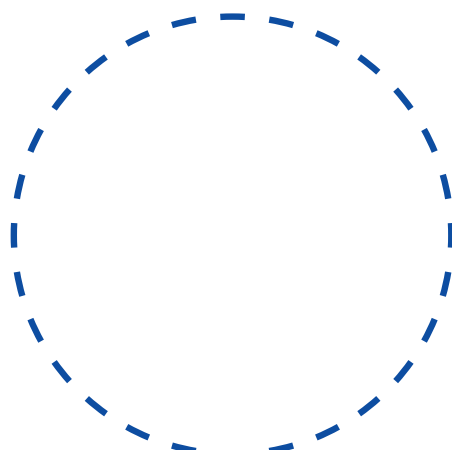
6

7

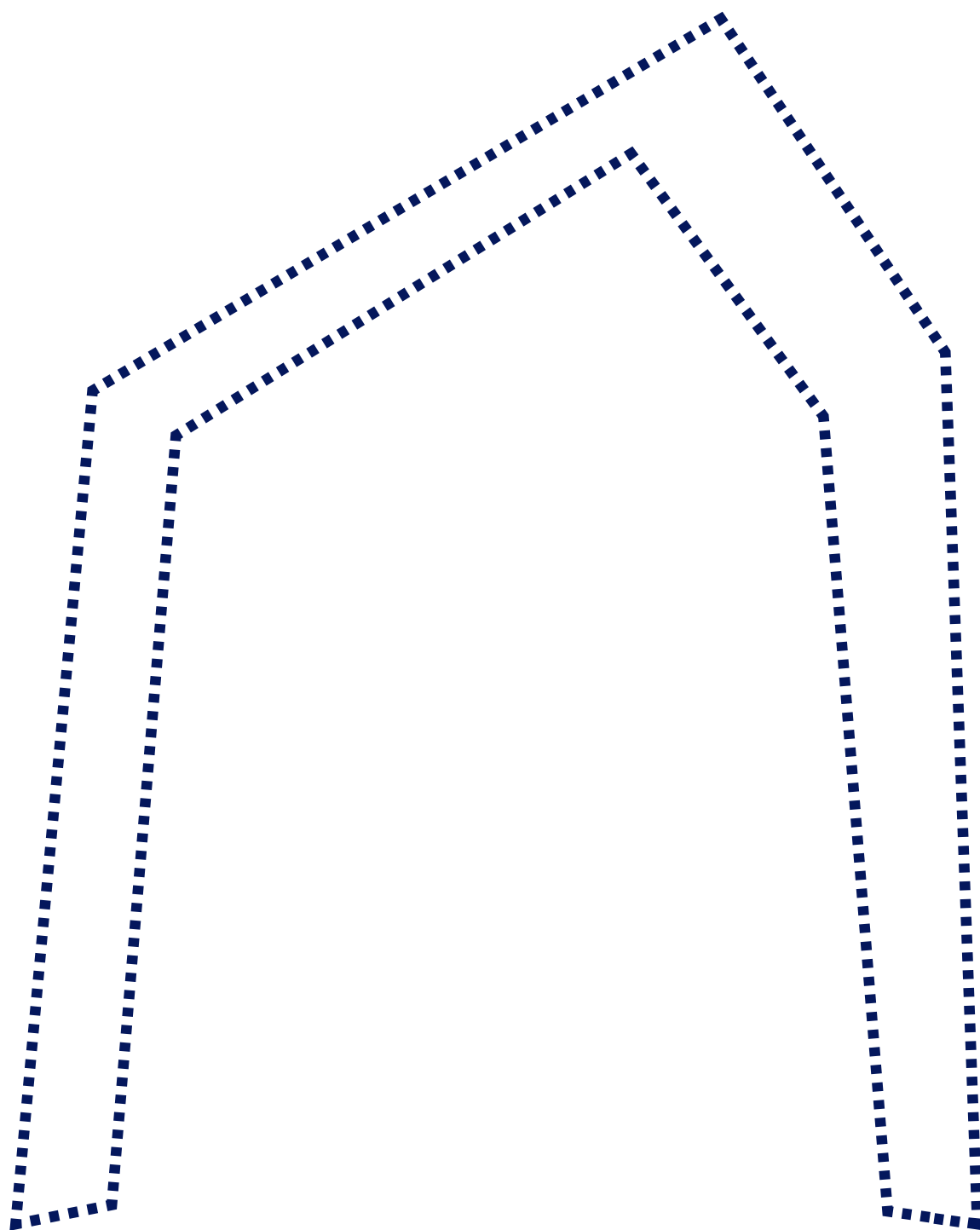

8

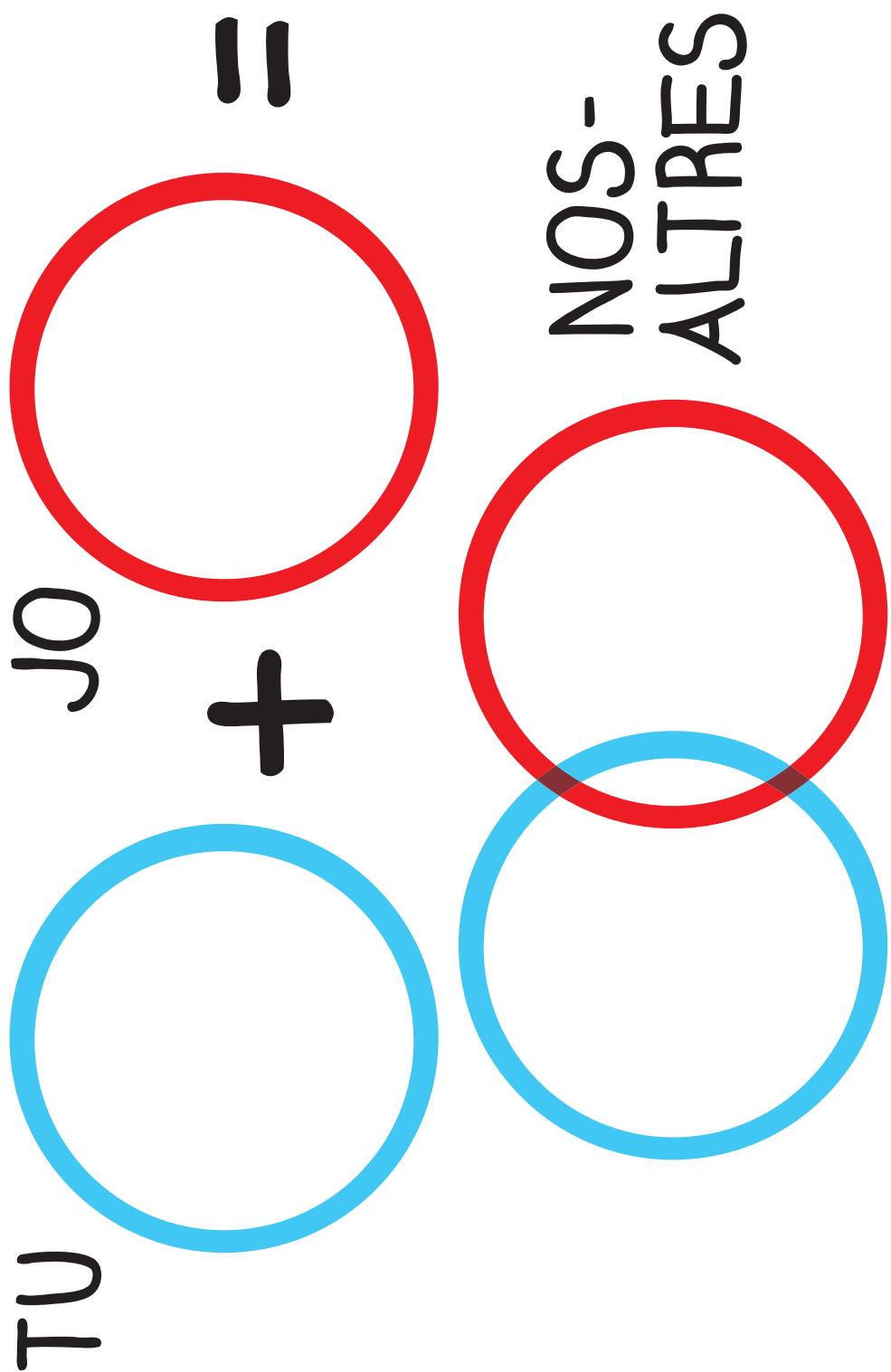

9

ANNEX 3: L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI. SILUETA

ANNEX 4: TU+JO=NOSALTRES

ANNEX 5: TU+JO=NOSALTRES

ANNEX 6: SOM MIGRANTS

Eixida 20 	ET SENTS d'aQUEST lloc Elabora un missatge positiu sobre la riquesa de conèixer a persones de noves cultures. 19	AcabES d'ARRIBAR Vas a la pastisseria i vols comprar diverses coses. Encara no parles bé l'idioma i només pots assenyalar el que vols, però abans necessites saber quant et costa. Com et sents? Què podries fer? 18	ET SENTS d'aQUEST lloc Elabora un eslògan per a animar a la teua comunitat a acollir a les persones immigrants com a tu t'agradaria que t'acolliren si estigueres en un altre país. 17
AcabES d'ARRIBAR Eres nou/nova en el col·legi. Acabes d'arribar a la teua nova classe. Totes les persones saben ja com van les classes, els horaris, on està cada cosa. Al teu país tot funcionava diferent al col·le, així que ara estàs una mica desorientat/da. Com et sents? Què podries fer? 16	ET SENTS d'aQUEST lloc Elabora el titular d'una bona notícia sobre l'arribada de noves persones migrants al nostre país. 15	AcabES d'ARRIBAR Cal prendre una decisió en classe sobre una obra de teatre que representareu. Tu has de participar en ella. Totes les persones opinen sobre com fer-la, però tu ni tan sols saps de què va, perquè al teu país no és coneguda. Què fas? Com et sents? 14	ET SENTS d'aQUEST lloc Un grup de sis xics i xiques arriben nous al col·le. Pensa en un pla d'acolliment per a persones novingudes al col·le. Com organitzaries la benvinguda i l'acolliment? 13
AcabES d'ARRIBAR En classe hi ha grups ja fets d'amics i amigues, al pati s'ajunten i tu et quedes sol/a. Com et sents? Què podries fer? 12	ET SENTS d'aQUEST lloc Hi ha gent nova en el teu col·legi, però al teu grup d'amics no li agrada socialitzar amb ells perquè estan molt a gust amb el grup de tota la vida. Dona'ls tres arguments pels quals seria interessant acollir-los i conèixer-los més. 11	AcabES d'ARRIBAR Acabes d'arribar a un país nou. La teua família i tu acabeu de mudar-vos a una casa en un barri que no coneixeu. Et trobes amb els teus nous veïns. 10	ET SENTS d'aQUEST lloc Elabora almenys dos missatges de benvinguda per a una persona que acaba d'arribar al teu barri. 9
AcabES d'ARRIBAR T'agrada jugar al bàsquet, però no saps si algú de la teua classe també juga o com trobar unes pistes o un equip en el qual jugar. Què faries? 8	ET SENTS d'aQUEST lloc Proposa dues accions que podries fer amb la teua família per a uns nous veïns novinguts a l'edifici. 7	AcabES d'ARRIBAR Elabora un missatge que li diries a les persones del col·legi a la teua arribada. 6	ET SENTS d'aQUEST lloc Elabora tres missatges de benvinguda per a algú que arriba al teu col·legi. 5
AcabES d'ARRIBAR Els companys i companyes de classe de natació ixen algunes vegades de la classe i es queden una estona jugant en la plaça del costat. A tu t'agradaria poder anar amb ells però ixen ràpid i mai et diuen res. Com et sents? Què podries fer? 4	ET SENTS d'aQUEST lloc Troba dos arguments que podries explicar a casa de per què seria interessant conèixer més a les persones novingudes a l'edifici on viviu. 3	AcabES d'ARRIBAR Els teus companys i companyes estan jugant a un joc que sembla molt divertit. Tu et quedes fora perquè no saps com va. Com et sents? Què podries fer? 2	 INICI 1

ANNEX 7: MIGRACIONS I MEDI AMBIENT. INFORMACIÓ

MIGRANTS FORÇOSOS PER MOTIUS CLIMÀTICS

“Es coneix com a migrant per causes ambientals a les persones o grups de persones que per culpa de canvis mediambientals ineludibles, sobtats o progressius, que afecten de manera negativa les seues vides o les seues condicions de vida, es veuen obligades a deixar les seues llars habituals, o decideixen fer-ho voluntàriament. El desplaçament pot ser temporal o permanent, a l'interior del seu país o a l'estranger”.

A causa del canvi climàtic alguns llocs del planeta es tornaran inhòspits, originant així desplaçaments de poblacions en raó de l'escassetat cada vegada major de subministraments regulars d'aliments i aigua, així com de l'augment de la freqüència i gravetat d'inundacions i tempestes.

“En molts països i regions d'Àfrica, es preveu que la producció agrícola i el subministrament d'aliments es veuran greument afectats per la variabilitat del clima i el canvi climàtic”.

Migració i canvi climàtic. OIM.

ANNEX 8: MIGRACIONS I MEDI AMBIENT. MISSATGES

LES NOSTRES ACCIONS
DIÀRIES AFECTEN EL
MEDI AMBIENT.
PROMOU LA CURA
DE LA TERRA EN EL
TEU DIA A DIA

1) MISSATGES:

2) ACCIONS:

LA DEGRADACIÓ
AMBIENTAL OBLIGA A
MOLTES PERSONES A
DEIXAR LES SEUES TERRES.
PROMOU CONEIXEMENT
SOBRE LA SITUACIÓ DE LES
PERSONES MIGRANTS
CLIMÀTIQUES

3) MISSATGES:

4) ACCIONS:

L'HOSPITALITAT ÉS
UNA RESPOSTA
FONAMENTAL. PROMOU
HOSPITALITAT AMB LES
PERSONES MIGRANTS
EN EL TEU ENTORN
MÉS PRÒXIM

5) MISSATGES:

6) ACCIONS:

ANNEX 9: EL CAMÍ DE LES PERSONES REFUGIADES

CaRTEll 1/ Vius tranquil·lament amb la teua família i vas a l'escola.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 2/ De sobte us veieu forçats a eixir del país per una situació de perill.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 3/ Eixiu de les vostres cases amb les poques coses que podeu portar en una motxilla.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 4/ Camineu durant dies i dies carregant amb les pertinences que us vau poder portar.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 5/ Continueu caminant per un país veí i desconegut, on no parlen el vostre idioma, la població autòctona us mira rar perquè aneu mal vestits i no entenen què feu allí.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 6/ Continueu caminant travessant ara un bosc desconegut. Heu de dormir allí.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 7/ En el bosc trobeu més gent que està en la vostra mateixa situació.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 8/ Van passant els mesos i seguïu en el mateix lloc, sense molta perspectiva de poder eixir d'ací...
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 9/ Es comencen a organitzar campaments, gràcies a algunes ONGs comencen a haver-hi algunes escoles i s'organitzen activitats.
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CaRTEll 10/ Continueu la història prenent l'hospitalitat com la clau i la solució per a trobar una vida en la qual pugueu ser feliços.

ANNEX 10: UNA ABRAÇADA QUE REFUGIA

GRUP REPRESENTANT DE LES PERSONES REFUGIADES

Un dia en despertar, tu i la teua família us vaueu obligats a abandonar la vostra llar per por de ser perseguits. El camí l'has de fer caminant, així que no podeu portar-vos moltes coses. Comenceu un camí llarg, en el qual no sabeu quant temps estareu lluny de la vostra llar, ni si us rebran i acolliran al país cap al qual us desplaceu.

- Quines coses creus que trobaries a faltar?
- Com us sentiu?
- Com us agradaria que us reberen els i les habitants del país al qual us traslladeu? Què us agradaria dir-los si poguéreu parlar amb ells i elles?

GRUP REPRESENTANT DE LA SOCIETAT D'ACOLLIMENT

En el món existeix desigualtat, conflictes armats i inseguretat. Milers de persones es veuen obligades a desplaçar-se de les seues llars, escapant d'aquesta situació. Algunes d'elles arriben fins al lloc on viviu. És un grup nombrós i no els coneixeu, però sabeu que els ha costat molt arribar fins on esteu i arriben escapant de situacions perilloses. Necessiten protecció i la sol·liciten al vostre país.

- Com a societat d'acolliment, com us sentiu?
- Com us agradaria que us reberen si estiguéreu en la seua mateixa situació?
- Què creieu que heu de fer? Què us agradaria dir-los si poguéreu parlar amb ells i elles?

ANNEX II: IGUALS O DIVERSOS?

INFORMACIÓ SOBRE COMUNITATS INDÍGENES

La selva amazònica és la selva més gran de la Terra. Amb sis milions de km², s'estén per 9 països i destaca per ser una de les zones amb més diversitat del món, ja que és la llar d'una enorme quantitat d'espècies de plantes, animals i comunitats indígenes.

Aquestes comunitats tenen pràctiques i maneres de relacionar-se amb el seu entorn de les quals tenim molt a aprendre.

Els pobles indígenes són biblioteques vives, guardianes i cuidadores de l'Amazònia i del planeta. Coneixen molt bé el seu entorn, i es relacionen amb la naturalesa amb respecte i cura, entenent que és l'hàbitat en el qual viuen, es desenvolupen i els sustenta. Des de les fotografies realitzades via satèl·lit es pot veure com les àrees millor conservades de l'Amazònia són aquelles habitades pels pobles indígenes!

A més, tenen moltes altres pràctiques interessants, com el *Sumak Kawsay*, una paraula quítxua que significa "bon viure", entès com viure en equilibri i harmonia amb els altres éssers humans i la naturalesa, sobre valors de solidaritat, empatia, convivència i cooperació.

No obstant això, malgrat tota aquesta riquesa, en el món no sempre convivim en harmonia. L'equilibri que els pobles indígenes mantenen amb la Terra està hui profundament amenaçat en l'Amazònia, ja que existeixen persones que no respecten el valor d'aquestes comunitats, així com empreses que volen explotar els seus valuosos recursos naturals, danyant l'entorn natural, els drets de les persones que els habiten i obligant-los a migrar forçosament.

ANNEX 12: NOTÍCIES DE... DEFINICIÓ

L'ALT COMISSIÓ NAT de NACIONS UNIDES PER ALS REFUGIATS (ACNUR) RECULL LA DEFINICIÓ

**de persona refugiada que figura en la Convenció de Nacions
Unides sobre l'Estatut de Refugiat que va tindre lloc a Ginebra
en 1951:**

El terme refugiat s'aplicarà a tota persona que, a causa de fonamentats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o defensar determinades opinions polítiques, es troba fora del país de la seua nacionalitat i no puga, o per causa de l'esmentat temor, no vulga, acollir-se a la protecció de tal país; o que, no tenint nacionalitat o trobant-se fora del país on anteriorment tinguera la seua residència, no puga o no vulga tornar a ell.

No entren en les categories de causes de desplaçament de la Convenció internacional les poblacions víctimes de conflictes armats interns, de polítiques econòmiques errònies o de desastres naturals. Les persones refugiades es troben en una situació molt vulnerable, no gaudeixen de la protecció del seu Estat. De fet, és molt probable que siga el seu propi govern el que els amence. Encara que la definició anterior va suposar un gran avanç de cara a augmentar la protecció de les poblacions desplaçades i de garantir els seus drets, aquesta no abasta la totalitat del procés que actualment viuen les persones refugiades i desplaçades.

Són moltes les persones que pateixen situacions igual de perilloses que les persones reconegudes com a refugiades, que a més no poden optar a la protecció de l'estatut de refugiat i que, per tant, corren major perill. Aquest és el cas d'aquelles poblacions que es desplacen dins de les fronteres del seu propi país o de les quals són víctimes d'una persecució fonamentada, però la causa de desplaçament de la qual no pot incloure's dins de la tipologia que recull la definició.

Població refugiada de facto:

Davant la restricció de la definició de persona refugiada que s'utilitza en l'àmbit internacional, són milions les que es troben en un estat de vulnerabilitat major, tant per les situació en la qual viuen com per la falta de possibilitat d'obtenir protecció. Sent conscient de la limitació d'aquesta definició, el SJR empra un concepte més inclusiu conegut com a refugiat *de facto*. El seu objectiu és evitar la discriminació de persones desplaçades forçosament la situació de les quals és igualment adversa, però les causes i la metodologia de desplaçament no s'adapten a les pautes establides per a obtindre l'estatut de refugiat.

S'entén d'aquesta manera que les persones refugiades no són només les qui es troben en campaments de poblacions desplaçades fora del seu país, sinó que també ho són persones desplaçades dins de les fronteres del seu país, sol·licitants d'asil, persones estrangeres "sense sostre" en els assentaments urbans, persones preses en els centres de detenció d'immigrants i apàtrides.

Per tant, la concepció més àmplia que maneja el SJR de persona refugiada inclou a:

Tota persona perseguida a causa de la seua raça, religió, pertinença a grups socials o polítics; tota víctima dels conflictes armats, de les polítiques econòmiques errònies o de desastres naturals i, per raons humanitàries, que es veu obligada a abandonar el seu país però també dins d'aquest, és a dir, qualsevol civil desarrelat per la força de la seua llar per la mateixa mena de violència que genera refugiats, però que no ha travessat les fronteres nacionals.

Educació en temps d'espera. Entreculturas (2010).

ANNEX 13: NOTÍCIES DE... / TENIM DRETS. TESTIMONIATGES / NOTÍCIES

TESTIMONI D'UN REFUGIAT COLOMBIÀ DAVANT EL REpte del perdó i la REconciliació

Vaig haver de desplaçar-me ací a Veneçuela perquè em van deixar un paper on deien que em donaven 24 hores perquè isquera de la zona.

L'experiència de ser desplaçat per la violència.

Arribar a Veneçuela va ser una mica difícil perquè vaig haver d'eixir de casa de nit amb cinc dels meus fills xicotets i la meua esposa. Va ser difícil arribar a la frontera i entrar ací a Veneçuela.

Després d'arribar al Nul·la (Veneçuela), vaig sol·licitar hostalatge en l'oficina del Servei Jesuïta a Refugiats (SJR). Gràcies a Déu, em van rebre molt bé, em van donar orientació, em van donar una mica més de seguretat, i des d'aqueixa època estic esperant la resposta a la meua sol·licitud de refugi.

En aquests 7 anys que porte d'estar en el territori veneçolà, amb el suport del SJR, em sent bé perquè vaig tornar novament a nàixer, es pot dir, perquè em van donar molt de suport psicològic, fins i tot ajuda econòmica.

Em trobe treballant i estic bé de salut; la meua família també es troba bé. Veig que hi ha organitzacions que es preocupen pels desplaçats, pels sol·licitants de refugi, que no estem sols i que hi ha persones que s'interessen pels nostres problemes, els problemes dels desplaçats i refugiats.

Aprendre a perdonar, reconciliar-se amb un mateix i esperar.

Aprèn un a reconciliar-se amb un mateix per a poder reconciliar-se amb els seus semblants, amb els seus veïns, moltes vegades amb els seus companys de treball. Hi ha vegades que un no té la capacitat per a reconciliar-se amb algú que et faça alguna cosa encara que siga de broma, llavors un ho pren de debò i un no té aqueixa capacitat per a poder perdonar i seguir avant amb la vida.

En aquest moment la paraula perdó per a mi significa oblidar el que una altra persona t'ha causat en sentit d'ofensa, oblidar-ho i definitivament traure-ho del cor.

Per a mi la paraula esperança significa no defallir en la meta que s'ha traçat un, sinó continuar avant buscant estar bé amb un mateix i amb els altres.

SJR LAC (2013).

AMMAN, 23 d'OCTUBRE de 2014, la ciutat on jo vivia està en el centre de Síria

El meu barri estava molt prop d'una zona lleial al govern sirianès, i amb el temps això va suposar problemes per a nosaltres. Era l'estiu de 2011; els meus companys i jo érem estudiants que es preparaven per als exàmens i amb ganes de gaudir ja de les nostres pròximes vacances. Aquell anava a ser el meu últim estiu sirianès.

En comptes de gaudir dels dies amb els meus amics, la crisi Siriana ens va sobrepassar. Encara que escoltàvem notícies sobre el que passava en altres llocs, al principi no vam fer molt de cas. Llavors, la gent de la nostra zona va decidir realitzar una asseguda en la plaça principal de la ciutat per a protestar pacíficament per la mort de set persones. Va començar a la vesprada; els organitzadors volien fer-ho durar tres dies. Centenars de persones van vindre de diferents barris de la ciutat. Encara em recorde de la tranquil·litat que es respirava aquell dia, fins que després de la mitjanit va començar el tiroteig. La gent corria en totes direccions demanant ajuda. Les dones i els xiquets ploraven mentre els trets sonaven per tot arreu. L'endemà, un grup d'homes armats va arribar al nostre barri i va detindre a la majoria dels homes joves que havien participat en l'asseguda.

La situació es va deteriorar, i prompte vam comprendre què significava ser bombardejat. Com a estudiant, la cosa que més em preocupava era la destrucció de la meua escola. Ni sabia ni entenia per què volien fer mal als nostres líders i triomfadors del demà. Després de més de dotze mesos de crisi, un grup de partidaris del govern va vindre al nostre barri i va anunciar mitjançant un altaveu que "totes les famílies han d'eixir de la zona si no volien morir. Demà vindrem i esperem no trobar a ningú ací".

Pel que jo sé, només tres persones es van negar a anar-se'n; mai vam saber res més d'elles.

La meua família i jo ens vam anar del barri i, per un temps, vam estar vivint en una altra part de la ciutat. Finalment, fugim a Jordània, ja que la situació es va tornar massa perillosa. Mirant per la finestra de camí a Jordània, estava content d'anar-me'n, em feia il·lusió conèixer gent nova.

Primer, vam haver de reconstruir les nostres vides a Jordània. Vaig preguntar als companys de treball sobre la cultura i altres pràctiques jordanes. En general, com a família som gent flexible, així que sabia que podríem viure en una societat nova i diferent. Davant l'enorme aflluència de sirians, l'actitud dels jordans cap als nous arribats va canviar. Creien que els estaven llevant les seues oportunitats d'ocupació i augmentant el cost de la vida. Crec que va ser per això que els jordans van començar a tractar-nos com a estrangers.

La realitat de la vida a Jordània no s'assembla per a res al que vaig imaginar. La vida ací és molt diferent a la de Síria, i tot és molt car. En primer lloc, vaig haver de treballar perquè ningú ens ajudava econòmicament. Vaig descartar la idea de tornar a l'escola i vaig començar a treballar. Amb el temps, em vaig adonar que no estava fent el correcte. Si acceptava la meua condició d'estranger, de qui no té accés a cap mena d'educació superior, estaria destruint qualsevol oportunitat d'un futur decent.

Per casualitat, la meua mare va trobar un programa d'estudis en el qual ella podia ser mestra voluntària, i em va parlar dels cursos d'educació superior en línia organitzats pel Servei Jesuïta a Refugiats (JRS), Jesuit Commons: Educació Superior en els Marges. Al principi, em preocupava no poder complir amb les classes pel meu horari de treball però, afortunadament, està dissenyat per a persones que han de treballar per a tirar avant.

El meu primer dia en el centre d'estudis del JRS va ser molt emocionant. Vaig conèixer a persones de diferents països. Em sentia molt pròxim a ells i elles, fins i tot més que als que formaven part de la meua vida diària. Potser és perquè viure una crisi acostuma a la gent.

Tenim molt en comú. Compartim quasi les mateixes històries. Ens enfrontem als mateixos reptes i patim els mateixos problemes. No tenim dret a treballar. Els refugiats ho tenen difícil per a obtenir els permisos de treball a Jordània. Tots nosaltres lluitem per a seguir amb els nostres estudis. Ens sentim com a estranys limitats per totes aquestes regles. Tots i totes hem de treballar intensament per a aconseguir els nostres objectius. I ens tranquil·litza que hi haja tantes persones que vulguen ajudar als refugiats. Però la major part del treball l'han de fer els propis refugiats, per a que ells i les seues comunitats puguen mantindre's en peu per sí mateixes.

Després de completar dos cursos certificats, m'enorgulleix dir que em vaig inscriure en el programa de diplomatura en línia de tres anys. També estic orgullós de dir que el meu anglès ha millorat, i que puc comunicar-me amb moltes persones de tot el món. Aprendre un altre idioma m'ha fet un millor comunicador i tindre una ment més oberta. Espere poder eixir algun dia de Jordània i estudiar en una universitat als EUA o Europa.

Mohammed Aboud, Veus. JRS (2014).

COMBATS EN EL SUD DE FILIPINES DESPLACEN A MÉS DE 120.000 PERSONES

MANILA, Filipines, 20 de març de 2015 (ACNUR). Els enfrontaments entre forces governamentals i grups armats a l'illa de Mindanao, en el sud de Filipines, han obligat a més de 120.000 persones a abandonar les seues llars des de finals de gener, quan va esclatar el conflicte.

L'agència de l'ONU per als refugiats ha expressat la seua preocupació per la seguretat dels civils desplaçats, ja que el conflicte s'estén als llogarets locals. Es preveu que el número de desplaçats augmente a mesura que els enfrontaments arriben a les comunitats locals que alberguen als desplaçats.

ACNUR i els seus socis estimen que 13 municipis en Maguindanao i Cotabato del Nord s'han vist afectats durant les huit setmanes d'enfrontaments entre les forces de seguretat de l'Estat i els Combatents Islàmics per la Llibertat de Bangsamoro. Els desplaçats interns s'han refugiat en escoles i edificis públics. A més, hi ha un nombre desconegut de persones que s'allotja amb amics o familiars. A causa de la inestable situació de seguretat, l'ACNUR no pot accedir a moltes de les zones afectades i es basa en la informació proporcionada per les autoritats locals, organitzacions de la societat civil i col·laboradors.

En Mindanao, l'ACNUR i altres agències de l'ONU estan treballant en estreta col·laboració amb les autoritats locals per a supervisar les condicions dels desplaçats dins i fora dels centres d'evacuació. "Hem proporcionat algunes mantes, bidons, matalassets, mosquiteras i lones de plàstic, però es necessita més ajuda urgentment", va dir el portaveu Babar Baloch a Ginebra.

L'agència de l'ONU per als refugiats està especialment preocupada per la seguretat dels civils, entre ells dones i xiquets, que es troben en zones de conflicte i que poden estar exposats a explotació i abusos, donada la falta d'ingressos i la desprotecció normalment exercida per la comunitat. El subministrament limitat d'aliments, medicines, aigua i allotjament d'emergència podria exacerbar els perills. L'ACNUR va fer una crida a totes les parts per a garantir la seguretat dels civils mentre es duga a terme l'operació de seguretat pública.

Gràcies a la Voluntària en línia Ruth Marjalizo Gonzalez pel suport oferit amb la traducció de l'anglès d'aquest text.

Notícies ACNUR (2015).

FORÇATS A FUGIR DE NIGÈRIA, UNA PARELLA JOVE CELEBRA EL SEU RETROBAMENT A TXAD

Els refugiats nigerians Ali i Zulaika van ser separats quan fugien de la seua ciutat natal de Baga. La parella es va retrobar en el camp de refugiats de Donar Es-Salam, prop del llac Txad.

ASSENTAMENT DE DONAR ES-SALAM, Txad, 16 de març de 2015 (ACNUR). Era prompte al matí en Baga, Nigèria, quan Zulaika, una mare de 22 anys embarassada, va sentir els trets. Va tindre el temps suficient per a agarrar al seu fill de dos anys i escapar pel bosc abans que les milícies envaïren la ciutat massacrant a centenars de persones.

Li va costar quatre dies trobar un vaixell per a travessar el llac Txad. El seu marit, un pescador de 34 anys anomenat Ali, estava estenent les xarxes quan va ocórrer l'atac. Ella no sabia si havia pogut escapar.

"Passem diversos dies anant d'una illa a una altra", recorda. "A la nit no teníem res per a protegir-nos del fred i no hi havia res per a menjar. El més difícil per a mi va ser no saber on estava el meu marit ni si li havia passat alguna cosa".

Amb l'ajuda d'ACNUR, Zulaika va trobar refugi a Txad en un assentament de refugiats anomenat Donar Es-Salam, on s'acullen a diversos milers de refugiats nigerians com ella. Allí, ACNUR registra als nouvinguts, identificant a les persones més vulnerables, com adults majors, dones solteres i famílies i xiquets separats.

Ali va aconseguir fugir per altres vies i va arribar a l'illa de Kangelom, on ACNUR rep als refugiats i els porta amb vaixell fins a la ciutat de Bagasola, on els proporciona menjar per al viatge i els prepara per al trasllat a l'assentament de Donar Es-Salam. "Vaig passar quasi tres setmanes en el bosc abans d'arribar a Kangelom, a Txad", recorda Ali. "Passàvem fam quasi tot el temps i només menjàvem quan la població local ens donava una mica de menjar al llarg del camí".

Un dia a principis de febrer, ACNUR va organitzar el trasllat de més de 80 refugiats nigerians, entre els quals estava Ali. Zulaika recorda aqueix dia molt bé. "Em van dir que havia arribat gent de Kangelom, així que vaig anar a l'entrada del campament a veure qui eren", diu, "no podia creure que el meu marit fora un dels que baixava del camió".

Ali, que va passar moltíssimes setmanes preocupat per la seua dona embarassada i el seu fill xicotet, també es va emocionar molt en trobar-los a Donar Es-Salam. "Estem agraïts amb tots aquells que ens han ajudat a arribar ací i retrobar-nos", diu ell, contemplant els ulls de la seua dona.

Zulaika somriu. "Estic molt emocionada per haver trobat al meu marit", diu. "M'agarraré fort a ell perquè mai més torne a desaparèixer". Zulaika i Ali estan celebrant el seu retrobament i recentment s'han traslladat a un refugi familiar amb el seu fill xicotet, també anomenat Ali.

Més de 3.800 refugiats nigerians han sigut traslladats fins al moment a l'assentament de Donar Es-Salam.

M. Farman-Farmaian. ACNUR (2015).

ANNEX 14: L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

TESTIMONI A

“Quan vinc a l'escola ja no em sent sola i això és el més important per a mi. Ací soc part d'un grup i em fa sentir feliç. A més, compte amb Miss Hoda (treballadora social) i Miss Nour (psicòloga), amb els qui puc parlar de tot el que em preocupa”.

Nour, refugiada siriana de 13 anys que estudia en el centre Telyani en Bar Elias (Líban). El seu somni és convertir-se en advocada i, el seu major desig, no haver de tornar a abandonar l'escola.

TESTIMONI B

“Vaig marxar de la meua casa per la guerra al Nil Blau, Sudan, en 2011. La meua família i jo vam vindre a Mabàn buscant refugi enfront de la violència. Estava en 2n de secundària quan em vaig veure obligada a deixar l'escola”. Després de tres anys en el camp de refugiats, la seua mare va aconseguir trobar un treball amb el qual mantindre a la família i va poder enviar a Basamat a Uganda a continuar amb els seus estudis. Ara es forma per a convertir-se en professora: “En el primer semestre vaig traure les millors notes dels 42 candidats. Les meues assignatures preferides són Matemàtiques i Ciències. M'agradaria que les xiques tinguérem més oportunitats per a desenvolupar-nos i créixer mentre perseguim els nostres somnis”.

Basamat, refugiada sudanesa. Alumna del curs de formació de professorat del Servei Jesuïta a Refugiats a Mabàn.

TESTIMONI C

“Els joves són el futur del demà. Per això em vaig dir que havia de fer de tot perquè els nostres joves estiguen millor, i preparar-los per al futur. Si no vas tindre una educació bàsica, serà difícil superar la vida i fer alguna cosa en el futur. Ací a l'escola els ajudem a tindre una bona educació, els aconsellem que estudien. Sensibilitzem a xiquets, xiquetes i joves perquè no abandonen l'escola. Hem de protegir les escoles perquè allí és on aprenem l'educació bàsica, on aprenem a tractar amb les persones, on aprenem a ser bones persones també. Estudiar també t'ajuda a conèixer com conviure amb les altres persones”.

Sanganyi Namangala, refugiada de República Democràtica del Congo. Vicepresidenta del Comitè del camp de persones refugiades de Kinama (Burundi), col·laboradora amb el Servei Jesuïta a Refugiats en l'educació dels xiquets i xiquetes que viuen en el camp.

TESTIMONI D

“La tempesta d’una nova pandèmia ens va prendre desprevinguts a tots; sense distingir entre sexe, religió, nacionalitat, o qualsevol altre tipus de criteri discriminatori, es va anar expandint al llarg de la nostra casa esfèrica i, sense voler, ens ensenya molt...ara és el nostre deure aprendre d’això. Tanmateix, ser part de la xarxa m’ha ensenyat que un amic o amiga pot ser la persona que està a metres de mi o, fins i tot, a l’altre costat del món, i aquesta quarantena m’ha ensenyat que hi ha altres maneres d’abraçar.

Cal no confondre el tancament amb un càstig, sinó com una manera de cuidar a l’altre. Sent que és un privilegi el cuidar als meus amics i amigues des de la meua casa, encara que hi ha molts altres que no corren amb la mateixa sort i ho fan des d’altres posicions i, amb més raó, per això ho faig; em cuide per a cuidar-los a ells. Preparar-me per a ajudar-los, estudiar, treballar, fer classes, o per a entretenir-los un moment són ‘abraçades a llarg termini’ en les quals estic invertint el meu temps per a quan la tempesta passe. He après altres maneres de cuidar-los, una forma diferent d’ajudar-los, de protegir-los, en fi, noves maneres d’abraçar, i mantindre’ns separats per a després continuar junts”.

Facundo Velasquez, jove participant en la Xarxa Generació 21+ des del grup de Protagonisme Juvenil Organitzat de Fe i Alegria en Salta, l’Argentina.

TESTIMONI E

“Alguna vegada ho havies pensat, cinquanta-quatre dies a casa? Doncs sí, això ha passat, amb els seus dies bons i amb uns altres no tant, aprenent a poc a poc a respectar-te a tu mateixa però també a la resta de la gent, aquesta vegada ens ha tocat cuidar i cuidar-nos. S’ha creat una mica aqueix sentiment d’unitat. Els xiquets s’estan comportant com a vertaderes heroïnes i herois, es queden a casa, sense entendre molt bé perquè no poden anar al col·le o a veure a les seues amigues, però segueixen a casa. De tot es pot aprendre i aconseguir tindre una educació transformadora on les joves i els joves puguin aprendre a educar el seu cor i la seua ment.

En tots aquests mesos hem posat a prova la resistència del sistema educatiu i dels drets humans, entre molts altres. La Covid-19, només vull dir-te que he après realment el valor de les coses necessàries de l’amor vertader i que una trucada online et pot portar en un segon a l’altra punta del món. Estic segura que eixirem d’aquesta juntes i junts”.

Iris Trigo Riego, voluntària de la Fundació Entreculturas a Galícia.

ANNEX 15: PERSONES EN MOVIMENT

Nom de la persona entrevistada

.....

Edat

.....

Recorregut que va fer la persona entrevistada des de la seua localitat fins al lloc de destinació

.....

.....

Per quants països va passar?

.....

.....

Quines anècdotes li van succeir?

.....

.....

.....

Per què va viatjar la persona entrevistada?

.....

.....

.....

Va ser un viatge fàcil?

.....

.....

**Una vegada va arribar a la seua destinació, va poder complir amb els objectius que s'havia marcat?
Com li van tractar les altres persones?**

.....

.....

.....

ANNEX 16: CAUSES I CONSEQÜÈNCIES DE LA MOBILITAT HUMANA

CAS 1: La infantesa migrant a CENTREAMÈRICA, MÈXIC i ELS ESTATS UNITS

Des de fa ja diversos anys, les xiquetes i els xiquets centreamericans deixen els seus països i creuen Mèxic fins a EE. UU. Ja en 2014 es va arribar a parlar d'una vertadera crisi humanitària, perquè els xiquets i les xiquetes migrants detinguts en travessar la frontera dels Estats Units, i exposats a la possibilitat de la deportació, van arribar als 60.000. Però, el que diuen els mitjans sobre aquesta situació és tot el que cal saber?

Hi ha huit veritats ocultes que revelen els dos vídeos *En els vagons de la vergonya*³⁴.

CAS 2: Julián, un jove refugiat colombià que ja viu sense por i amb esperança: Jo vull tindre una vida feliç on hi haja Pau i harmonia

Ciutat de Panamà, 12/11/2013³⁵

"Hola! Et contaré la meua història que comença en un lloc anomenat Acandí, un poble a Colòmbia prop de la frontera amb Panamà. Jo vivia en una finca on tenia moltes coses: vaques, cavalls i un gos molt juganer.

Un dia van arribar uns homes de verd, bé!... vestits de verd. Eren molts homes que tenien armes i buscaven guerra. Van dir que ens anàrem d'aquella finca perquè la volien per a un pla on anava a haver-hi guerra amb l'Exèrcit.

Ens va tocar eixir d'aquella finca que era divertida, perquè ells així ho van dir. I allí cal complir; si un no compleix, li toca la mort. Ens van dir que l'única salvació és la frontera, perquè si ens anàvem pel mar ens mataven.

Jo vull tindre una vida feliç on hi haja pau i harmonia. Llavors a la meua família i a mi ens va tocar anar-nos per la frontera i travessar la selva per arribar a Panamà, així va començar la supervivència pujant l'Erm. En el camí, al meu papà i a la meua mamà els van picar uns borinots i els va donar febre, així que ens vam detindre i aqueixa nit dormim en el sol fred i terrós, on podíem tindre moltes malalties. Com a mitjanit, se'ns va apagar la fogata que hi havia, llavors va aparèixer una pantera molt gran que ens volia menjar quan la meua mamà va botar el foc i va espantar la pantera. Aqueixa nit, no vaig dormir, els meus germans tampoc. Teníem por, però va començar el dia i vam seguir el nostre camí a Panamà.

34 *En els vagons de la vergonya*. Xarxa Jesuïta amb Migrants. Part 1: <https://youtu.be/KX8TULZNhFc>
Part 2: <https://youtu.be/4pzHJsOKNpw>

35 Testimoniatge recollit pel Servei Jesuïtes a Refugiats de Panamà.

Hui puc dir que viu en un lloc de pau a la Ciutat de Panamá: ens falten moltes coses, però no tinc por. Vaig a escola, pertany a un grup de teatre, el meu papà i la meua mamà tenen treball. Som refugiats. La meua mamà ara està contenta, té l'esperança que, amb una nova llei que hi ha en aquest país, ens donen residència permanent. Tinc amics a l'escola i en el barri on viu."

Així conclou la seua història Julián, un refugiat colombià de 14 anys, després de comptar al Servei Jesuïta a Refugiats (SJR) de Panamá el relat del seu periple, de la frontera colombo-panamenya a la Ciutat de Panamá, juntament amb la seua família. Si bé aquest final feliç no és el de tots els refugiats, no obstant això, ens mostra que travessar la frontera és l'única possibilitat perquè moltes persones perseguides puguin salvar les seues vides, que el refugi i la protecció d'altres països continuen sent una necessitat per a elles, i que la presència d'organitzacions com SJR els permeten tornar a somiar, principalment a xiquetes, xiquets i joves, i a comptar, cantar i expressar els seus somnis a través del teatre.

CAS 3: SETANTA DIES SENSE SOL. LA HISTÒRIA DE YAYA

Ciutat de Panamá, 5/05/2014³⁶

Yaya, una dona nacional de l'Índia, va arribar a Panamá escapant d'una persecució per motius religiosos que posava en risc la seua vida. Es troba acollida en un alberg per a dones migrants, on la trobem. Allí Yaya ens va expressar el seu desig de sol·licitar asil a Panamá, és a dir, obtenir la protecció internacional que està prevista per a les persones greument amenaçades o en perill en el seu propi país. La seua sol·licitud va ser degudament presentada a l'Estat, però fins al moment no ha rebut la visita corresponent perquè el seu cas s'estudie i es decidisca si concedir-li l'estatus de refugiada. Aquesta situació d'espera s'ha prolongat per més de setanta dies, la qual cosa és contrària al que es preveu per la llei.

A això se suma que les instal·lacions de l'alberg no compleixen amb les mesures necessàries perquè l'estada allí siga digna. L'alberg compta amb molt poc espai: pot allotjar aproximadament a 25 dones, que han de compartir un sol bany i podria descriure's com una habitació gran, sense llum natural, amb un televisor, llits de dos pisos, una taula i un aire condicionat.

El més calamitos de la situació és la falta d'accés a l'aire lliure. L'alberg es troba en les instal·lacions de la policia i no té pati; per tant, les dones no ixen en cap moment del dia a recrear-se a l'aire lliure.

Això fa que el temps que una dona migrant transcorre en l'alberg, el passe sense tindre contacte amb la llum, ni amb l'ambient extern i amb molt poc moviment físic. Això genera molts problemes físics i emocionals a les dones. En el cas de Yaya, l'espera sense que les autoritats l'entrevisten i la falta de contacte amb l'exterior han deteriorat greument la seua situació de salut.

Tampoc es té consideració per aquelles dones que professen religions que comporten algun règim alimentari especial. El menjar és el mateix per a totes.

L'adequació de les estructures dels albergs perquè oferisquen millors condicions d'estada, ser ateses per personal civil (i no per la policia) que estiga degudament qualificat i capacitat, i una ràpida resposta a les sol·licituds d'asil són obligacions pendents que l'Estat panameny té amb les persones migrants o sol·licitants d'asil que es troben en el seu territori i amb la comunitat internacional, que li urgeix a complir amb les lleis i acords internacionals en aquesta matèria.

36 Adaptat del testimoniatge recollit pel Servei Jesuïtes a Refugiats de Panamá.

ANNEX 17: UN MÓN D'ACOLLIMENT

PROVA I MIGRACIONS FORÇOSES, UNA QÜESTIÓ DE DRETS?

Article 13 de la Declaració dels Drets Humans. Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seua residència en el territori d'un Estat. Tota persona té dret a eixir de qualsevol país, fins i tot del propi, i a tornar a ell.

Article 14 de la Declaració dels Drets Humans i Convenció de Ginebra.

En cas de persecució, tota persona té dret a buscar asil (ser acollida i protegida) en qualsevol país.

Principi de no devolució. Segons el Dret Internacional els Estats no poden expulsar o retornar a una persona al territori de qualsevol país en el qual la seua vida o la seua llibertat es troben amenaçades o en el qual puga patir vulneració dels seus drets humans.

A la fi de 2019 hi havia en el món 79,5 milions de persones desplaçades a la força. 26 milions eren refugiades. 15,7 milions d'elles es trobaven en situació de crisi prolongada. Això suposa que el 78 % de totes les persones refugiades viuen en 32 països d'acolliment.

En 2015 Espanya va aprovar la nova Llei de Seguretat Ciutadana. Aquesta llei permet que les persones migrants que siguen trobades travessant la frontera puguin ser expulsades i retornades sense donar-les la possibilitat de sol·licitar asil o tindre un advocat.

Durant 2019, s'estima que 11 milions de persones van ser nous desplaçats. 2,4 milions van buscar protecció fora del seu país i 8,6 milions van ser desplaçades dins dels seus països. El 40 % de les persones desplaçades mundials són menors d'edat.

En 2019 aproximadament un milió de persones van rebre protecció internacional, ja siga de manera individual o grupal.

Al llarg de 2019 es van registrar 25.000 noves sol·licituds d'asil de menors no acompanyats, un dels grups més vulnerables. No obstant això, 53 països han informat que en 2019 la xifra de xiquets i xiquets que es troben solos entre la població refugiada que acullen és més alta.

ANNEX 18: UN MÓN D'ACOLLIMENT

PROVA 2. DESMUNTANT ESTEREOTIPS

LES MIGRACIONS DE PAÏSOS AFRICANS S'ADREÇEN ESPECIALMENT A EUROPA

Fals: El 75 % (tres de cada quatre) de les persones migrants provinents de països africans es desplacen internament als seus països o a un altre país proper a casa seua. Per exemple, Etiòpia és un dels països d'acollida de persones refugiades més gran del món, i el segon país al continent africà que acull més persones refugiades. Actualment, els països més empobrits són els que atenen un nombre més gran de persones refugiades.

LA MIGRACIÓ CONTRIBUEIX POSITIVAMENT A LES NOSTRES ECONOMIES

Vertader: Segons dades de l'Oficina Econòmica de Presidència del Govern, el 30 % del creixement del PIB entre mitjan anys noranta i la primera dècada d'aquest segle va ser conseqüència de l'assentament de persones i comunitats migrants. Un efecte que va escalar fins al 50 % entre els anys 2000 i 2005.

ELS IMMIGRANTS VENEN A ROBAR

Fals: Les dades no permeten establir la connexió entre immigració i delinqüència. De fet, Espanya és el tercer país amb una taxa de criminalitat més baixa d'Europa. Pel que fa a la població reclusa, a Espanya hi havia al gener del 2021 un total de 15.937 persones recluses estrangeres, que representen amb prou feines el 0,29 % dels estrangers que resideixen a Espanya. La xifra queda molt lluny d'indicar que la majoria de persones immigrades vénen a Espanya a delinquir. D'altra banda, és important esmentar que ja no es fa servir la paraula *immigrant*, ja que les persones estem en constant moviment, per la qual cosa som migrants entrant i sortint a diferents països i regions. A més, aquesta afirmació suggereix que només hi ha migrants homes, quan la realitat és que també hi ha dones, xiquets i xiquetes migrants. És important visibilitzar la diversitat de persones migrants, ja que segons la seua edat, gènere, procedència, etc. poden viure vulnerabilitats afegides durant el procés de migració forçosa.

ELS IMMIGRANTS SATUREN ELS SERVEIS SANITARIS

Fals: Les persones migrants consulten un 7 % menys el metge de capçalera que les i els ciutadans espanyols. Aquestes persones migrants, per poder acudir al metge, cotitzen a la Seguretat Social, com ho fem tots i totes. Les persones en situació irregular només poden tenir accés als serveis mínims d'urgència, la qual cosa cobreix un dret bàsic d'accés a la salut.

LES PERSONES MIGRANTS TENEN MÉS AJUDES QUE ELS ESPANYOLS

Fals: Ho mostren els exemples següents. La Comunitat de Madrid va donar el 65 % de les ajudes al lloguer a persones de nacionalitat espanyola, segons les llistes provisionals de l'any 2019. D'altra banda, les persones usuàries dels serveis socials a Espanya a data de desembre 2016 eren: 84 % de nacionalitat espanyola, 14 % migrants no pertanyents a la UE i 3,4 % migrants europeus.

HI HA MASSA IMMIGRANTS

Fals: A Espanya, a 1 de gener de 2016, hi havia 46.557.008 persones, de les quals 2.574.585 eren estrangeres de països fora de la Unió Europea i 2.043.996 tenien nacionalitats de la Unió Europea. És a dir, el percentatge real de persones estrangeres a Espanya no pertanyents a la Unió Europea és el 5,5 % del total de la població. Moltes d'aquestes persones només hi són a Espanya per trànsit i es dirigeixen a altres destinacions.

LES MIGRACIONS SÓN INHERENTS A LA CONDICIÓN HUMANA

Vertader: Les persones i societats hem migrat al llarg de la història, mai hem deixat de migrar. Som éssers migrants.

EXISTEIX L'EFFECTE CRIDA

Fals: De gener a octubre del 2019 es van reduir les arribades en un 48 % respecte a l'any anterior. Tot i això, en aquests darrers anys ha augmentat la mortalitat respecte al nombre d'arribades; 1 de cada 8 el 2018 per 1 de cada 55 el 2017, en part a causa de les polítiques preses a les fronteres, que criminalitzen el rescat de persones migrants i el tancament de fronteres.

ANNEX 19: UN MÓN D'ACOLLIMENT

PROVA 3. REFUGI / FRONTERA / ACOLLIMENT

REFUGI

FRONTERA

ACOLLIMENT

ANNEX 20: UN MÓN D'ACOLLIMENT

PROVA 5. RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇOSES. TAULER DEL PUZLE

PAÍS	MATÈRIA PRIMA	PER A QUÈ LA UTILITZO	CONSEQUÈNCIES	QUÈ PODEM FER NOSALTRES

ANNEX 21: UN MÓN D'ACOLLIMENT

PROVA 5. RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇOSES. PECES DEL PUZLE

ANNEX 22: UN MÓN D'ACOLLIMENT

PROVA 5. RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇOSES. SOLUCIÓ DEL PUZLE

PAÍS	MATÈRIA PRIMA	PER A QUÈ LA UTILITZO	CONSEQUÈNCIES	QUÈ PODEM FER NOSALTRES
REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO 	COLTAN 			
SUDAN DEL SUD 	PETROLI 			
AMAZÒNIA PERUANA 	FUSTA 			

ALTRES RECURSOS SOBRE INTERCULTURALITAT I MIGRACIONS FORÇOSES

A més de les activitats recollides en aquest material, existeixen una gran varietat de recursos, tant per a conèixer més sobre la interculturalitat i les migracions forçoses, com per a treballar aquest tema amb xiquets, xiquetes i joves. Entre ells, recomanem consultar els següents:

MATERIALS EDUCATIU

Dies D. Fundació Entreculturas. www.redec.es

El Món en Joc. (2017). Fundació Entreculturas.
<https://redec.es/es/publicaciones/el-mundo-en-juego>

Trobades que canvien el món. (2017). Fundació Entreculturas.
<https://redec.es/es/publicaciones/encuentros-que-cambian-el-mundo>

Imagina un altre món. (2016). Fundació Entreculturas.
<https://redec.es/es/publicaciones/unidades-didacticas-imagina-otro-mundo>

Material educatiu i metodològic per a treballar sobre interculturalitat i persones refugiades. Edukalboan, xarxa d'educadors i educadores per a la solidaritat d'Alboan.
<https://www.edukalboan.org/es/interculturalidad-y-personas-refugiadas>

Projecte *Change*. (2019). Alboan.
<https://bit.ly/2S1j3Pq>

Projecte *Mirades que Migren*. (2016). Fundació Entreculturas i Facultat de Belles arts de la Universitat Complutense. <https://redec.es/es/innovacioneducativa>

Recopilació d'unitats didàctiques per a treballar sobre migracions forçoses. (2020). Fundació Entreculturas.
<https://redec.es/es/publicaciones/recopilacion-de-unidades-didacticas-para-trabajar-sobre-migraciones-forzosas>

Un Món de conte. (2021). Fundació Entreculturas.
<https://redec.es/es/publicaciones/un-mundo-de-cuento>

Un món de trobades. (2017). Fundació Entreculturas.
<https://redec.es/es/publicaciones/un-mundo-de-encuentros-0>

Un món a les teues mans. (2015). Fundació Entreculturas.
<https://redec.es/es/publicaciones/un-mundo-en-tus-manos-gu-did-ctica-del-calendario-escolar-2015-2016>

LLIBRES I ARTICLES

Escoles que Sanen. (2017). Fundació Entreculturas, Servei Jesuïta a Migrants, Campanya Hospitalitat. <https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/informe-escuelas-que-sanen>

Interculturalitat: claus per a entendre'ns. (2010). Fundació Entreculturas <https://redec.es/es/publicaciones/interculturalidad-claves-para-entendernos>

Xiquetes lliures de violència. Dret a l'educació, garantia d'igualtat. (2018). Fundació Entreculturas. <https://bit.ly/34GAcAF>

Segures per a aprendre en llibertat. (2019). Fundació Entreculturas. <https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/seguras-para-aprender-en-libertad>

CAMPANYES I ENTITATS

Campanya Education Opens the World. (2017). Fundació Entreculturas, Servei Jesuïta a Refugiats. <https://www.entreculturas.org/educationopenstheworld>

Campanya Escola Refugi. (2019). Fundació Entreculturas. <https://www.escuelarefugio.org>

Campanya Hospitalitat. (2016). Sector Social de la Companyia de Jesús. <https://www.hospitalidad.es>

Exposició Som Migrants. (2014). Entreculturas, SJM Mèxic, SJM Espanya, Jesuïtes Social i Hospitalitat. <https://somosmigrantesexposicion.org>

Més que Xifres. CEAR. <https://masquecifras.org>

Servei Jesuïta a Refugiats. <https://jrs.net/es/home>

Servei Jesuïta a Migrants. <https://sjme.org>

PORTAL EDUCATIU D'ENTRECULTURAS

REDEC. Notícies i recursos educatius disponibles per a la lliure descàrrega. www.redec.es

**PROMOVEM UN MÓN
MÉS JUST I IGUALITARI**

Coordinació_ Jéssica García Fernández, Clara Maeztu Gomar

Autoria_ Equip Àrea de Ciutadania. Fundació Entreculturas

Edició_ Patricia Garcés Andreu

Equip de comunicació corporativa_ Elisa García Paleo

Direcció d'art, disseny gràfic i il·lustracions_ Maribel Vázquez

Impressió_ Iarriccio Artes Gráficas

Depòsit legal_ M-13785-2022

Edita_ Fundació Entreculturas

Aquesta publicació ha sigut realitzada amb el suport financer de la Generalitat Valenciana. El contingut de la publicació és responsabilitat exclusiva d'Entreculturas i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

 entreculturas
ONG · JESUÏTA

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Participació,
Transparència, Cooperació
i Qualitat Democràtica